

πρ/δε/050

**Η
ΜΕΛΙΣΣΑ**

ΤΗΣ ΕΡΜΟΥΠΟΛΕΩΣ.

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΥΠΟ

Μ. Ε. ΠΡΟΧΕΡΑΡΗ.

Truth can never be confirm'd enough,
Though doubts did ever sleep
Shakespeare.

ΕΤΟΣ Α'.—ΙΟΥΛΙΟΣ 1879.—ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ Α'.

ΕΝ ΕΡΜΟΥΠΟΛΕΙ

ΤΥΠΟΣ ΤΟΥ «ΑΣΤΕΡΟΣ ΤΩΝ ΚΥΚΛΑΔΩΝ».

1879.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

1). Ἡ ἐκπαίδευσις τῶν κορασίων.

Ἀμερική,

Ῥωσία,

Γαλλία.

2). Οἱ πρῶτοι μεταλλουργοὶ τοῦ κόσμου.

Ὅρισμός τῆς ἀνθρωπολογίας.

Πιθανὸς χωρισμὸς τῆς Αὐστραλίας ἀπὸ τῆς Ἀσιατικῆς Ἠπείρου.

Ὁ Ἀδάμ ἐμορφώθη πρότυπον ὅλων τῶν ἐπιστημῶν ;

Αἴτιον τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ, καὶ τεκμήρια αὐτοῦ.

Ἀρχαῖα εἰρήνια.

Γλῶσσα.

Μῦθοι καὶ ἐπιγράφαί.

3). Μαρκέλλα.

Διήγημα ἠθικῶν περὶ εὐδαιμονίας.

Ἡ ΜΕΛΙΣΣΑ ΤΗΣ ΕΡΜΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΤΟΜΟΣ Α΄. || ΙΟΥΛΙΟΣ 1879. || ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ Α΄.

ΑΡΘΡΟΝ Α΄.

Ἡ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΤΩΝ ΚΟΡΑΣΙΩΝ

[ΚΑΙ Ἡ Εἰς τὰ Πανεπιστήμια ΠΑΡΑΔΟΧΗ ΚΑΙ ΦΟΙΤΗΣΙΣ ΑΥΤΩΝ]

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ.

Προεισαγωγή. — Ἀμερική. — Ἰδρυσις ἀνωτέρων Παρθεναγωγείων καὶ Γυμνασίων διὰ τὰ κοράσια ἀπὸ τοῦ 1827. — Παραδοχὴ τῶν γυναικῶν εἰς τὰ Πανεπιστήμια ἀπὸ τοῦ 1833. — Ῥωσία. — Ἰδρυσις ἀνωτέρων ἐκπαιδευτηρίων διὰ τὰ κοράσια κατὰ τὸ 1855. — Ἑλβετία. — Ἀνωτέρα ἐκπαίδευσις τῶν γυναικῶν. — Γαλλία ὁμοίως 1861. — Γερμανία 1872. — Ἰταλία 1862. — Αὐστρία 1873. — Ὁλλανδία 1870. — Δανία 1875. — Σουηδία 1861. — Ἀγγλία 1866. — Ἀγγλικαὶ ἀποικίαι: Καταδάς. — Αὐστραλία. — Νέα Ζηλανδία. — Ἐπίλογος.

ΠΡΟΕΙΣΑΓΩΓΗ.

Ἐκπλήττεται τις ἀναλογιζόμενος ὅτι πρὸ εἰκοσαετίας ἔτι τὸ ὠραῖον φύλον ἐν τῇ Δυτικῇ Εὐρώπῃ ἦτον ἠναγκασμένον νὰ περιορίζῃ τὸν κύκλον τῶν γνώσεών του εἰς τὰ ἐν τοῖς κατωτέροις ἐκπαιδευτηρίοις ἀτελῶς διδασκόμενα μαθήματα, ἕνεκεν τῆς παντελοῦς ὀλιγωρίας τῶν Κυβερνήσεων ὑπὲρ τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν γυναικῶν.

Συνέπεια δὲ τῆς τοιαύτης ὀλιγορίας ἦτον ὅτι ἡ οὕτω ἑλλιπῶς καὶ ἐπιπολαίως καταρτιζομένη ἐν αὐτοῖς γυνή, ἠδύναται νὰ ἐκπληροῖ δεόντως τὰ ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ ἐπιβεβλημένα αὐτῇ ὑψηλὰ καθήκοντα, τῆς κατ' οἶκον ἐπιβλέψεως καὶ ἀνατροφῆς τῶν τέκνων τῆς ἡ γυνὴ αὕτη δὲν ἦτο δυνατόν νὰ εὐημερῇ εἰς τὰς μετὰ τῆς κοινωνίας σχέσεις αὐτῆς, διατελοῦσα ἄμοιρος ἐπιστημονικῆς παιδείας, ἄμοιρος φιλοσοφικῶν καὶ ἠθικῶν ἀρχῶν, ἄμοιρος τέλος τῶν τοσούτων καὶ ποικίλων γνώσεων, δι' ὧν καὶ πεπροικισμένη, ἀδυνατεῖ πολλάκις νὰ σώσῃ ἑαυτὴν ἀπὸ τοῦ ἀνά πᾶσαν στιγμὴν ἐπαπειλοῦντος τοῦ ἀνθρώπινον γένος ἠθικοῦ ναυαγίου· ἀλλ' ἐς τερημένη τῶν τοιούτων γνώσεων ἡ νεᾶνις ἡ γυνή, πῶς ἠδύνατο νὰ ῥυθμίσῃ τὸν βίον αὐτῆς ἐπὶ τῶν ἐν γένει ἀνεγνωρισμένων ἠθικῶν ἀρχῶν τῆς φιλοσοφίας καὶ θρησκείας, ἐφαρμόζουσα ταύτας εἰς τὸν πρακτικὸν βίον, ὡς σύζυγος, ὡς μήτηρ, καὶ ὡς μέλος τῆς κοινωνίας;

Εἶπομεν τῶν ἀρχῶν τῆς θρησκείας, διότι εἶναι γνωστὸν ὅτι καὶ αἱ θρησκευτικαὶ τῶν γυναικῶν γνώσεις, πλὴν ὀλιγίστων ἐξαιρέσεων, περιωρίζοντο εἰς τὴν ἐξέτασιν καὶ μέριμναν τῶν ἐξωτερικῶν ταύτης τύπων, (*) ὧν τὴν κεκρυμμένην καὶ ἀλληγορικὴν ἔννοιαν ἠδύναται νὰ ἀποκαλύψῃ αὐταῖς ἀνατροφή τοιαύτη· διὰ τῶν πρακτικῶν δὲ τούτων γνώσεων μὴ δυνάμεναι νὰ φθάσωσιν εἰς τὴν κατάληψιν τῶν ὑψηλῶν ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου, ἀνίκανοι διατέλουν εἰς τὴν ἔστω καὶ κατ' ἐλάχιστον ἐφαρμογὴν τῶν ἀρχῶν τούτων ἐπὶ τῆς κατ' οἶκον ἀνατροφῆς τῶν τέκνων των. Ἀνατροφή καὶ ἀνάπτυξις τοιαύτη, ἐπιφέρει τὴν παντελῆ ἄγνοιαν τοῦ ἠθικοῦ βίου, ἀναγκάζει τὸ ἄτομον νὰ καλλιεργῇ, περιπαθῶς οὕτως εἰπεῖν, μόνον τὸν ὕλικόν, καὶ νὰ κυμαίνεται ἀκαταπαύστως εἰς τὸν κλύδωνα τούτου. Εὐγενῆς καὶ θεωρητικὸς βίος, ἰδεῶδες ἐπιστημονικὸν ἢ θρησκευτικόν, ἦτο καὶ θὰ ἦναι πρᾶγμα ἄγνωστον ἐν γένει εἰς τὴν ἐπιπολαίως καὶ ἑλλιπῶς ἐκπαιδευομένην νεολαίαν ἀμφοτέρων τῶν φύλων. Ἀλλὰ περὶ τούτου θὰ λαλήσωμεν κατόπιν ἐν ἐκτάσει.

Τὰς παρομαρτούσας εἰς τὴν ἀτελῆ ἐκπαίδευσιν οἰκτρὰς συνέπειας, τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη τῆς Εὐρώπης ἀπεφάσισαν νὰ θεραπεύσωσι διὰ τῆς ἰδρύσεως ἀνωτέρων Παρθεναγωγείων, καὶ τῆς παραδοχῆς τῶν γυναικῶν πρὸς φοίτησιν εἰς τὰ Πανεπιστήμια. Ἀπὸ

(*) Ὅπως εἶτι καὶ νῦν παρ' ἡμῖν.

τῆς ἐποχῆς ταύτης ἤρξαντο αὐταὶ ἀνυψοῦμεναι βαθμηδὸν εἰς τὴν ὑψηλοτέραν τῶν ἐπιστημῶν σφαίραν, καὶ κατέστησαν ἐφάμιλλοι τῶν ἀνδρῶν ἐξασκοῦσαι τὰ αὐτὰ ἐπαγγέλματα, ὡς ἰατροί, δικηγόροι, κλπ.

Περὶ τῆς καθ' ἕκαστα ἐκπαίδευσως τοῦ ὠραίου φύλου, ὡς καὶ περὶ τῶν συνεπειῶν αὐτῆς, ἐρχόμεθα νὰ πραγματευθῶμεν, διερχόμενοι κατὰ σειρὰν ἀρχαιότητος τὰ διάφορα τοῦ παλαιοῦ καὶ νέου κόσμου Κράτη, ἅτινα ἐχειραφέτησαν πρῶτα τὰς γυναῖκας ἀπὸ τοῦ ἐξευτελιστικοῦ περὶ τὴν ἐκπαίδευσιν περιορισμοῦ ὑφ' ὃν διετέλουν μέχρι ἐσχάτως, ἀποκλειόμεναι τῆς τε μέσης καὶ ἀνωτέρας ἐκπαίδευσως. Θέλομεν πρὸς τούτοις περιγράψῃ τὴν εὐγενῆ ἀμίλλαν καὶ τὰς προσπάθειας τῶν γυναικῶν ἐν Ἀμερικῇ καὶ Εὐρώπῃ, ὅπως ἐπιτραπῇ αὐταῖς νὰ ἀποκτῶσιν ἐπιστημονικὴν παιδείαν, καὶ φθάσωσιν οὕτω μέχρι τῶν ἀνωτάτων τῆς ἐπιστήμης σταδίων ἐναμίλλως πρὸς τοὺς ἀνδρας.

ΑΜΕΡΙΚΗ

Ἡ θεωρία τῆς ἰσότητος καὶ ἀφομοιώσεως τῆς ἀνατροφῆς τῶν ἀρρένων καὶ θηλέων, συνεζητήθη καὶ ἐπραγματοποιήθη τὸ πρῶτον ἐν Ἀμερικῇ πρὸ πενήτηντα τριῶν ἐτῶν. Κατὰ τὸ ἔτος 1826 μεγάλα κατεβλήθησαν προσπάθειαι πρὸς ἴδρυσιν ἀνωτέρου σχολείου τῶν κορασιῶν κατὰ τὸ σχέδιον τῶν ἤδη ὑπαρχόντων τῶν ἀρρένων 286 — νεάνιδες παρουσιάσθησαν πρὸς ἐξέτασιν καὶ ἐγγραφὴν, ἐνῶ τὸ τῶν ἀρρένων οὐδέποτε περιεῖχε πλείονας τῶν 90 μαθητῶν. Ἡ προθυμία αὕτη πρὸς ἀπόκτησιν γνώσεων, πρωτοφανῆς εἰς τὸ θῆλυ φύλον, ἐξέπληξε τοὺς ἀφελεῖς κατοίκους τῆς Βοστώνης, καὶ κατὰ τὸ 1854 ἡ ἐπιτροπὴ ἀνήγγειλε τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σχολείου τούτου διὰ τῶν λέξεων «Alarming Success» ἀεπίφοβος ἐπιτυχία». Συνεπεία τούτου μετὰ δεκαοκτάμηνον δοκιμὴν τὸ σχολεῖον διελύθη.

Ὅθεν ὑπῆρξεν ἐποχὴ καθ' ἣν ἡ Ἀμερικῇ κατελήφθη ὑπὸ πανικοῦ διὰ τὸν ὑπερβολικὸν πρὸς τὴν ἐπιστημονικὴν παιδείαν τοῦ γυναικείου φύλου ζῆλον.

Κατὰ τὸ 1833 ὁμοῦς ἰδρύθη εἰς τὰ δυτικὰ Κράτη ἡ σχολὴ Oberlin παρέχουσα τὰ αὐτὰ πλεονεκτήματα ἀνατροφῆς πρὸς ἀμφοτέρους τὰ

φύλα· καὶ ἀληθῶς ἀμφοτέρω τὰ φύλα ἐπωφελήθησαν, διότι μέχρι τοῦ 1873 ἔτους ἐξῆλθον ἐξ αὐτῆς φοιτηταὶ πτυχιούχοι, 579 ἄρρενες, καὶ 620 θήλειαι. Κατὰ τὸ 1837 ἰδρύθη τὸ Mount Holyoke ἐκκλησιαστικὸν σχολεῖον, ἀποκλειστικῶς διὰ κοράσια· κατὰ δὲ τὸ 1852 αἱ σχολαὶ Antioch διὰ τὰ ἄρρενα καὶ θήλαια, καὶ Vassar μόνον διὰ τὰ κοράσια κατὰ τὸ 1865.

Ἀναφέρομεν ὀλίγα ἐκ τῶν πολυαριθμῶν ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων ἅτινα εἰσὶ διεσπαρμένα νῦν καθ' ὅλας τὰς Ἠνωμένας πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς, καὶ ἰδρυθέντων ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀρχῆς, καίτοι διαφιλονεικουμένης εἰσέτι, ὅτι ἡ ὁμοιότης τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως ἀμφοτέρων τῶν φύλων κατὰ μέσον ὅρον λαμβανομένης, εἶναι ἔτι μεγαλειτέρα τῆς διαφορᾶς (ἀν ὑπάρχη τοιαύτη), ἥτις, (δηλ. ἡ ὑποτιθεμένη αὕτη διαφορά), διὰ λόγους ἀνατροφῆς δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐκλείπουσα.

Τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Michigan ἤνοιξε τὰς θύρας του κατὰ τὸ 1870. Τὸ δὲ ἐν Βοστώνῃ ἰδρυθὲν τὸ 1871—72 παρεδέξατο εἰς ἐγγραφὴν κοράσια ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς συστάσεώς του, ὡς καὶ τὸ Πανεπιστήμιον CORNELL κατὰ τὸ 1875. Ἐν τούτοις τὰ δύο μεγαλειτέρα Πανεπιστήμια τῆς Ἀμερικῆς Harvard καὶ Yale, ἀνθίστανται εἰσέτι κατὰ τῶν αἰτήσεων καὶ παρακλήσεων τῶν γυναικῶν, ἴσως δὲ τοῦτο εἶναι τὸ πικρότερον παράπονον τῶν Ἀμερικανίδων, καίτοι ἀπὸ τοῦ 1873 τὸ ἐν Harvard Πανεπιστήμιον συγκατένευσε νὰ ἐπιτρέπη ἐπιτοπίους ἐξετάσεις εἰς τὰς κόρας. Ἀλλὰ μὲ ὅλα ταῦτα ὅταν ἀναχωρήσωμεν ἀπὸ τῆς κατὰ τὸ 1826 ἰδρύσεως τῆς ἀνωτέρας σχολῆς ἐν Βοστώνῃ, καὶ παρατηρήσωμεν ὅτι κατὰ τὸ 1867 ὑπῆρχον εἰς τὰς Ἠνωμένας πολιτείας 22 Γυμνάσια ἀνοικτὰ πρὸς ἀμφοτέρω τὰ φύλα, καὶ κατὰ τὸ 1873, κατὰ τὴν ἐκθεσιν τοῦ ἐπὶ τῶν ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων ἐπιθεωρητοῦ, 97 τοιαῦτα· ὅταν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ Βοστώνη ἐπιδείκνυται ὑπερηφάνως Πανεπιστήμιον ἐν ᾧ ἐφοίτων κατὰ τὴν τοῦ 1876 ἐτησίαν ἐκθεσίν του, 483 νέοι καὶ 144 νεάνιδες, βλέπομεν ὅτι ἡ αὔξησις τῶν ἐγγραφῶν τῶν ἀρρένων κατὰ τὸ 1877, εἶναι 28 0/0, ἡ δὲ τῶν θηλέων 41 τοῖς ἑκατόν· οὕτω δὲ φθάνομεν ἀναγκαίως εἰς εὐνοϊκὸν συμπέρασμα περὶ τε τῆς ἐλευθεριότητος τῶν ἀνδρῶν καὶ τῆς δραστηριότητος τῶν γυναικῶν ἐν Ἀμερικῇ.

Ἦθέλε τις ὑποθέσει ὅτι ἡ πρὸς τὰ γράμματα καὶ τὰς ἐπιστήμας ζέσις τῶν Ἀμερικανῶν ἐψυχράνθη διὰ τοῦτο. Ὁ Πρύτανης τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Michigan λέγει περὶ τούτου εἰς τὴν κατὰ τὸ 1873 ἐκθεσίν του. «Ἄν τις ἐφοβεῖτο μήπως ἡ παραδοχὴ τῶν γυναικῶν περιορίσῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀρρένων φοιτητῶν τοῦ Πανεπιστημίου, δύναται νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν του τὴν ἀπὸ τῆς τελευταίας τριετίας αὔξουσιν αἰτήσιν πρὸς ἐγγραφὴν, καὶ τὴν βεβαιωθεῖσαν ἐπέκτασιν τοῦ κύκλου τῶν διδασκομένων μαθημάτων». Ἀλλὰ καὶ κατὰ 1872 ἔλεγε.

«Ἡ φοίτησις τῶν κορασιῶν μετὰ τῶν ἀρρένων οὔτε νέον νόμον προὔκαλεσεν, οὔτε τὴν ἐλαχίστην μεταβολὴν περὶ τὴν διοίκησιν ἢ ἐργασίαν τοῦ Πανεπιστημίου». Αἱ αὐταὶ διαβεβαιώσεις ἔρχονται ἐξ ὅλων τῶν λοιπῶν Πανεπιστημίων τῆς Ἀμερικῆς. Ἡ ἐκθεσις τοῦ τῆς Βοστώνης τὸ 1876, λέγει ὅτι «εἰς πολλὰς περιπτώσεις ἡ παρουσία τοῦ ὠραίου φύλου ἀνύψωσε τὸ πρὸς τὴν παιδείαν αἶσθημα»· ὅτι «πάντοτε ἡ ἐπιρροή αὐτοῦ προὔκαλεσε τάξιν, ἐπιμέλειαν, καὶ ἀληθῆ κοινωνικὴν ἀνατροφὴν».

Τὸ ἰσχυρὸν τοῦτο πρὸς τὴν παιδείαν αἶσθημα τοῦ ὠραίου φύλου, ἤγαγεν αὐτὸ εἰς τὴν ἐπιθυμίαν ἀποκτήσεως ἐπιστημονικοῦ σταδίου. Ἐκεῖνο δ' ὅπερ ἐπέσυρε τὴν προσοχὴν τῶν κυριῶν ἀπ' ἀρχῆς ἐν Ἀμερικῇ, ἦτον ἡ Ἰατρικὴ αὐτῶν ἐκπαίδευσις. Κατὰ τὴν πρώτην Τετάρτην τοῦ Νοεμβρίου τοῦ 1848, ἡ πρώτη διὰ γυναῖκας Ἰατρικὴ σχολὴ τοῦ κόσμου, ἤνοιξε τὰς θύρας τῆς ἐν Βοστώνῃ. Ἡ δημοσία γνώμη ἐδέχθη τὴν εἶδησιν ταύτην ψυχρῶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ. Ἀλλὰ δώδεκα γυναῖκες ἐδείχθησαν ἀρκούντως γενναῖαι ὥστε νὰ ἀντιμετωπίσωσι τὴν καταιγίδα, καὶ νὰ ἀποτελέσωσι τὴν πρώτην κλάσιν τῶν θηλέων σπουδαστῶν τῆς Ἰατρικῆς. Τὸ ὑπαγορευθῆναι τὴν πρᾶξιν ταύτην αἶσθημα μετεδόθη ταχέως ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἀμερικὴν καὶ τὴν Εὐρώπην. Κατὰ τὸ 1850, ἠνείχθη ἡ Ἰατρικὴ σχολὴ τῶν θηλέων ἐν Φιλαδελφίᾳ, δύο τοιαῦται εἰς Νέαν Ὑόρκην ὧν ἡ μία τὸ 1863, ἡ δὲ ἑτέρα τὸ 1868. Τὴν συνέπειαν δεῖκνυει ἡ ἀπαρίθμησις τῶν κατοίκων τοῦ 1870, ἥτις ἀναφέρει 325 κυρίας διδάκτορας τῆς Ἰατρικῆς, καὶ μετεροχόμενας τὸ Ἰατρικὸν ἐπάγγελμα εἰς τὰς Ἠνωμένας πολιτείας, ἐνῶ κατὰ τὸ 1848 οὐδεμία τοιαύτη ὑπῆρχε. Πολλοὶ τούτων εἰσὶ Καθηγηταὶ εἰς τὰ Ἰατρικὰ ἐκπαιδευτήρια, ἢ ἔχουσι δημοσίας θέσεις. Τὰ καθαρῶς Ἰατρικὰ ἐκπαιδευτικὰ κατα-

στήματα τῶν ἀρρένων, ἀνεγνώρισαν βραδέως τὰς ἀδελφὰς αὐτῶν. Τὸ ἐν Πενσυλβανία σχολεῖον τῆς ὀδοντοχειρουργικῆς, ἤνοιξε τὰς θύρας του εἰς τὰς γυναῖκας μόνον κατὰ τὸ 1873 καὶ ἡ παραθθεῖσα ὠφέλεια ἐγένετο κατάδηλος ταχέως διὰ τῆς ἐξετάσεως δύο κυριῶν, ἡ πρώτη τῆς ὁποίας ἔλαβε τὸ πτυχίον τῆς τὸν Ἰούνιον τοῦ 1874. — Ἡ πρώτη γυνὴ ἣτις ἐγένετο δεκτὴ εἰς Ἱατρικὴν Ἐταιρίαν ἐν Νέα Ἰόρκῃ, ἦτον ἡ διδάκτωρ Mary Green, ἰατρὸς τῆς ἐπὶ τῶν γυναικείων φυλακῶν Ἐταιρίας τῆς πόλεως ταύτης, καὶ ἣτις ἐξελέχθη μέλος τῆς Ἱατροδικαστικῆς Ἐταιρίας τῆς αὐτῆς πόλεως κατὰ τὸ 1871.

Ἰστέον ὅτι καθ' ὅλον τοῦτο τὸ διάστημα, αἱ γυναῖκες ἐσπούδαζον τὴν Ἱατρικὴν εἰς τὰ Πανεπιστήμια εἰς ἃ ἦσαν δεκταί, οὐχὶ ἐν ἰδιαιτέροις δωματίοις ἀλλὰ φοιτῶσαι μετὰ τῶν ἀρρένων. Ἡ ἔκθεσις τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βοστώνης λέγει. « Ἀπ' ἀρχῆς οὐδεμία δυσκολία ἢ ἐνόχλησις ἔλαβε χώραν ἕνεκα τῆς ἐν τοῖς αὐτοῖς θαλάμοις φοιτήσεως τῶν δύο φύλων. Οὐδὲν μάθημα, οὐδεμία ἐγχείρησις ἐγένετο κατ' ἰδίαν εἰς τὰ ἄρρενα, ἢ δὲ συμφοίτησις τῶν δύο φύλων ὑπῆρξε σωτήριον μέσον συστολῆς καὶ ταχείας προόδου πρὸς ἀμφοτέρα ».

Πρὸ ὀλίγων μόνον ἐτῶν αἱ Ἀμερικανίδες ἔστρεψαν τὴν προσοχὴν των εἰς τὰ νομικὰ, ὡς ἐπάγγελμα. Ἄλλ' ἀμέσως ἔκτοτε ἡ νομικὴ σχολὴ ἐπίσης ἐπέσυρε τὸ ὠραῖον φύλον εἰς τὰ Πανεπιστήμια. Ἐπανελημμένως δὲ αἱ κυρίαὶ ἀπηύθυναν αἰτήσεις πρὸς παραδοχὴν αὐτῶν εἰς τὰ δικαστήρια ὅπως ἐκγυμνασθῶσι ἢ πρακτικῶς. Ἡ πόλις Chicago, εἶχε τὴν τιμὴν νὰ ἀποκτήσῃ πρώτη κυρίαν ἐξασκοῦσαν τὸ ἐπάγγελμα τοῦ Δικηγόρου. Κατὰ τὸ 1870 ὑπῆρχον πέντε δικηγόροι Κυρίαὶ εἰς τὰς Ἠνωμένας πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς, ἔκτοτε δὲ ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἐπολλαπλασιάσθη. Κατὰ τὸ 1873 ἐγένοντο δεκταί δύο Κυρίαὶ εἰς Utah, ὅπως ἐξασκῶσι τὸ ἐπάγγελμα τοῦ Δικηγόρου μετὰ πολλῶν ἐπαίνων. Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ὠρκίσθη εἰς τὴν πόλιν Iowa ἡ πρώτη δικηγόρος κυρία, ἑτέρα δὲ νέα ἔδωκε τὰς καλλίστας ἐξετάσεις, καὶ ἐγένετο δεκτὴ νὰ παρίσταται ὡς δικηγόρος εἰς τὸ ἀνώτατον δικαστήριον τοῦ Illinois. Ὑπάρχουσι προσέτι πολλὰ παραδείγματα δικηγόρων, οἵτινες ἐνυμφεύθησαν νεάνιδας δικηγόρους καὶ ἐξασκούσας τὸ δικηγορικὸν ἐπάγγελμα συντροφικῶς μετὰ τοῦ συζύγου των. Κυρία τις διωρίσθη Εἰρηνοδίκης κατὰ τὸ ἔτος 1871 εἰς New Hampshire.

Στρέφοντες τὸ βλέμμα ἀπὸ τῆς Νομικῆς εἰς τὴν θεολογίαν, ἀπαντῶμεν οὐχὶ σπανίως γυναῖκας ὡς λειτουργοὺς τῆς θρησκείας, διότι ἡ ἐν τῇ θεολογικῇ σχολῇ τῶν Πανεπιστημίων παραδοχὴ αὐτῶν, ἄγει βεβαίως εἰς τοῦτο, καὶ δὲν ἀκούομεν ὅτι ἡ δημοσία γνώμη ἐν Ἀμερικῇ θεωρεῖ δύσκολον ἵνα αἱ γυναῖκες γίνωνται ἐπίσης δεκταί καὶ εἰς τὴν ἐξάσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματος τούτου· πιστεύομεν μάλιστα ὅτι ἡ ἰδέα αὕτη θὰ γείνη δεκτὴ καὶ εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ εἰς τὰ λοιπὰ μέρη τῆς Εὐρώπης. Τῶ ὄντι κατὰ τὴν ἀπαρίθμησιν τοῦ πληθυσμοῦ ἐν Ἀμερικῇ τὸ 1870 ἔτος, 67 γυναῖκες ἐνεγράφησαν ὡς ἐξασκοῦσαι τὸ ἐπάγγελμα τοῦ Ἱεροκήρυκος.

Ἄλλὰ καὶ ἐκτὸς τούτων, εὐρίσκομεν τινὰ παραδείγματα γυναικῶν εἰς ἃς ἐνεπιστεύθησαν ἄλλας ἐργασίας. Κατὰ τὸ 1871 ὑπῆρχεν ἐν Ohio γυνὴ διωρισμένη ὡς εἰσπράκτωρ τῶν φόρων· εἰς δὲ Cedar Rapids, τῆς Iowa, κυρία τις διωρίσθη ἀρχιμηχανικὸς τοῦ σώματος τῶν πυροσβεστῶν, καὶ εἰς τὸ New Hampshire κυρία τις ἐπίσης συνῆψε συμβόλαιον νὰ κατασκευάσῃ τμημα τοῦ Valley σιδηροδρόμου.

Ἐν τούτοις δύναται τις εἰπεῖν ὅτι ἡ Ἀμερικῇ δὲν εἶναι εἰσέτι ἡ γῆ τῆς ἐντελοῦς ἐλευθερίας. Τοῦτο δὲ ἀποδεικνύουσιν ἡ μικρὰ ἀντιμισθία ἢ διδομένη πρὸς τὰς γυναῖκας τὰς ἐπιδοθεῖσας εἰς τὸ ἐπάγγελμα τοῦ διδασκάλου, εἰς ἃ καίτοι αἱ γυναῖκες ὑπερβαίνουσι τὰ μέγιστα κατὰ τὸν ἀριθμὸν τοὺς ἄνδρας, οἱ μισθοὶ ἐκείνων εἶναι ἐλάχιστοι παραβαλλόμενοι πρὸς τοὺς τῶν ἀνδρῶν. Τοῦτο προέρχεται ἐκ τῆς μεγίστης ἀντιδράσεως, ἣν αὐταὶ ἀπαντῶσι κατὰ τὴν ἐξάσκησιν τῶν ἄλλων ἐπαγγελμάτων παρὰ τῆς κοινωνίας, ἣτις ἀναγκάζουσα αὐτὰς νὰ ἐπιδίδωνται εἰς τὸ τοῦ διδασκάλου, εἰς ἃ ἀπαντῶσιν ὀλιγωτέραν ἀντίδρασιν, διατηρεῖ τὸ σύστημα τῆς ἀνίσου πληρωμῆς τῶν διδασκτρων. Ἄλλ' ἐν Ἀγγλίᾳ, ὅταν κυρία τις λάβῃ πτυχίον πρὸς ἐξάσκησιν οἰκισθῆποτε ἐπιστήμης, οὐδεμίαν ἀπαντᾶ ἀντίδρασιν κατὰ τὴν πρᾶκτικὴν ἐξάσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματος τῆς καθ' ὅλον τὸ κράτος.

Ἐν Καλλιφορνίᾳ ἰδρῆθη πρὸ ὀλίγων ἐτῶν Πανεπιστήμιον δεχόμενον πρὸς φοίτησιν ἀμφοτέρα τὰ φύλα· αἱ δὲ νέαι αὐταὶ ἀρχαὶ ἐγένοντο δεκταί μέχρι τῆς ἀρχαίας πρωτευούσης τῶν Incas.

Νέα τις ἐκ Κούσκου (Cusco) ἐζήτησε παρὰ τοῦ Ὑπουργείου τὴν ἄδειαν νὰ καταταχθῇ φοιτητὴς τῆς Νομικῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, ὅπως ἐξασκῇ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ δικηγόρου· ὁ δὲ ἐν Περουβίᾳ ὑπουργὸς

τῆς Δικαιοσύνης ἀπήντησεν ὅτι οἱ νόμοι τῆς Δημοκρατίας δὲν ἀνεγνώριζον διαφορὰν τινα μεταξὺ τῶν δύο φύλων, κωλύουσιν τὴν νέαν νὰ σπουδάσῃ ἵνα γίνῃ δικηγόρος. Ἡ ἀπάντησις αὕτη λύει τὸ πρόβλημα τοῦτο· κοινὰ δὲν εἶναι διανοητικὴ διαφορὰ καὶ ἂν ὑπάρχῃ μεταξὺ τῶν δύο φύλων, δὲν εἶναι τοιαύτη ὥστε νὰ δικαιολογῆ τὸν περιορισμὸν τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου, καὶ τοὺς τεχνητοὺς περιορισμοὺς τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, οἵτινες ὑπάρχουσιν ἐν τῷ Πεπολιτισμένῳ κόσμῳ διὰ τὰ δύο φύλα. Τότε μόνον δύναται νὰ δικαιολογηθῆ ἐν μέρει ὅταν ἀποδειχθῆ (ὅπερ δυσκολώτατον), ὅτι ἡ ὑπάρχουσα διανοητικὴ διαφορὰ μεταξὺ τῶν δύο φύλων, εἶναι τοιαύτη, ὥστε ἀποκλείει τὰς γυναῖκας ἐκ τοιούτων ἢ τοιούτων ἐπαγγελμάτων, ἅτινα ἕνεκα τῆς διαφορᾶς ταύτης μένουσιν ἀποκλειστικὸν προνόμιον τῶν ἀνδρῶν».

ΡΩΣΣΙΑ

Ἐνῶ ἡ Ἀμερικὴ κατεγίνετο εἰς τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος τῆς ἀνατροφῆς τῶν γυναικῶν συμφώνως πρὸς τοὺς δημοκρατικοὺς καὶ ὁμοσπονδιακοὺς νόμους· ὅτε τὸ παράδειγμά της ἐξήσκει εὐεργετικὴν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν σκέψεων καὶ τῶν προθέσεων μερίδος τινος ἐν Ἀγγλίᾳ, ἡ ἀνατολικὴ Εὐρώπη ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν της τὸ αὐτὸ πρόβλημα ὑπὸ τὸ πνεῦμα καὶ τὰς σκέψεις δεσποτικῆς κυβερνήσεως.

Αἱ προγενέστεραι Αὐτοκράτειραι τῆς Ῥωσσίας ἔλαβον μέγιστον ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τῆς ἀνατροφῆς τῶν κορασιῶν τῆς ἀριστοκρατίας, καὶ τὰ ὑπ' αὐτῶν, χάριν τῶν εὐγενῶν κορασιῶν, ἰδρυθέντα σχολεῖα κατέστησαν πρότυπα τῶν αὐτοβούλων προσπαθειῶν τῆς μεσαιᾶς τάξεως. Ἡ νῦν Αὐτοκράτειρα ὅμως, θελήσασα νὰ εὐρύνη τὸν κύκλον τῆς ἐκπαιδεύσεως, ἰδρυσεν κατὰ τὸ 1855 σύστημα γυμνασιῶν διὰ κοράσια ὄλων τῶν τάξεων τῆς κοινωνίας σχηματισθέντα κατὰ σχέδιον ἐπιμελῶς ἐξετασθῆν καὶ ληφθῆν ἐκ Γερμανίας καὶ Ἑλβετίας. Ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ, ἠνοιχθήσαν 186 τοιαῦτα γυμνάσια περιλαμβάνοντα 23,400 μαθητρίδας· καὶ πρὸς ταῦτα προσετέθησαν ἔκτοτε ἕτερα, ἕνεκα τῆς ἀθροῦς προσελεύσεως μαθητριῶν. Διὰ τοιοῦτον κολοσσαῖον ἔργον ἢ συνδρομὴ τοῦ κράτους ἦτον ἀναπόφευκτος, καὶ τοῦτο ἦτον

εὐκολώτατον, καθότι τὰ κυριώτερα κεφάλαια προήρχοντο ἐκ τῆς ἐλευθεριότητος προγενεστέρως αὐτοκρατείας, τῆς Μαρίας Φεοδώρας, χήρας τοῦ Παύλου Α'. ἥτις ἐγκατέλιπε μεγίστην περιουσίαν πρὸς ἐκπαίδευσιν τῶν νεανίδων. Τὸ πρόγραμμα τῶν νέων σχολείων περιελάμβανε τὴν Ῥωσικὴν γλῶσσαν μετὰ τῆς φιλολογίας της, τὴν Γαλλικὴν, τὴν Γερμανικὴν, γεωγραφίαν, ἀριθμητικὴν, γεωμετρίαν, ἀλγεβραν, στοιχειώδη φυσικὴν καὶ φυσικὴν ἱστορίαν, παιδαγωγίαν, χορὸν, ἄσμα, ἰχνογραφίαν καὶ ζωγραφικὴν. Τοιοῦτον πρόγραμμα δὲν ὑπῆρχεν οὔτε εἰς τὰ Ἀγγλικά σχολεῖα τῶν κορασιῶν πρὸ εἰκοσαετίας, πολλὰ δὲ τούτων δύναται καὶ σήμερον εἶτι νὰ προσθέωσιν εἰς τοῦτο, μόνον τὴν σπουδὴν τῆς Λατινικῆς γλώσσης. Ἀλλὰ πρὸς ὀρθὴν ἐκτίμησιν τοῦ ὀργανισμοῦ τῶν σχολείων τῶν κορασιῶν ἐν Ῥωσίᾳ, πρέπει νὰ ἐνθυμηθῶμεν, ὅτι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν καὶ αὕτη ἡ ἐκπαίδευσις τῶν ἀρρένων ἦτο γενικῶς παρημελημένη εἰς τὴν χώραν ταύτην. Ἡ ὥθησις πρὸς τὴν μέσην ἐκπαίδευσιν ἀμφοτέρων τῶν φύλων ἐδόθη συγχρόνως σχεδόν.

Ἐπῆρξαν ἐπίσης ἀντίθετα ρεύματα δημοσίας γνώμης ὡς πρὸς τὴν ἀνατροφὴν τῶν γυναικῶν ἐν Ῥωσίᾳ πρὸ εἰκοσαετίας, ὡς καὶ δυσκολία ἐκ μέρους τῆς ἀριστοκρατίας διὰ τὴν ἐν τῷ αὐτῷ γυμνασίῳ ἐκπαίδευσιν τῶν θυγατέρων των μετὰ τῶν τῶν ξυλοργῶν κλπ. Ἀλλὰ τὰ νέα σχολεῖα ἐδήλωσαν σαφῶς ὡς ἀρχὴν τῆς ἐνεργείας των ὅτι. — «Πᾶσα γυνὴ δὲν εἶναι ἐξ ἀνάγκης καὶ ἀποκλειστικῶς σύζυγος, μήτηρ, καὶ οἰκοδέσποινα· καθότι πρὶν ἢ καταστῆ κατάλληλος δι' οἰονδήποτε προορισμὸν, εἶναι ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ νὰ ἀναπτυχθῆ ὅσον ἕνεστι ἠθικῶς καὶ διανοητικῶς». Οὕτως ἡ ἀνατροφή τῶν νεανίδων κατέστη ὅ,τι ἀριστον, καὶ αἱ εὐγενεῖς κυρίαι ἐπωφελήθησαν ἀμέσως ἐξ αὐτῆς.

Ἐκπαίδευσον τὰς γυναῖκας, καὶ θὰ ζητήσωσιν ἀμέσως ἐργασίαν. Τῷ ὄντι αἱ πρῶται μαθήτριάς τῶν γυμνασιῶν ἐπεδόθησαν μετὰ τὸ πέρας τῶν σπουδῶν των εἰς τὸ διδάσκειν. Μετὰ τινα χρόνον σπουδῆς εἰς τὸν Παιδαγωγικὸν ἐκπαιδευτήριον, πολλαὶ νεάνιδες ἐγένοντο διδασκάλισσαι εἰς τὰ γυμνάσια εἰς ἃ ἐσπούδασαν, οὕτω δὲ ἡ διδασκαλία περιῆλθε βαθμηδὸν εἰς τὰς χεῖρας τῶν γυναικῶν, καὶ μόνον ἡ διδασκαλία τῶν ἀνωτέρων τάξεων ἀνετέθη κατ' ἀνάγκην εἰς ἀνδρας. Τότε αἱ διδασκάλισσαι ἠῤῥησαν, καὶ ἡ τιμὴ τῶν δι-

δάκτρων ἤλαττώθη κατὰ πολὺ. Εἶναι γενικῶς ἀποδεδειγμένον ὅτι αἱ γυναῖκες οἰκοδήποτε χώρας ἐθεώρησαν ὡς μόνον ἐπάγγελμα ἐπιθυμητὸν τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην. Ἐν Ῥωσσίᾳ ἐζητοῦντο καὶ ζητοῦνται ὑπὸ τινων φυλῶν τῆς Ἀσίας, εἰς τὰ ἀπόκεντρα μέρη τοῦ κράτους γενικῶς, γυναῖκες ἰατροὶ κεκτημέναι ἐπιδεξιότητα καὶ τινας γνώσεις ἐπιστημονικὰς. Διὰ τοῦτο ἴσως αἱ γυναῖκες ἦσαν μὲν δεκταὶ ἵνα σπουδάζωσι τὴν Ἰατρικὴν ἐν Ῥωσσίᾳ, ἀλλὰ δὲν ἐίδοντο αὐταῖς πτυχία. Ἐνῶ δὲ ὁ ἀριθμὸς τῶν φοιτουσῶν εἰς τὰ ἐκπαιδευτήρια τῆς Ἰατρικῆς ἤρξαντο, καὶ νεάνιδες ἐξερχόμεναι τῶν γυμνασίων κατετάττοντο ἐπίσης εἰς τὰς σχολὰς τῆς Ἰατρικῆς, αἴφνης ἡ Κυβέρνησις ἀπηγόρευσε τὴν φοίτησιν τῶν γυναικῶν εἰς τὴν Ἰατρικὴν σχολὴν ἐκ φόβου ἵνα μὴ αὐταὶ ζητήσωσι πτυχία μετὰ τὸ πέρασ τῶν σπουδῶν των.

Μία Ῥωσσίς μαθήτρια, ἡ δεσποινὶς Suslova, ἀπῆλθεν εἰς Ἑλβετίαν, καὶ φθάσασα εἰς Ζυρίχην, ἐγένετο δεκτὴ εἰς τὸ ἐν αὐτῇ Πανεπιστήμιον κατὰ τὸ 1864, ἀμέσως δὲ μετὰ ταῦτα κατετάχθη ἐν αὐτῷ καὶ ἐτέρη Ῥωσσίς. Ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητριῶν πάσης ἐθνικότητος ἠῤῥῆσεν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τούτῳ τὸ δεχόμενον αὐτάς. Κατὰ τὸ 1871 Π. Χ. ἐφοίτων 5 εἰς τὴν φιλοσοφικὴν, καὶ 15 εἰς τὴν ἰατρικὴν σχολὴν. Τὸ ἐπόμενον ἔτος ὁ ἀριθμὸς οὗτος ἀνέβη εἰς 63. Τὸ 1873 ὁμοῦς ἐφοίτησαν ἐν μὲν τῇ Ἰατρικῇ 88, ἐν δὲ τῇ Φιλοσοφικῇ σχολῇ 25. Ἐκ τούτων αἱ 100 ἦσαν Ῥωσσίδες, καὶ τὸ γεγονός τοῦτο προήρχετο, διότι αἱ Ῥωσσίδες ἐξεπαιδεύοντο καλῶς εἰς τὰ γυμνάσια τῆς πατρίδος των, καὶ ἐπομένως μετὰ τὰς ἀναγκίας ἐξετάσεις ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, ἐγίνοντο ἀμέσως δεκταί. «Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ Πανεπιστημιακὴ ἐκπαίδευσις εἶναι ματαία ἐπίδειξις, ἄνευ μέσης ἐκπαιδεύσεως, καλῶς κατηρτισμένης, καὶ ἀναταθειμένης εἰς καθηγητὰς δεδοκιμασμένης πείρας καὶ ἰκανότητος, οἵτινες σεβόμενοι τὴν παιδείαν καὶ ἐκτυοὺς βαθμολογοῦσιν αὐστηρῶς καὶ δικαίως τοὺς ἀπολυομένους ὑπ' αὐτῶν».

Τούτου ἕνεκεν ὀλίγαι Ἑλβετίδες ἐφοίτων εἰς τὰ Πανεπιστήμια, καθότι ἡ μέση παιδεία διὰ τὰς γυναῖκας ἐνταῦθα εἶναι λίαν περιωρισμένου κύκλου. Ἐν τούτοις ὑπάρχει νῦν ἐν Ζυρίχῃ Ἑλβετὶς κυρία, διδάκτωρ τῆς Ἰατρικῆς, Marie Heim Voegtlein καλουμένη, ἣτις ἀρξάμενη τῶν σπουδῶν της κατὰ τὸ 1868, ἐξασχεῖ πρὸ πολλοῦ λίαν ἐπι-

τυχῶς τὸ Ἰατρικὸν ἐπάγγελμα, ἐνῶ κατ' ἀρχὰς ἐνομίσθη ὑπὸ πολλῶν Ἑλβετῶν ὅτι καὶ ἐν Ἑλβετίᾳ ἐπαγγελομένη τὴν Ἰατρικὴν γυναῖκες οὐδέποτε ἤθελον εὐδοκιμήσει.

Κατὰ 1873 ἐδημοσιεύθη αὐτοκρατορικὸν Οὐκάζιον δι' αἱ Ῥωσσίδες διετάττοντο νὰ ἐγκαταλείψωσι τὰς σπουδὰς των ἐν Ζυρίχῃ ἐπὶ ποινῇ τοῦ νὰ μὴ γίνωνται δεκταὶ κατὰ τὴν εἰς Ῥωσσίαν ἐπάνοδον αὐτῶν, εἰς οἰανδήποτε ἐξέτασιν, εἰς παιδαγωγικὸν κατὸςστημα, ἢ εἰς δημοσίαν ὑπηρεσίαν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως. Ὁ σπουδαιότερος λόγος ὁ ἀποδιδόμενος εἰς τὸ διάδημα τοῦτο, ἦτο διότι ἡ Ζυρίχη εἶχε καταστή κέντρον ἐταιριῶν ἐπαναστατικῶν, ἐν αἷς ἐνείχοντο αἱ φοιτῶσαι, τινὲς τῶν ὁποίων ἐπέστρεφον αὐτὴς ἢ τρις τοῦ ἔτους, ἐν Ῥωσσίᾳ καὶ πάλιν εἰς Ἑλβετίαν, φέρουσαι μεθ' ἑαυτῶν ἐπαναστατικὰς ἐπιστολάς καὶ προκηρύξεις». Τὸ διάταγμα ἔλεγε ἐπίσης, ὅτι ὅσαι τῶν νεανίδων ἐπεθύμουν τὴν πράγματι ἐπιστημονικὴν παιδείαν, εἶχον πάντα τὰ πρὸς τοῦτο μέσα ἐν Ῥωσσίᾳ, ἐνθα αὐταὶ ἠδύναντο νὰ φοιτῶσιν εἰς τὰς ἐκεῖ Ἰατρικὰς σχολὰς καὶ εἰς ἄλλα ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα ἅτινα εἶχον τὰς βύρας των ἀνοικτὰς πρὸς τοῦτο.

Αἱ πλεῖσται τῶν Ῥωσσίδων ὑπήκουσαν εἰς τὴν διαταγὴν τῆς Κυβερνήσεως των καὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Ῥωσσίαν· 12, διέμειναν εἰς Ζυρίχην ἐπὶ τῇ προθέσει νὰ μὴ ἐπιστρέψωσι πλέον εἰς τὴν πατρίδα των· 21 δὲ ἀπετάθησαν πρὸς τὴν πρυτανείαν τοῦ ἐν Βέρνη Πανεπιστημίου ὅπως γίνωσι δεκταὶ ἐν αὐτῷ. Τὸ δικαίωμα τοῦτο παρεχωρήθη αὐταῖς ἄνευ δυσκολίας, καὶ κατὰ τὴν περίοδον τοῦ 1874—75, ἐφοίτων ἐν Βέρνη 32 κυρίαί, 28 εἰς τὴν Ἰατρικὴν, 3 εἰς τὴν Φιλοσοφίαν, καὶ μία εἰς τὴν Νομικὴν σχολὴν. Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον αἱ γυναῖκες ἦσαν ἐπίσης δεκταὶ εἰς τὸ ἐν Βέρνη Πολυτεχνικὸν σχολεῖον, εἰς τὸ ἐν Ζυρίχῃ Πολυτεχνεῖον, καὶ εἰς τὰς δημοσίας ἐξετάσεις, μετὰ τὰς ὁποίας ἠδύναντο νὰ ἐξασκῶσι τὸ ἐπάγγελμα των εἰς τὰ ἐπαρχιακὰ τμήματα τῆς Ἑλβετίας.

Καὶ τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Γενεύης (ἐν Ἑλβετίᾳ) ἠκολούθησε τὸ παράδειγμα τῆς Ζυρίχης. Ἐντεῦθεν αἱ παρὰ τὴν Γαλλίαν οἰκοῦσαι Ἑλβετίδες ἀπῆλθον τῶν αὐτῶν προνομίων οἷων καὶ αἱ παρὰ τὴν Γερμανίαν ἀδελφαὶ αὐτῶν. Νῦν σπουδάζουσι τὴν Ἰατρικὴν δύο νεάνιδες εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Γενεύης.

Αἱ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Ζυρίχης φοιτῶσαι νῦν, ἀριθμοῦνται

εις ἕξ μόνον· ἐν Βέρνη ὅμως φοιτῶσι περισσότεραι. Ἡ ἐλάττωσις αὕτη προέρχεται βεβαίως ἕνεκα τῆς παραδοχῆς τῶν γυναικῶν εἰς τὰ Πανεπιστήμια τῶν ἄλλων μερῶν, καὶ ἰδίως εἰς τὸ τῶν Παρισίων, ἅτινα ἐγένοντο φυσικῶς τὸ κυριώτερον κέντρον τῆς Ἱατρικῆς ἐκπαίδευσως διὰ τὰς γυναῖκας.

Ὡς πρὸς τὴν διανοητικὴν ἱκανότητα τῶν γυναικῶν διὰ τὰς ἐπιστήμας, οἱ καθηγηταὶ τῆς Ζυρίχης καὶ Βέρνης, συμφωνοῦν μετὰ τῶν συναδέλφων των εἰς Michigan and Boston τῆς Ἀμερικῆς, ὅτι ἡ διανοητικὴ ἱκανότης τῶν γυναικῶν δὲν εἶναι ἀσθενεστέρα τῆς τῶν ἀνδρῶν. Μέχρι τοῦδε 14 ἔλαβον διπλώματα εἰς τὴν Ζυρίχην.

Ἄν δὲ ὑπολάβῃ τις τὸν ἀριθμὸν τοῦτον μικρὸν, παρατηροῦμεν αὐτῷ ὅτι πολλοὶ τῶν φοιτουσῶν Ῥωσίδων μὴ σκοποῦσαι νὰ περάνωσι τὰς σπουδὰς των, ἀνεχώρησαν χωρὶς νὰ ὑποστῶσι τὰς ὀφειλομένας ἐξετάσεις.

Ἡ πρώτη Ῥωσὶς, ἡ λαβοῦσα πτυχίον, ἐπέστρεψεν εἰς Πετρούπολιν, καὶ δοῦσα τὰς ἐπιτοπίους Ἱατρικὰς ἐξετάσεις, ἃς ὁ εἰς ξένον Πανεπιστήμιον σπουδάζας ὑφίσταται, ἔλαβε τὴν ἄδειαν τοῦ μετέρχεσθαι τὸν ἱατρὸν. Τότε δὲ μείνασα χρόνον τινὰ εἰς τὰ νοσοκομεῖα τῆς Πράγας καὶ Βιέννης, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ῥωσικὴν πρωτεύουσαν, ἐνθα ἐξασκεῖ, νῦν λίαν ἐπιτυχῶς τὸ ἐπάγγελμα τοῦ Ἱατροῦ.

Συγχρόνως δὲ ἡ προθυμία μεθ' ἧς ἤρχοντο εἰς Ἑλβετίαν ὅπως σπουδάσωσι, κατέστησε πρόδηλον ὅτι αἱ Ῥωσίδες ἐπεθύμουν καθ' ὑπερβολὴν νὰ σπουδάσωσι τὴν Ἱατρικὴν· διὸ κατὰ τὸ 1872 — αὐτοκρατορικὸν διάταγμα, ἐπέτρεπεν αὐταῖς νὰ φοιτῶσιν εἰς τὰς Ἱατρικὰς τῆς Ῥωσσίας σχολὰς ὑπὸ τινος ὅρου. Εἰς τὴν ἐν Πετρούπολει Ἀκαδημίαν τῆς Ἱατρικῆς ἐσχηματίσθησαν τὸν 9/ὄριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους, τάξεις διὰ γυναῖκας, διδασκόμεναι ὑπὸ τῶν αὐτῶν καθηγητῶν τῶν διδασκόντων τοὺς ἄρρενας φοιτητάς. Ἀλλὰ αἱ ἐξετάσεις αὐτῶν διέφερον, καὶ τὰ διδόμενα αὐταῖς πτυχία, ὠνομάζοντο πτυχία διὰ νοσήματα τῶν παίδων καὶ γυναικῶν. Καίτοι ὑποχρεωμένοι νὰ φοιτῶσιν εἰς τὰ μαθήματα τῆς Ἱατρικοδικαστικῆς, δὲν ἐξητάζοντο ἐπὶ τοιούτων ἀντικειμένων, οὔτε, ὅπερ λίαν περίεργον, ἐπὶ τῶν νευρικῶν παθήσεων, ἀλλ' ὑπετίθετο ὅτι ἐξεῖχον κατὰ τὴν σπουδὴν τῶν ἰδιαιτέρων νοσημάτων δι' ἃ ἐλάμβανον τὰ πτυχία των· ἐπίσης δὲ καὶ ἡ περίοδος τῆς φοιτήσεως αὐτῶν εἰς τὰ Πανεπιστήμια, περιωρίσθη εἰς

τετραετίαν ἀντὶ τῆς συνήθους πενταετίας. Μεγάλαι κατεβλήθησαν προσπάθειαι συγχρόνως ὅπως κατορθωθῇ γενικῶς ἀνωτέρα ἐκπαίδευσις διὰ τὰς γυναῖκας, πρόσθετος εἰς τὴν ἤδη ὑπάρχουσαν ἀρίστην μέσσην ἐκπαίδευσιν.

Κατὰ τὸ 1873 ἠνοίχθη Λύκειον ἐν Μόσχᾳ ἀποκλειστικῶς διὰ τὰς γυναῖκας, προπαρασκευάζον αὐτὰς πρὸς εἰσαγωγὴν εἰς τὸ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει ὑπάρχον Πανεπιστήμιον. Ἐν τῷ Λυκείῳ ἐδίδασκον τὰς τάξεις οἱ κυριώτεροι καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου τούτου. Παρατηρήθη δὲ ὅτι κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν γάμων τῆς θυγατρὸς τοῦ αὐτοκράτορος, αἱ Ῥωσικαὶ καὶ δημοτικαὶ ἀρχαί, ἐψήφισαν ἀριθμὸν τινα ὑποτροφῶν, καὶ τὴν ἴδρυσιν πλείστων ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων, πρὸς ἀνάμνησιν τῶν γάμων τῆς θυγατρὸς τοῦ αὐτοκράτορος των.

ΓΑΛΛΙΑ.

Στρέφοντες τὸ βλέμμα πρὸς τὴν Γαλλίαν, εὐρίσκομεν ἀφ' ἑνός Πανεπιστήμια χορηγοῦντα πτυχία εἰς τὰς γυναῖκας· ἀφ' ἑτέρου δὲ διαφορὰν τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν ἀρρένων καὶ θηλέων, καθότι ἡ μὲν διδασκαλία τῶν ἀρρένων ἐκτελεῖται ἐντὸς καταστημάτων ὑπὸ τὴν παντελῆ ἐπίβλεψιν καὶ προστασίαν τῆς Κυβερνήσεως διατελούντων, ἐνῶ διὰ τὰ θήλεα δὲν ὑπάρχει σύστημα σχολείων διοργανισμένων ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, ἐξαιρέσει ὀλιγίστων δημοτικῶν, ἀφιεμένης οὕτω τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως εἰς τὴν φροντίδα τῶν μοναστηρίων, ἢ τὴν ἰδιαιτέραν μέριμναν τῶν κακῶς διατεθειμένων πρὸς τὴν ἐν ταῖς μοναῖς διδασκαλίαν. Ὅταν ἡ Κυβέρνησις εἶναι τοσοῦτον πατρικὴ ὥστε νὰ φροντίζῃ περὶ τῶν ἀρρένων, φαίνεται σκληρὸν νὰ παραμελῆται ὑπ' αὐτῆς ἡ τύχη τῶν θηλέων. Εἶναι δὲ περίεργον, ὅτι ἵνα προστατευθῇ ἡ νεολαία τῆς Γαλλίας ἀπὸ τῆς ψευδοπαιδείας καὶ ἀγυρτίας, ἕκαστος διδάσκαλος εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ ὑποστῇ ἐξετάσεις καὶ νὰ λάβῃ ἀποδεικτικὸν τῆς ἱκανότητός του, ἐνῶ οἱ καλόγηροι οὐδεμίαν ὑποχρεοῦνται νὰ ὑποστῶσιν ἐξετάσιν, καὶ ἐπιτρέπεται αὐτοῖς νὰ διδάσκωσι τὰς νέας, διατελοῦντες διδάσκαλοι αὐτῶν μέχρι τοῦδε.

Τὸ κράτος καίτοι μεριμνοῦν τοσοῦτον περὶ τοῦ ἡμίσεως τῶν τέκνων του, οὔτε προνοεῖ ὑπὲρ τοῦ ἑτέρου ἡμίσεως οὔτε προστατεύει αὐτὸ ἀπὸ τῆς ἀγυρτίας. . . . Οὕτως ἐνῶ οἱ νέοι ἀνατρέφονται ἐπιστημονικῶς, τὸ πνεῦμα τῶν νεανίδων περιβάλλεται ὑπὸ προλήψεων καὶ δεισιδαιμονιῶν, καὶ μόναι αἱ ἐπιπόλαιαι γνώσεις αὐτῶν ἀναπληροῦσι τὴν ἀληθῆ καὶ ἐπιστημονικὴν ἐκπαίδευσιν. Μεθ' ὅλα ταῦτα οἱ ἄνδρες ἐν Γαλλίᾳ, ὡς καὶ εἰς ἄλλα μέρη, ἐκπλήττονται διότι αἱ γυναῖκες εἰσὶν ἀνεπίδεκτοι ἐμβριθῶν σκέψεων καὶ κρίσεων.

Πρὸς πίστῳσι δὲ τῶν λεγομένων, ἀναφέρομεν ἀπόσπασμα τῆς περιγραφῆς τοῦ τρόπου τῆς ἀνατροφῆς καὶ ἐκπαιδεύσεως τῶν νεανίδων ἐν Γαλλίᾳ ὑπὸ τοῦ κ. Leon Richer. ἔχον ὡς ἑξῆς.

« Ἡ ἐν τοῖς ἰδιωτικοῖς ἐκπαιδευτηρίοις σπουδῆ, εἶναι ὅ,τι ἦτο δυνατόν νὰ ἦναι, τούτέστι, λίαν ἐπιπόλαιος. Γραμματικὴ, Ἀριθμητικὴ, Γεωγραφία, Ἱστορία, ἰδιαίτερος Ἱερὰ Ἱστορία, ὀλίγα μαθήματα βοτανικῆς καὶ ἀστρονομίας, ἀποτελοῦσι τὴν βάσιν αὐτῶν.

Ἄλλ' ἢ ἐν αὐτοῖς εἰσαγωγή τῆς διδασκαλίας τῶν νεκρῶν γλωσσῶν, τῶν μαθηματικῶν, τῆς γεωμετρίας, τῆς χημείας, τῆς φυσικῆς, τῆς φιλοσοφίας—πρὸ πάντων τῆς φιλοσοφίας! ἐν ἐνὶ λόγῳ πάσης μαθήσεως εὐρυνούσης τὸν ὀρίζοντα ἡμῶν, καὶ ἀναπτυσσοῦσης τὴν διάνοιαν, πάσης ἀσκήσεως ἀναπτυσσοῦσης τὴν κρίσιν ἡμῶν, προξενεῖ μεγίστην ἀποστροφὴν εἰς τὰ ἐκπαιδευτήρια ταῦτα.

Οἱ ἄνδρες ἔχουσι Λύκεια, αἱ γυναῖκες ἔχουσι μοναστήρια· οἱ ἄνδρες ἔχουσι δημόσια μαθήματα νομικῆς, φιλολογικῆς, ἱστορίας, φυσιολογίας, ἀνατομίας, καὶ Ἱατρικῆς. . . . Ἐχουσιν αἱ γυναῖκες ἀντὶ τῆς τῶν γνώσεων τούτων ἐκπαιδευτήριον; Ὁχι ».

Ἐν τούτοις μέγιστα προσπάθειαι καταβάλλονται νὰ θεραπεύσῳσιν ἐν Γαλλίᾳ τὴν ἔλλειψιν ταύτην. Καίτοι δὲ ἰδιωτικαὶ μόνον ἐνεργεῖαι γίνονται ὅπως ἀποτραπῆ τὸ δημόσιον φρόνημα ἀπὸ τῆς ἐν ταῖς μοναῖς ἐκπαιδεύσεως τῶν κορασιῶν, ὡς κατὰ τὸ παρελθόν, ἐλπίζεται ὅτι ἡ γενικὴ ἐν Εὐρώπῃ ὤθησις πρὸς ἀνωτέραν ἐκπαίδευσιν τοῦ ὠραίου φύλου, θὰ φέρῃ εὐάρεστα ἀποτελέσματα ἐπίσης ἐν Γαλλίᾳ.

Σχολεῖα ἰδιωτικὰ, καλῶς ὀργανισμένα, ἤρχισαν νὰ ἰδρύνονται πρὸ ὀλίγου διὰ τὰς κόρας, καὶ ἔχομεν πεποίθησιν ὅτι αἱ νέαι ἰδέαι θὰ εἰσχωρήσωσι καὶ εἰς τὴν μίσην ἐκπαίδευσιν, ὡς τοῦτο ἐγένετο διὰ

τὴν ἐν τοῖς Πανεπιστημίοις τῆς Γαλλίας ἐπιστημονικὴν ἐκπαίδευσιν. (*)

Ἡ πρώτη ἀπόπειρα πρὸς παραδοχὴν εἰς τὰς Πανεπιστημιακὰς σπουδὰς, ἐγένετο ὑπὸ τῆς δεσποινίδος Daubré εἰς Λουγδουνον (Lyon) κατὰ τὸ 1861. Αὕτη παρουσιασθεῖσα ἐνώπιον τῶν καθηγητῶν τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς, ἐζήτησε νὰ ἐξετασθῆ, πρὸς μεγάλην ἐκπληξιν τοῦ συλλόγου, ὅστις ἐπὶ τέλους ἐδέξατο αὐτὴν πρὸς ἐξέτασιν, ἀλλ' ἀπεποιήθη νὰ δώσῃ αὐτῇ τὸ πτυχίον, ἀφοῦ ἀπετάθη πρὸς τὸν τότε ὑπουργὸν τῆς παιδείας· ἡ δεσποινὴς Daubré, διηγῆθη τὸ γεγονός εἰς τὸν κ. Arles Dufour, ὅστις ἀναχωρήσας τὴν αὐτὴν νύκτα εἰς Πηρισίους, ἐπέστρεψε μετὰ τρεῖς ἡμέρας φέρων τὸ πτυχίον μεθ' ἑαυτοῦ. Οὕτω τοῦ πρώτου βήματος γενομένου, ἑτέρα νέα ἐξητάσθη τὸ 1869 ἔτος, ἧτις ἔσχε πολλὰς ἄλλας μιμηθείσας τὸ παράδειγμά της. Ἄλλὰ καὶ τὸ πᾶνεπιστήμιον τοῦ Montpellier, ἔδωκε πτυχίον εἰς Κυρίαν τὸ 1865.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος, ὑπῆρχον ἐν Γαλλίᾳ κυρίαι διακεκριμέναι εἰς τὴν Ἱατρικὴν· ἡ κ. Boivin ἀποθανοῦσα τὸ 1841 ἔτος, ἦτο μέλος τῶν Ἱατρικῶν ἑταιριῶν ἐν Παρισίοις, Βορδιγάλιοις, Βερολίῳ Βρυξέλλαις καὶ Βρύγη, χαίρουσα φήμην Εὐρωπαϊκὴν ὡς συγγραφεὺς ἐγχειριδίου ἐπὶ τῆς μαιευτικῆς. Εἶχε τὴν διεύθυνσιν τοῦ ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν Maison Royale de Santé καταστήματος, ὡς καὶ τοῦ Hospice de la Maternité. Πρὸ αὐτῆς ἦτον ἡ κ. Lachapelle, ἡ διδάσκαλος της, ἐκτιμωμένη ὡς ἡ ἰκανωτέρα διδάσκαλος τῆς Μαιευτικῆς κατὰ τὸ τέλος τῆς τελευταίας ἑκατονταετηρίδος. Αὕτη ἀπέθανε τὸ 1821. Αἱ γυναῖκες αὗται ἐξέχουσαι εἰς τὸ ἐπάγγελμά των, ἔθεωροῦντο ὡς ἐξαιρέσεις καὶ οὐχὶ ὡς παραδείγματα. Ἄλλὰ μετὰ τοῦ 1860 καὶ τοῦ 1870, ἡ δεσποινὴς Μαρία Putnam ἔλαβε τὴν ἄδειαν τοῦ ὑπουργοῦ ἵνα σπουδάσῃ εἰς τὴν ἐν Παρισίοις Ἱατρικὴν σχολὴν. Ἡ δεσποινὴς Garrett Anderson, ἀκολουθήσασα τὸ παράδειγμά της, ἔλαβε τὸ πτυχίον της τὸ 1870 μετ' ἐπαί-

(*) Αἱ ἐκφραζόμεναι πρὸς διείκτας ἐλπίδες τοῦ Ἀγγλοῦ ἀρθρογράφου ἐξεπληρώθησαν. Ὁ κ. Ferry, ὁ νῦν ὑπουργὸς τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν Γαλλίᾳ, ὑπέβαλε Νομοσχέδιον ἀπαγορεύον τὴν διδασκαλίαν εἰς τοὺς Ἰησοῦτας καὶ ἐν γένει εἰς τὰ σχολεῖα τὰ μὴ ἔχοντα τὴν ἀπαιτούμενην ἄδειαν τοῦ Ὑπουργείου. Τὸ νομοσχέδιον ἐπεψηφίσθη παρὰ τῆς Βουλῆς διὰ μεγάλης πλειονοψηφίας πρὸ μικροῦ, περιμένεται δὲ καὶ ἡ παρὰ τῆς Γερουσίας ἐπικύρωσις αὐτοῦ.

νων διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν ἐξετάσεών της, ὡς καὶ ἡ δεσποινὶς Putnam τὸ 1871 μετὰ πολλῶν ἐπίσης ἐπαίνων.

Ἡ πόλις τῶν Παρισίων κατέστη μετ' ὀλίγον κέντρον τῶν τῆν Ἱατρικὴν σπουδαζουσῶν γυναικῶν· διὸ κατὰ τὸ 1874 ἦσαν 20 νεάνιδες φοιτῶσαι εἰς τὴν Ἱατρικὴν σχολὴν τῶν Παρισίων, ἀλλ' ἐκάστη τούτων εἶχε, ὡς ὀφείλει νὰ ἔχη καὶ σήμερον, ἰδιαίτεραν πρὸς τοῦτο ἄδειαν τοῦ ὑπουργοῦ. Οὐχὶ πρὸ πολλοῦ ἐπίσης, νέα Ἀμερικανὶς ἐπέτυχε τὸν βαθμὸν δοκίμου τῆς φιλολογίας, καὶ ἑτέρα Ῥωσὶς σπουδάζει εἰσέτι εἰς τὴν νομικὴν σχολὴν.

Εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔτους 1876—77 ὑπῆρχον 22 γυναῖκες φοιτῶσαι εἰς τὴν Ἱατρικὴν σχολὴν, 5 Γαλλίδες, 6 Ἀγγλίδες, καὶ 11 Ῥωσίδες. Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος 5 γυναῖκες ἀνεκηρύχθησαν διδάκτορες τῆς Ἱατρικῆς, τούτεστι 2 Ἀγγλίδες, 2 Ῥωσίδες, καὶ 1 Γερμανίς. Τὸ προπαρελθὸν ἔτος ὑπῆρχον 14 Ἀγγλίδες ἐν Παρισίοις σπουδάζουσαι τὴν Ἱατρικὴν. Οὕτω δὲ βλέπομεν ὅτι ἡ πόλις τῶν Παρισίων ἀνέλαβε νὰ χορηγήσῃ Ἱατρικὴν ἀνατροφὴν εἰς τὰς γυναῖκας, οὐχὶ ὡς πρωτεύουσα τῆς Γαλλίας, ἀλλὰ μᾶλλον ὡς πρωτεύουσα τοῦ κόσμου. Ἐν Παρισίοις καὶ Ἐλβετία, τὸ Πανεπιστήμιον ἠνοίχθη εἰς τὰς γυναῖκας κατ' αἴτησιν τῶν ξένων, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὰς παρέχει εἰσέτι τὰ μεγαλειότερα αὐτοῦ εὐεργετήματα.

ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Ἡ ἀνατροφή τῶν Γερμανίδων δυνατὸν νὰ ᾖ καλὴ, ἀλλ' ἡ ἀνατροφή τῶν ἀρρένων ἐν Γερμανίᾳ εἶναι κατὰ μέγα μέρος καλειτέρα. Τὰ κοράσια τῶν Γερμανῶν ἀνατρέφονται ἵνα ὡσι Γερμανίδες· καὶ αἱ Γερμανίδες εἶναι προσδιωρισμέναι, ἂν οὐχὶ ὑπὸ τῆς φύσεως, τὸλάχιστον ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου, εἰς τὴν οἰκιακὴν οἰκονομίαν ὑπὸ τὴν στενωτέραν σημασίαν τῆς λέξεως. Ἡ μερὶς ἧτις ἀποτελεῖ ἐξαιρέσιν τοῦ κανόνος τούτου, στρέφει τὸ βλέμμα πρὸς τὴν Ἀγγλίαν ἵνα ἀρυσθῇ τὸ πρόγραμμα τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως παρὰ ταύτης.

(ἰκολουθεῖ).

ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΟΙ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

Ὅρισμός τῆς Ἀνθρωπολογίας.—Ἰνδικὴ Μυθολογία.—Ὅπλα τῶν ἀγρίων τῆς Αὐστραλίας.—Ἐρευνα ἐπὶ τοῦ πολιτισμοῦ τῶν ἀρχαιοτάτων κατοίκων τοῦ κόσμου.—Κατοικία αὐτῶν, ἐργαλεῖα καὶ ὄπλα.—Μεταστάσεις αἰσῶν ἀπὸ ἡπείρου εἰς ἡπειρον.—Ἡ Αὐστραλία χωρισθεῖσα πιθανῶς ἀπὸ τῆς Ἀσιατικῆς Ἠπείρου.—Ὁμοιότης τῶν ζώων καὶ φυτῶν αὐτῆς μετὰ ἄλλων Ἠπείρων.—Ἡ Αὐστραλία γεωλογικῶς ἐξεταζομένη, εἶναι ἡ ἀρχαιοτάτη ὑπάρχουσα ἐπὶ τῆς γῆς Ἠπειρος.—Ὁ τύπος τῶν ἀγρίων τῆς Αὐστραλίας, δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ὁ φυσικὸς καὶ διαφορτικὸς τύπος τῶν πρώτων ἀπογόνων τοῦ Ἀδάμ;—Ὁ Ἀδὰμ ἐμορφώθη πρότυπον ὄλων τῶν ἐπιστημῶν;—Διατὶ τινὲς τῶν ἀπογόνων αὐτοῦ κατήλθον εἰς τὴν κατωτάτην τοῦ πολιτισμοῦ βαθμίδα;—Πρώτη ἀνακάλυψις τοῦ πυρός κατὰ Κιρέλους.—Ποῖον τὸ αἴτιον τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ;—Τεχνήρια αὐτοῦ. 1) «Ἀρχαῖα εἰρεία.» 2) «Γλῶσσα.» 3) «Μυθολογία καὶ ἐπιγραφαί.»—Συμπέρασμα· ἡ ὑπερβολικὴ ἀρχαιότης καὶ τὸ ἐνιαῖον τῆς ἀνθρωπίνης φυλῆς.

Μία τῶν μᾶλλον ἐπαγωγῶν ἐπιστημῶν τῆς παρούσης ἐποχῆς, εἶναι ἡ τῆς Ἀνθρωπολογίας, ἧς ὁ ὅρισμός ἐδόθη ὑπὸ τοῦ κ. Wilde ἐν τῷ ἐναρκτηρίῳ αὐτοῦ πρὸς τὸ Βιολογικὸν τμήμα τῆς Βρετανικῆς Ἐταιρίας λόγῳ, εἰς Belfast τῆς Ἀγγλίας, ὡς ἐξῆς:

Ἡ Ἀνθρωπολογία λέγεται ἡ ἐπιστήμη τοῦ ἀνθρώπου, ἡ καταγωγὴ του, ἡ ἡλικία του, ἡ ἐπὶ τοῦ πλανῆτου ἡμῶν διασπορά του, ἡ φυσικὴ αὐτοῦ μόρφωσις καὶ ἡ πρὸς βελτίωσιν ἐπιδεκτικότης αὐτοῦ, οἱ διάφοροι τύποι τῆς γλώσσης του, οἱ νόμοι, ἔξεις, τρόποι, ἤθη, ὄπλα, καὶ ἐργαλεῖα του· τὰ ἀρχαῖα αὐτοῦ τῶν τεχνῶν ἔργα, καὶ τὰ τῆς ζωγραφικῆς λείψανα· οἱ τάφοι, ἡ φωνητικὴ ἢ ἀλφαθητικὴ αὐτοῦ

γραφῆ, ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς παρούσης αὐτοῦ διανοητικῆς ἀναπτύξεως εἰς τὰς διαφόρους χώρας· τὰ βιομηχανικὰ αὐτοῦ προϊόντα, ἢ πρὸς τὰς τέχνας αὐτοῦ πρόδος, καὶ οἱ βαθμοὶ τῆς διανοητικῆς αὐτοῦ ἀναπτύξεως κατὰ τὰς διαφόρους φάσεις τοῦ βίου του, εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆς».

Ὁ ὀρισμὸς οὗτος ἀληθῶς διανοίγει εὐρὺ στάδιον ἀναζητήσεων, καὶ ἐπισύρει τὴν προσοχὴν μεγάλης μερίδος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἐπιστημόνων καὶ μὴ ἐπιστημόνων.

Ὁ βιομήχανος καὶ ἔμπορος τῷ ὄντι θὰ ἀναγιώσῃ μετὰ ἐνδιαφέροντος τὸ τελευταῖον μέρος τοῦ ὀρισμοῦ, καὶ προσπαθήσει νὰ γνωρίσῃ τὴν παροῦσαν κατάστασιν τῆς ἀνθρωπότητος ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς αὐξήσεως τοῦ ἔμπορίου του. Ὁ ἀρχαιολόγος, ὁ ἀστρονόμος, ὁ γεωλόγος, καὶ ὁ φιλόλογος, θὰ εὕρωσι τὸ ὑψιστὸν μεγαλείτερον ἐνδιαφέρον εἰς τὸ πρῶτον μέρος τοῦ ὀρισμοῦ τῆς ἀνθρωπολογίας, καὶ ἐρευνῶντες μετ' ἐπιμελείας τὴν παρελθούσαν τοῦ ἀνθρώπου ἱστορίαν, θὰ προσθέσωσι κρίκον ἐπὶ κρίκου εἰς τὴν χρυσοῦν ταύτην ἄλυσσον τῆς μεθοδικῆς ἀλληλουχίας τῶν διαφόρων ἐποχῶν, δι' ὧν θὰ ἐξέλθῃ τυχαίως ὁ κόσμος ἐκ τοῦ ζοφεροῦ χάους τοῦ προϊστορικοῦ σκοτούς, καὶ θὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ καθαρὸν φῶς τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας. Καὶ ἐπὶ τῶν νῦν χρόνων ὡς κατὰ τοὺς ἀρχαίους, εἰς τὴν Ἰνδικὴν μυθολογίαν, οἱ Soors καὶ Assoors ἐνασχολοῦνται εἰς τὸ νὰ ἀνακινῶσι σφοδρῶς τὸν τεθολωμένον Ὠκεανὸν, ὅπως παράξωσι τὴν Amreeta—τούτέστι τὸ ὕδωρ τῆς ζωῆς. Καὶ νῦν, ὡς τότε, τὸ πρὸς παραγωγὴν τοῦ ὕδατος τῆς ζωῆς μηχανήμα—τὸ ἰσχυρὸν τῆς ἐρεύνης ὅρος—περιστρέφεται μετὰ ταχύτητος ἐπὶ τῶν ὀπισθίων τῆς Ἀνατολικῆς Χελώνης· καὶ νῦν, ὡς καὶ τότε, δύο τάξεις ἀνθρώπων, οἱ Soors καὶ Assoors, ἔδωκαν κίνησιν εἰς τὴν θαυμασίαν μηχανὴν, ὅφ' ἦς μάλιστα, πράγματα μὴ ἐξαρτώμενα ἐκ τῆς σφοδρᾶς ἀνακινήσεως παρήχθησαν, ὡς Π. Χ. ἀῆ σελήνη μετὰ εὐαρέστου μορφῆς, αἱ θεαὶ τοῦ πλούτου καὶ τοῦ οἴνου, ὁ ἐπτακέφαλος ἵππος, τὸ ἀδαμάντινον κόσμημα τοῦ Narayen, τὸ δένδρον τῆς ἀφθονίας, ἡ ἀγγελὰς καὶ ὁ ἐλέφας (ἴδε ἱστορίαν τῶν Ἰνδιῶν ὑπὸ Maurice), καὶ ταῦτα πάντα καταλήγοντα εἰς ἰσχυρὰν ἀνάφλεξιν καὶ πυρκαϊάν· οὕτω καὶ νῦν, ἐκ τῆς ἐργασίας τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης, παράγονται παράδοξα καὶ ἀπροσδόκητα ἀποτελέσματα, ἀναφερόμενα πρὸς

πάσας τὰς ἐπιστήμας, ἐνῷ ζητοῦμεν νὰ διασαφήσωμεν, νὰ ἐξηγήσωμεν μόνον ἓν· καὶ τὰ ἀποτελέσματα ταῦτα παράγουσιν ἐπίσης ἀνελλιπῶς πυρκαϊὴν, ὅταν βλέπωμεν ὅτι ταῦτα συνηγοροῦσιν ὑπὲρ τῆς ἀνατροπῆς δοξασιῶν ἐπὶ μακρὸν χρόνον θεωρουμένων ἱερῶν, καὶ ὅτι καταρρίπτουσι προλήψεις αἰτινες ἐρριζοβόλησαν ὑπὸ τὴν ἀτάραχον ἀλληλουχίαν τῶν αἰώνων. Ἀλλ' ὅπως τότε τὸ ὕδωρ τῆς ζωῆς ἐφάνη τέλος, καὶ κρουνοὶ βέοντες ἐκ τοῦ Indrar, ἔσβησαν τὴν καταδιβρώσκουσαν φλόγα, ἃς ἐλπίζωμεν ὅτι καὶ νῦν διὰ τῶν νεωτέρων ἐρευνῶν, ἢ ἀλήθεια, ἢ καθαρὰ καὶ ἀκαταμάχητος, θὰ προέλθῃ εἰς φῶς ἐπὶ τέλος λαμπρὰ καὶ θριαμβευτικὴ, καὶ ὅτι θὰ ἀναγκάσῃ τοὺς ἀντιπάλους τῆς νὰ ὑποχωρήσωσι νικημένοι καὶ ἐκθαμβοὶ, οὕτως ὥστε νὰ μὴ ἐγειρῶσι τὰς κεφαλὰς αὐτῶν τοῦ λοιποῦ.

Ἐν τῶν προϊόντων τῆς περιφήμου τῶν Ἀνατολιτῶν δοξασίας περὶ τῆς σφοδρᾶς ἀνακινήσεως, ἦτον ἡ τῆξις τῶν μετάλλων ἄτινα τακέντα ἐκ τῆς θερμότητος τῆς παραχθείσης ὑπὸ τῆς γενικῆς ἀναφλέξεως, κατήλθον ἐντὸς τοῦ Ὠκεανοῦ· εἶναι δὲ ἡ σπουδαιότερα τῶν ἀνθρωπολογικῶν ἐρευνῶν ἢ ἀναφερομένη εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῶν μετάλλων καὶ τῆς ἀρχαίας αὐτῶν χρήσεως ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διότι αὕτη ἦτον ἰσχυρὸν βῆμα βελτιώσεως καὶ διαφορᾶς ἀπὸ τοῦ ἀρχικοῦ ἐκείνου βαρβαρισμοῦ, εἰς δὴ τὰ μόνα ὄπλα καὶ ἐργαλεῖα ἐν χρήσει ἦσαν ἐκ λίθου καὶ ὀστέων.

Δέον νὰ ἀναμνησθῶμεν ὅτι τὰ δύο ὑλικά ταῦτα, λίθοι καὶ ὀστᾶ, φαίνονται ὅτι ἦσαν εἰς πάγκοινον χρῆσιν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων τῆς ἱστορίας τοῦ ἀνθρώπου, κατὰ τε τὸν ἀρχαῖον πολιτισμὸν τῆς Αἰγύπτου, καὶ τὸν νεώτερον τῆς Εὐρώπης. Ὑπὸ τὰς εὐρωτιώσας πυραμίδας καὶ ὀβελίσκους τῆς Αἰγύπτου, καὶ ὑπὸ τοὺς σταλακτίτας τοῦ ἀντροῦ τῆς Κέντ (Kent), ἀνευρίσκομεν τὸν αὐτὸν τύπον τῶν ἐπιθετικῶν ὄπλων ὧν ποιοῦνται χρῆσιν σήμερον ἔτι οἱ τοῦ κατωτάτου τύπου ἄγριοι, οἷον αἰχμὰς βελῶν, καὶ σφυρία ἐκ σκληροῦ λίθου (τσακμακόπετρας), κάμακας, καὶ βελόνας ἐξ ὀστέων καὶ ἐν γένει τοιαῦτα οἷα ἀπαρτίζουσι νῦν τὴν περιέργον Ἐθνολογικὴν τῆς Ἀγγλίας συλλογὴν· τὸ Boomerang ὅπερ οἱ ἄγριοι τῆς Αὐστραλίας ρίπτουσι τοσοῦτον ἐπιτηδείως, καὶ ὅπερ ἐθεωρεῖτο ἐπὶ πολὺ ἰδιαίτερον ὄπλον τῆς Αὐστραλίας, ἀνευρίσκεται εἰς τὰ μνημεῖα τῆς Αἰγύπτου. Ἄν λοιπὸν βλέπωμεν σήμερον ἄγριους

ποιούντας χρῆσιν τοῦ αὐτοῦ ἀρχαίου τύπου τῶν ἐπιθετικῶν ὀπλων, ἅτινα μετεχειρίζοντο πρὸ πολλῶν χιλιάδων ἐτῶν ἐν Εὐρώπῃ, ἐνθα εὐρίσκομεν τὰ ἴχνη τοῦ ἀρχαιοτέρου γνωστοῦ πολιτισμοῦ, πρέπει ἄρα γε νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι αἱ τέχναι τοῦ πολιτισμοῦ ἦσαν ἰθαγενεῖς εἰς διαφόρους φυλάς, ἢ αὐτόματος ἐμφάνισις, εἰς πλείστας χώρας, μεγαλοφυῆς διατελούσης ἔτι καὶ νῦν εἰς κατάστασιν ἐμβρύου παρὰ τοῖς ἀγρίοις; ἢ μήπως αἱ τέχναι ἀνεπτύχθησαν μόνον εἰς ἓν μέρος, ἐκεῖθεν δὲ διεχύθησαν δίκην διακυμάνσεων φωτός, εἰς βαθμηδὸν εὐρυνομένους κύκλους, οἵτινες δὲν ἔφθασαν εἰσέτι τὸ ἔσχατον ὄριον αὐτῶν, ἀλλ' οἵτινες ἐπὶ τέλους θὰ συμπεριλάβωσιν ὀλόκληρον τὸ ἀνθρώπινον γένος ἐντὸς τῆς φωτεινῆς αὐτῶν ἐπιρροῆς;

Πολλοὶ τῶν ἐξοχωτάτων ἐθνολόγων τοῦ αἰῶνος ἡμῶν ὑποστηρίζουσι, ὅτι ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος εἶναι πανταχοῦ ὁμοιομόρφως κατεσκευασμένος, πάντοτε ὑπὸ τὰς αὐτὰς περιστάσεις θὰ ἐκτελῇ ἀκριβῶς τὰ αὐτὰ πράγματα—ὅτι ἐπειδὴ εἶναι προοδευτικὸν ζῶον, θέλει ἀναπτύσσει πάντοτε τοιοῦτον βαθμὸν πολιτισμοῦ, οἷος εἶναι σύμφωνος πρὸς τὰς ἐκτὸς ἑαυτοῦ περιστάσεις· ἐντεῦθεν δῆλον ὅτι οὗτοι ἀρνοῦνται ἢ ἀγνοοῦσι τὴν προφανεστάτην ἀλήθειαν, ὅτι ὅπου εὐρίσκομεν ἴχνη μεγίστης προόδου πολιτισμοῦ κατὰ τοὺς προϊστορικοὺς χρόνους, ἐκεῖ εὐρίσκομεν ἐπίσης ἴχνη μίξεως φυλῆς, δύο ἢ πλείονων διακεκριμένων τύπων, οἵτινες ἴσως ἀνemiχθησαν βαθμηδόν.

Αἱ νεώταται ἀνιχνεύσεις καὶ ἀνερευνήσεις εἰς διάφορα σπήλαια, δίδουσι ἅπασαι τὴν αὐτὴν ἱστορίαν· αὗται δεικνύουσι ἡμῖν τὸν πανάρχαιον ἄνθρωπον κατοικοῦντα μετὰ τῶν ἐκλιπόντων ἤδη μαστοφόρων, θηρεύοντα καὶ φονεύοντα ταῦτα χάριν τροφῆς δι' ὀπλων κατεσκευασμένων ἐκ σκληροῦ καὶ ἀκατεργάστου λίθου (πυροβολόπετρας), καὶ τοῦτο εἶναι πᾶν ὅ,τι γινώσκουμεν εἰσέτι περὶ τοῦ παναρχαίου ἀνθρώπου. Ἄν ἄλλα τινὰ λείψανα τοῦ ἀρχαίου τούτου κατοίκου τῶν σπηλαίων, τοῦ θηρευτοῦ τούτου ζῶων πρὸ χιλιάδων ἐτῶν ἐξαφανισθέντων ἀπὸ τῆς γῆς, τοῦ ἀλιέως τούτου ἐπὶ θαλασσῶν καὶ λιμνῶν, αἵτινες πρὸ πολλῶν αἰῶνων μετεσχηματίσθησαν εἰς ξηρὰν γῆν, ὑπάρχουσι, εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ἀμφίβολα ὥστε νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς αὐθεντικὸς ἐθνολογικὸς ὁδηγός. Ἄν οὗτος κατεῖχε μάλιστα τὴν τέχνην τοῦ παράγειν πῦρ, δὲν εἶναι βέβαιον· ἀλλὰ τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ὅταν ἐρχώμεθα εἰς νεωτέρους χρόνους,

εὐρίσκομεν οὐ μόνον μεγίστην πρόοδον εἰς τὸν πολιτισμὸν, εἰς τὴν χρῆσιν τῶν ἐκ κατεργασμένου σκληροῦ λίθου ἐργαλείων· οὐ μόνον ἄφθονα ἴχνη πυρός, ἄφθονα ἴχνη γεωργίας, ἀγγειοπλαστείας ἢ κεραμιδουργίας, ὕφντικῆς καὶ καλλιεργείας τῶν τεχνῶν, ἀλλ' εὐρίσκομεν ἐπίσης ἴχνη δύο διακεκριμένων φυλῶν, τὰ λείψανα τῶν ὁποίων εἰσὶ γνωστὰ εἰς τοὺς ἀρχαιολόγους ὑπὸ τὸ ὄνομα Δολιχοκέφαλοι καὶ Βραχυκέφαλοι. Ἐν γένει δ' ὑποτίθεται ὅτι ἡ φυλὴ τῶν Δολιχοκεφάλων ἢ μακροκεφάλων ἦτον ἡ ἀρχαιοτάτη. Οὗτοι ἄρα γε ἦσαν οἱ αὐτόχθονες κατασκευασταὶ τῶν ἀρχαιοτάτων ἐργαλείων, ἐξαχθέντες ἐκ τῶν σπηλαίων τῶν καὶ διδαχθέντες τινὰς τῶν πεπολιτισμένων τεχνῶν ὑπὸ Βραχυκεφάλου φυλῆς ἐρχομένης ἀπὸ ἀπομεμακρυσμένης χώρας; Ὑπάρχουσι πολλοὶ λόγοι νὰ ὑποθέσωμεν οὕτω πρὸς τούτοις ἔχομεν λόγους νὰ πιστεύωμεν ὅτι ἡ αὐτὴ φυλὴ—ἡ τῶν Βραχυκεφάλων—εἰσήγαγεν ὀλίγον βραδύτερον τὴν χρῆσιν τῶν μετάλλων—τούτέστι τὴν τοῦ χρυσοῦ καὶ χαλκοῦ, διότι ὁ χρυσὸς ἀναμφιβόλως εὐρέθη εἰς ἀρχαιότατα μίγματα σκωριῶν καὶ μετάλλων ἐντὸς χωνευτηρίων, καὶ ὁ χαλκὸς ἐλατομεῖτο μὲ ἐργαλεῖα ἐκ λίθου, οὐ μόνον ἐν Εὐρώπῃ ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ Περσῶν, κατὰ ποῖαν ἐποχὴν, τίς δύναται νὰ εἴπῃ μετὰ βεβαιότητος; Ὅτι ὑπῆρξεν ἐποχὴ καθ' ἣν μετεχειρίζοντο τὸν χαλκὸν πρὸς κατασκευὴν ἐργαλείων πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ ὀρειχάλκου, εἶναι οὐ μόνον λογικὴ ὑπόθεσις, ἀλλ' ἐπιβεβαιοῦται διὰ τῆς ἀνακαλύψεως πολλῶν ἐκ χαλκοῦ ἐργαλείων εὐρεθέντων εἰς διαφόρους τόπους. Ὁ Wilson ἀναλύσας τινὰ τῶν ἐργαλείων τῶν εὐρεθέντων εἰς Σκωτίαν, εὗρεν ὅτι τὰ πλείστα ἦσαν ἐκ χαλκοῦ καθαροῦ: Τὰ ἐκ χαλκοῦ ἐργαλεῖα εὐρέθησαν ἐπίσης εἰς τὰς Ἰνδίας, καὶ εἰς τὴν Δανίαν.—Τότε ἔθαπτον τοὺς νεκροὺς αὐτῶν ὑπὸ μέγαν σωρὸν γῆς, καὶ ἔθετον τὸ πτώμα πλαγίως εἰς γωνίαν τινὰ ἐντὸς δωματίων ἐκ μεγάλων λίθων κατεσκευασμένων. Κατὰ τὴν περίοδον τοῦ ὀρειχάλκου εὐρίσκομεν ὅτι ἔκαιον τὰ πτώματα· ἀλλὰ τοῦτο δὲν σημαίνει κατ' ἀνάγκην τὴν ἐμφάνισιν νέας φυλῆς, διότι ὁ σωρὸς τῆς γῆς ἐπὶ τῶν τάφων διετηρεῖτο ἔτι, καὶ τὰ κεκαυμένα ὅσα κεκλεισμένα ἐντὸς κάλπης, ἐθάπτοντο ἐντὸς εὐρυτάτου τάφου. Εἶναι πιθανὸν ὅτι ἡ ἀνακάλυψις τῆς δυνάμεως τοῦ πυρός πρὸς ἀνάλυσιν μετάλλων, ὑπέδειξε τὴν νέαν μέθοδον τοῦ καίειν τοὺς νεκροὺς, ἧτις ἴσως προκάλεσε μεγίστην κατακραυγὴν κατὰ τὴν πρώτην αὐτῆς ἐφαρμογὴν εἰς τοὺς παναρχαίους

ἐκείνους χρόνους, οἷον καὶ σήμερον εἰς τινὰ μέρη τῆς Ἰταλίας καὶ Γερμανίας. Ἡ ἐξέτασις τῶν κρανίων ὑποδεικνύει ὅτι οἱ ἀρχαῖοι κατασκευασταὶ τῶν ἐκ χαλκοῦ ἀγγείων καὶ ἐργαλείων, καὶ οἱ μεταγενέστεροι οἱ καίοντες τοὺς νεκροὺς αὐτῶν, δὲν ἄνηκον εἰς διαφόρους φυλάς, ἀλλ' εἰς μίαν ἢ τὴν αὐτὴν· ἀλλ' εἰς ἔτι μεταγενεστέρας ἐποχὰς εἶναι δύσκολον νὰ ἀπαντήσῃ τις χώραν εἰς τὸν κόσμον εἰς ἣν νὰ μὴ εὐρίσκωνται ἔχνη τῆς ὑπάρξεως δύο ἢ περισσοτέρων φυλῶν. Καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Αὐστραλίαν ἡ διαφορὰ τῶν νομαδικῶν φυλῶν εἶναι μεγίστη, καθότι οἱ κάτοικοι τῆς Τασμανίας ὁμοιάζουσι τὰ μέγιστα πρὸς τοὺς Μαύρους ἢ Νέγρους (Negro), ἐνῶ ἄλλοι φαίνονται ἔλκοντες προφανῶς τὴν καταγωγὴν αὐτῶν ἐκ τῆς Μαλασίας. Ἡ δὲ διαφορὰ αὕτη δὲν περιορίζεται μόνον εἰς φυσικὰς λεπτομερείας, ἀλλὰ καταφαίνεται ἐπίσης τὰ μέγιστα καὶ κατὰ τὴν γλῶσσαν, ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε νὰ μὴ δύνανται νὰ ἐννοήσωσιν ἀλλήλους· ἀλλὰ καὶ κατὰ τοὺς τρόπους καὶ τὰ ἥθη διαφέρουσι κατ'ἀνάλογον βαθμόν. Μεταξὺ τούτων δύνανται νὰ εὐρεθῶσιν οἱ τῆς κατωτάτης βαθμίδος τύποι τῆς ἀνθρωπότητος. Ἐνταῦθα δὲ παρίσταται περίεργον πρόβλημα. Φαίνεται ἀδύνατον ἐκ πρώτης ὄψεως ὅτι αἱ φυλαὶ αὗται αἱ τὴν κατωτάτην τοῦ πολιτισμοῦ βαθμίδα κατέχουσαι, ἠδύναντο ποτὲ νὰ διαδῶσι τὸν Ὀκεανὸν ὅπως καταλάβουσι τὰς σημερινὰς αὐτῶν κατοικίας. Εἰς τὴν βορειοδυτικὴν παραλίαν κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀνακαλύψεως αὐτῶν, οὐδὲν πλοιάριον, οὐδεμία Ἰνδικὴ λέμβος, οὐδὲν μονόξυλον ὑπῆρχε, ἀλλὰ μόνον σχεδία κακῶς κατασκευασμένα. Πῶς λοιπὸν ἔφθασαν οὗτοι εἰς τὴν ἀπομακρυσμένην ταύτην γῆν; Εἶναι καταφανὲς ὅτι κατὰ τινὰ ἐποχὴν τῆς ἱστορίας τοῦ κόσμου, ἡ Αὐστραλία πρέπει νὰ ἦτο συνηνωμένη μετὰ μιᾶς τῶν ἄλλων Ἠπειρῶν, καὶ ὁ κ. Wallace, εἰς τὸ «Μαλαῖον Ἀρχιπέλαγός του» καταδεικνύει τὴν παράδοξον ὁμοιότητα τὴν ὑπάρχουσαν μετὰ τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τοῦ Ἀνατολικοῦ Ἀρχιπελάγους, καὶ τῆς Αὐστραλίας, καὶ τῆς Νέας Γουίνεας, ἐνῶ τὰ προϊόντα τῶν δυτικῶν νήσων ὁμοιάζουσι πρὸς τὰ τῆς Ἀσιατικῆς Ἠπείρου· ἐντεῦθεν δὲ συμπεραίνει ὅτι αἱ δυτικαὶ νῆσοι ἐχωρίσθησαν ἀπὸ τῆς Ἀσίας κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀναπτύξεως τῶν νῦν ὑπαρχόντων εἰδῶν, ἐνῶ πιθανῶς τὸ Ἀνατολικὸν μέρος τοῦ Ἀρχιπελάγους ἦτον ἄλλοτε συνηνωμένον μετὰ τῆς Αὐστραλίας· καταδεικνύει πρὸς τούτους ὅτι οἱ κάτοικοι δυνατὸν νὰ καταταχθῶσιν εἰς

δύο ἀντιστοίχους διαιρέσεις, τοὺς Μαλαίους καὶ τοὺς Παπούας — τῶν Μαλαίων ὄντων ἀναντιρρήτως Ἀσιατικῆς καταγωγῆς, ὡς καὶ τὰ μαστοφόρα μεθ' ὧν ζῶσι. Ὁ κ. John Lubbock (εἰς τὸ Μαλαῖον Ἀρχιπέλαγος) παρατηρεῖ ἐπὶ τῶν σκέψεων τούτων τὰ ἑξῆς. «Ἐχω πεποιθήσιν ὅτι ὅπως οἱ Μαλαῖοι ἦλθον ἐξ Ἀσίας, οὕτως οἱ Παπούαι ἔχουσι σχέσιν, καίτοι μᾶλλον ἀπομακρυσμένην, μετὰ τῆς Ἀφρικῆς, ἐνῶ οἱ κάτοικοι τῆς Αὐστραλίας κατώκησαν πιθανῶς τὴν παρούσαν αὐτῶν ἑκτασιν ἐπὶ περισσότερον χρόνον ἢ ὅσον ἑκατέρω τῶν δύο ἄλλων φυλῶν. Ἡ Μαλαϊκὴ φυλὴ ὑπερίσχυε βαθμηδὸν κατὰ τῶν Παπούων, ὡς οἱ Παπούαι ἴσως ὑπερίσχυον πρὸ πολλῶν ἑκατονταετηρίδων ἐπὶ τῶν εἰσέτι κατωτέρων Αὐστραλιωτῶν».

Ἦδη εἶναι σχεδὸν κοινῶς παραδεδεγμένον ὑπὸ τῶν γεωλόγων ὅτι ἡ Αὐστραλία εἶναι ἡ ἀρχαιοτάτη ὑπάρχουσα ἐπὶ τοῦ κόσμου ξηρὰ, καθότι τὰ ἰδιαίτερα αὐτῆς ζῶα καὶ φυτὰ ἀνήκουσιν εἰς γεωλογικὰ στρώματα ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς, πρὸ πολλῶν αἰώνων καλυφθέντα ὑπὸ νεωτέρου τύπου γεωλογικῶν στρωμάτων εἰς ἄλλα μέρη τοῦ κόσμου. Ἐὰν λοιπὸν εὐρίσκωμεν ἐκεῖ συνυπάρχοντα μετὰ τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν τούτων, τὸν κατώτατον τύπον τῶν ἀνθρώπων ὁμοιάζοντα πρὸς ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον αἱ ἐντὸς τῶν σπηλαίων ἡμῶν ἔρευναι ἀποκαλύπτουσιν ὑπάρξαντα ἄλλοτε ὁμοῦ μετὰ ζώων ὧν τὸ εἶδος ἐξελίπε νῦν, δυνάμεθα ἄραγε νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ὁ τύπος τῶν ἀγρίων τούτων τῆς Αὐστραλίας δεικνύει ἡμῖν τὸν τύπον τοῦ πρώτου καὶ ἀρχικοῦ ἀνθρώπου, τουτέστι τοῦ ὁμοίου κατὰ τὴν φυσικὴν καὶ διανοητικὴν ἀνάπτυξιν πρὸς τοὺς πρώτους ἀπογόνους τοῦ Ἀδάμ; (*) καὶ ἂν οὕτω, ἐγεννήθησαν ἄραγε εἰς τὴν ἀρχαίαν ταύτην γῆν, ἢ ἐντεῦθεν διεσπάρησαν βαθμηδὸν ἐπὶ τοῦ κόσμου διὰ μέσων συγκοινωνίας ὑπαρχόντων κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην μετὰ τῆς Ἀφρικῆς; ἢ ὑποθέτοντες ὅτι ἡ Ἀσία ὑπῆρξεν ἡ γενέθλιος γῆ τοῦ πρώτου ἀνθρώπου, ὡς εἶναι κοινῶς παραδεδεγμένον, πρόκειται νὰ συμπεράνωμεν ὅτι οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ διεσπάρησαν ἐντεῦθεν διὰ τῆς Ἀφρικῆς εἰς τὴν Αὐσταλίαν, καὶ τότε, συνεπεῖα χωρισμοῦ αὐτῆς ἀπὸ τῆς

(*) Ὁ Καθηγητὴς Ὁουεν λέγει· «Ζωολογικαὶ καὶ Γεωλογικαὶ ἐνδείξεις συντρέχουσι νὰ ἀποδείξωσι τὴν ὑπαρξὴν προϊστορικῆς φυλῆς ἀνθρώπων, ζώσης κατὰ γεωλογικὴν ἀλληλουχίαν ἐπὶ ἠπείρου ἧτις διὰ βαθμιαίας, οὐχὶ κατακλυσμιαίας, γεωλογικῆς μεταβολῆς, ἐχωρίσθη εἰς τμήματα νήσων».

Ἄφρικῆς, οἱ κάτοικοι τῆς Αὐστραλίας ἔμειναν στάσιμοι, μεχρικοῦ ἔνεκα ἰσχυρᾶς δονήσεως τῆς γῆς, ἡ νοτία ἡπειρος ἐπλησίασε τοσοῦτον τὴν Ἀσίαν, ὥστε νὰ καταστῇ προσιτὴ εἰς κακοσχηματισμένα μονόξυλα καὶ σχεδίας τοιοῦτοτρόπως; ἄραγε ἡ Αὐστραλία ἐδέχθη εἰς τοὺς κόλπους τῆς τὴν νέαν φυλὴν, τροποποιηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ χρόνου, τῆς τροφῆς, τοῦ κλίματος, καὶ τοῦ ἐδάφους, ἐν τῇ κοινῇ τῆς ἀνθρωπότητος κοιτίδι, εἰς τύπον ὁμοιάζοντα πρὸς τὸν Μαλαϊκόν; Ἐν πρᾶγμα φαίνεται πρόδηλον, ὅτι ἀφότου ἢ μετὰ τῆς Ἀσιατικῆς ἡπείρου σχέσις τῶν κατοίκων τῆς Αὐστραλίας ἔπαυσε, οὗτοι διέμειναν στάσιμοι. Μετὰ παρέλευσιν πολλῶν χιλιάδων ἐτῶν οὗτοι οὐδέποτε παρήγαγον φιλόσοφον ἢ ἀρχιτέκτονα ἢ καὶ γεωργόν· καὶ εἰς γῆν βρίθουσαν χρυσοῦ, οὐδέποτε οἱ Αὐστραλιῶται φαίνονται ὅτι ἔκαμον χρῆσιν αὐτοῦ ἔσω καὶ στολισμοῦ χάριν. Ἄλλ' οὔτε φαίνεται ἐπελθὼν μεταξὺ αὐτῶν ἔχνος καταπτώσεως—διότι οὔτε ἐγκαταλελειμμένη πόλις οὔτε ἔργα τέχνης, ὡς ἐν Ἀμερικῇ, ὑπάρχουσι εἰς τὴν χώραν αὐτῶν ἐπιμαρτυροῦντα μεγαλεῖον πρὸ πολλοῦ λησμονηθέν· οὗτοι φαίνονται ἀπλῶς ὅτι διέμειναν ἡσυχοὶ ἔνεκα τῆς ὑπὸ φυσικῶν μεταβολῶν διακοπῆς τῆς συγκοινωνίας αὐτῶν μετὰ τῶν πεπολιτισμένων φυλῶν. Εἶναι παράδοξον ὅτι σχεδὸν πᾶσαι αἱ κατώταται φυλαὶ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους εὐρίσκονται εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον, πρὸ πάντων κάτωθεν τῆς 30⁰ μοίρας νοτίου πλάτους, οἷον οἱ κάτοικοι τῆς Τασμανίας, οἱ τῆς Γῆς τῶν Φουέγων, οἱ Bushmen τῆς νοτίου Ἀφρικῆς, ἀναφαινόμενοι εἰς τὰς Ἀνδαμανικὰς νήσους, καὶ ἴσως εἰς τινὰς τῶν μᾶλλον ἀπομεμακρυσμένων φυλῶν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Ἀσίας, καὶ τῆς Ἀμερικῆς, μακρὰν διατελουσῶν ἀπὸ πάσης ἐπιρροῆς τοῦ πολιτισμοῦ. Δυνάμεθα νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ἐκ τοιαύτης φυλῆς ἀνθρώπων κατάγονται οἱ φιλόσοφοι ἡμῶν, οἱ ποιηταὶ ἡμῶν, καὶ οἱ καλλιτέχναι ἡμῶν; Ἐν τούτοις ὑπάρχουσι μέρη τοῦ κόσμου κατεχόμενα ὑπὸ τῶν φυλῶν τούτων ἀπὸ κοινοῦ μετὰ μᾶλλον πεπολιτισμένων φυλῶν. Ἐν Αὐστραλίᾳ καὶ εἰς τὸ Ἀκρωτήριο τῆς Καλῆς Ἐλπίδος, εὐρίσκονται σπήλαια ἔχοντα ζωγραφήματα κακοσχηματισμένα, ἀνευρισκόμενα ἐπίσης εἰς τὴν νῆσον τοῦ Πάσχα καὶ τὴν Κεντρικὴν Ἀμερικὴν· ταῦτα δὲ παραβαλλόμενα πρὸς ἄλλα ἔθιμα δείκνυντα συγγένειαν τινὰ πρὸς τὰ τῆς Ἀσίας ἢ Ἀφρικῆς, δύνανται ἴσως νὰ διαχύσωσι φῶς ἐπὶ τῆς καταγωγῆς τῶν τελειοτάτων δειγμάτων τοῦ αὐτοῦ εἶδους ἐν Αἰ-

γύπτω, Ἐτρουρία καὶ Ἰνδία. Ἄν ἡμεῖς παραδεχθῶμεν συμφώνως πρὸς τὴν Παλαιὰν Γραφὴν, καὶ σχεδὸν τὴν παγκόσμιον παράδοσιν, ὅτι πᾶσα ἡ ἀνθρωπότης παρήχθη ἐξ ἑνὸς ζεύγους—δοξασία ἣτις ἐνίσχεται ἔτι μᾶλλον ὑπὸ τῆς θεωρίας τοῦ Darwin, τοσοῦτον ἀπίθανον πρᾶγμα φαίνεται ὅτι τὰ ἀνθρώπινα ὄντα τοσοῦτοι ὅμοια κατὰ τὸ σχῆμα καὶ τὰς ἕξεις τῆς σκέψεως, ἀνεπτύχθησαν διὰ τῆς ἐνεργείας τῆς φυσικῆς μεταβολῆς ἀπὸ τινος κατωτέρου τύπου (ἀπὸ τοῦ πίθηκος π.χ.) οὐχὶ ἄπαξ, ἀλλὰ πολλάκις ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ κόσμου—ἔπεται ὅτι εἴτε ὁ πρῶτος ἀνθρώπος ἐμορφώθη πρότυπον ὄλων τῶν ἐπιστημῶν, τινὲς δὲ τῶν ἀπογόνων του κατῆλθον εἰς τὴν κατωτάτην τοῦ πολιτισμοῦ βαθμίδα, ἢ ὅτι οὗτος ἐδημιουργήθη μὲν ὀλίγον τι καλεῖτερος ἀπὸ τὰ κτήνη, ἀλλ' ἀνεπτύχθη βαθμηδὸν εἰς τὴν ὑψίστην τοῦ πολιτισμοῦ βαθμίδα κατέχον ὄν, ὡς βλέπομεν αὐτὸν εἰς τινὰς τόπους, ἐνῶ εἰς ἄλλους τόπους μένει σχεδὸν εἰς τὴν ἀρχικὴν τοῦ βρβαρισμοῦ κατάστασιν αὐτοῦ. Τινὲς τῶν μεγάλων αὐτοῦ προόδων τῶν γενομένων εἰς ἰδιαιτέρας χώρας, δεόν ἀναμφιβόλως νὰ ἀποδοθῶσιν εἰς τὸ κλίμα, τὸ ἔδαφος, καὶ τὴν ἀνωτέραν τροφήν, ὡς ὁ κ. Buckle ὑποστηρίζει· ἀλλ' ἄλλαι ἐπίσης, εἰς ἀνακαλύψεις τυχαίας, ἢ πρώτη τῶν ὁποίων ἦτον ἀναμφιβόλως ἡ ἀνακάλυψις τοῦ πυρός, ἢν Κινεζικὸς μῦθος ἀποδίδει εἰς πτηνὸν πληττον διὰ τοῦ ράμφους του τὸν ξηρὸν κλάδον δένδρου. Ἡ τέχνη τῆς γεωργίας ἦτον ἄλλη μεγάλη ἀνακάλυψις, τοσοῦτον σπουδαία εἰς τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς, ὥστε ἀπεδόθη γενικῶς εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν Θεῶν· ἀλλ' ἐκεῖνο ὅπερ ἔτι μᾶλλον, παρὰ πάσας ἐκ τῶν ἀνω μνημονευομένων ἀνακαλύψεων, ἔτεινεν εἰς τὴν ἀνύψωσιν τοῦ πολιτισμοῦ, ἦτον ἡ τέχνη τοῦ ἐργάζεσθαι τὰ μέταλλα, καὶ οἰαδήποτε φυλὴ δύναται νὰ ἔχη τὴν ἀξίωσιν τῆς τιμῆς τῆς ἀνακαλύψεως ταύτης, δύναται ἐπίσης νὰ θεωρηθῇ ὡς σκαπανεὺς τοῦ πολιτισμοῦ. Ὑπάρχει τι δυνάμενον νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ εἰς τὴν ἔρευναν τῶν ἀρχαιοτάτων τούτων μεταλλουργῶν; Νομίζομεν ὅτι ὑπάρχουσι διάφοροι ἐνδείξεις, τείνουσαι πρὸς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν, ἢ ἄγουσαι ἡμᾶς κατ'εὐθείαν πρὸς τὴν κοιτίδα τῆς ἐπιστήμης. Ἀκολουθήσωμεν τρεῖς τῶν ἀληθῶν τούτων βασιλέων τῆς Ἀνατολῆς, φέροντας μεθ' ἑαυτῶν ἄπειρον πλοῦτον, καὶ ἴδωμεν ποῦ διευθύνονται καὶ ποῦ συναντῶνται τὰ ἔχνη αὐτῶν.

1) Ἀρχαῖα ἐρείπια.—2) Γλῶσσα.—3) Μῦθοι καὶ ἐπιγραφαί.

4). ΑΡΧΑΙΑ ΕΡΕΙΠΙΑ.

Ἀναχωροῦντες ἐκ τῆς Ἀγγλίας εὐρίσκομεν ἀρχαία ἐρείπια ἰδιαιτέρου τύπου, ἢ καταγωγή τῶν ὁποίων χάνεται εἰς τὸ βαθύ σκοτός τοῦ παρελθόντος· ταῦτα συνίζονται εἰς μεγάλους ἐκ χώματος γηφους ἐπισσωρευμένους ἐπὶ τύμβων ἐσχηματισμένων ἐκ μεγάλιθων, εἴτε ἐγκλειόντων τὸ πτώμα κείμενον κατὰ θέσιν πλαγίαν ἢ ἐπιμήκη, εἴτε περιεχόντων πῆλινον κάλπην ἢ ἀγγεῖον πλήρες κεκαυμένων ὀστέων. Ἐνίοτε αἱ γήλοφοι οὗτοι περιέχουσι δύο ἢ καὶ πλείω πτώματα διαφόρων περιόδων, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἀρχαιοτέρους αὐτῶν εὐρέθησαν τεθαμμένοι μετὰ τοῦ σκελετοῦ, κόκκοι ἠλέκτρου (κεχλιμπάρι) καὶ γαγάτου (ἰσφαλτώδης οὐσία μέχρωματος), καὶ κοσμήματα χρυσαῖα. Ὑπάρχουσι εἴτα οἱ μεγάλοι ἐκ λίθων κύκλοι τῆς Avebury, κλπ. ἰδρύματα Δρυϊδικὰ (Cromlechs) ἐκ μεγαλίθων διαφόρων σχημάτων καὶ μεγέθους — τινὰ τῶν ὁποίων ἦσαν πιθανῶς κεκαλυμμένα κατ' ἀρχὰς διὰ χώματος — καὶ τινες λίαν περίεργοι διατετρημένοι λίθοι, εἴτε ἀποτελοῦντες μέρος μνημείου, εἴτε ἰστάμενοι κατὰ σειρὰς ἀνευ φαινομένου τινός σκοποῦ. Εἰς ταύτας δυνατὸν νὰ προστεθῇ ἐν Σκωτία, τοῦλάχιστον περίεργος περίβολος ὀφειοειδῆς νεωστὶ ἀνακαλυφθεὶς ὑπὸ τοῦ κ. Φενέ, καὶ ἐν Ἰρλανδία περίεργοι τινὲς κυκλοτερεῖς πύργοι. Νῦν πάντα σχεδὸν ταῦτα δύνανται νὰ εὐρεθῶσι ἀπὸ τῆς Βορείου Εὐρώπης καὶ Ἀσίας μέχρι τῆς Βορείου Ἰνδικῆς καὶ τῆς Κίνας· ἐντεῦθεν δὲ διαφαίνοντα τὸν Ὠκεανὸν, τινὰ τούτων, ἰδίως ὁμοῦ οἱ περίβολοι, ἀναφαίνονται εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἀμερικὴν. Πάλιν, στρεφόμενοι ἐξ Ἰνδιῶν, πρὸς δυσμὰς, εὐρίσκομεν τοὺς ἐκ χώματος περιβάλους τροποποιουμένους εἰς λιθίνας πυραμίδας καὶ εἰς ἑτέρας ἐκ πλίνθων εἰς τὴν Χαλδαίαν, τὴν Αἴγυπτον, καὶ τὴν Ἀβυσσιναίαν· καὶ πάλιν ἢ αὐτὴ τροποποίησις ἀναφαίνεται εἰς τὸ Μεξικόν· καὶ κατὰ τὴν πρὸ μικροῦ γενομένην ἀνακάλυψιν (1873) εἰς τὰς νήσους Ladrone, ἐπὶ τῶν μικρῶν νήσων Rota and Tinian, εὐρέθησαν δύο σειραὶ ὀκτώ πυραμίδων λιθίνων, ἰσταμένων κατὰ διαλείματα δώδεκα ποδῶν, καὶ ἔχουσῶν βάσιν δώδεκα τετραγωνικῶν ποδῶν, καὶ ὕψος τριάκοντα ἑξ. Εὐρὺ κύπελλον, ἔχον τὴν διάμετρον ἴσην πρὸς τὴν διαγώνιον τῆς βάσεως, ὑπέρεκται τῆς κορυφῆς αὐτῶν. Στενὴν σχέσιν ἔχοντας πρὸς τὰς πυραμίδας, εὐρίσκομεν παμμεγέθεις

ναοὺς καὶ τάφους λελαξευμένους ἐντὸς βράχων ἐν Αἴγυπτῳ, Ἐτρουρία, καὶ Ἰνδικῇ, ἀξιοσημειώτους διὰ τὰ ἐν αὐτοῖς καθωραΐσματα τῆς γλυπτικῆς καὶ ζωγραφικῆς. Ἔτερον δὲ ἀξιοσημειώτον χαρακτηριστικὸν τῶν χωρῶν τῶν περιεχουσῶν τοὺς λαξευτοὺς τούτους τάφους καὶ τὰς πυραμίδας, εἶναι αἱ θαυμάσιαι κρηπίδες ἢ προχώματα, καὶ τὸ ἀπέραντον σύστημα τῶν Ὑδραγωγείων, ἅτινα περιέχουσι. Πάντα τὰ κτίρια εἰς τὰς χώρας ταύτας φαίνεται ὅτι ἐγίνοντο γιγαντιαία, τοῦτο δ' ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν πληθὺν τῶν περὶ γιγάντων μύθων, οἵτινες διειρηθήσαν εἰς τὴν κοσμογονίαν πολλῶν χωρῶν. Ταῦτα μαρτυροῦσι τὴν ταυτότητα τῆς φυλῆς καὶ τὸν ὑψηλὸν βαθμὸν τοῦ πολιτισμοῦ εἰς ὃν ἡ φυλὴ αὕτη ἐφθασε κατὰ λίαν ἀρχαιοτάτους προϊστορικοὺς αἰῶνας· τὰ μνημεῖα ταῦτα ἀποδεικνύουσιν ἐπίσης τὴν ἀρχαιότητα τῆς μεταλλουργικῆς τέχνης, διότι ἀνευ τῆς γνώσεως ταύτης, ἢ κατασκευῆ πυραμίδων καὶ τάφων λελατομημένων ἐντὸς βράχων, θὰ ἦτον ἀδύνατος. Τὰ ἀρχαιότατα ἐν Βρετανία καὶ εἰς ἄλλας χώρας βορειοτέρου πλάτους τοῦ τῆς Ἰνδικῆς καὶ τῆς Αἰγύπτου λείψανα, καίτοι ἀκομψώτερα τὸ σχῆμα, ἔχουσι σημεῖα ὁμοιότητος τῆς αὐτῆς οἰκογενείας ἅτινα παρατηροῦνται ἐκ πρώτης ἀφετηρίας. Τὸ πρῶτον εἶναι ὁ Κυκλώπειος χαρακτήρ τῶν λίθων οὓς μεταχειρίζονται· εἴτα δὲ ἡ μεγίστη προσοχὴ ὅπως ἡ εἴσοδος εἰς πυραμίδας, τάφους, ἢ μεγάλους κύκλους, βλέπη πρὸς βορρᾶν ἢ τὰ βορειοανατολικά, τοῦθ' ὅπερ δεικνύει δεισιδαίμονα σεβασμὸν πρὸς τὸ μέρος τοῦτο τῶν οὐρανῶν, καὶ μικρὰν τινα γνώσιν Ἀστρονομίας καὶ Μαθηματικῶν. Ἐξαιρέσις τοῦ κανόνος τούτου, ἐν τούτοις, εὐρίσκεται εἰς τὰς ἐν Nerhagi καὶ Sepulture dei giganti, (τάφους τῶν Γιγάντων) εἰς Σαρδινίαν, αἵτινες ἀμεταβλήτως βλέπουσι πρὸς τὰ βορειοδυτικὰ καὶ νοτιοανατολικά· (ἴδε Tyndall «Σαρδινία»). Ὑπάρχει ἑτέρα τάξις μνημείων ἐκ μεγαλίθων, ἥτις ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται ἰδιάζουσα εἰς τὴν Αἴγυπτον· ἐννοοῦμεν τοὺς Ὀβελίσκους· ἀλλὰ καὶ οὗτοι ἐπίσης ἔχουσι τοὺς ἀκομψότερου σχήματος πρωτοτύπους αὐτῶν, σχεδὸν εἰς ὅλον τὸν κόσμον, ἢ τοιοῦτους καλοῦμεν τοὺς κωνικοὺς λίθους τῆς Βαβυλωνίας, τῆς Ἰνδικῆς, καὶ τοὺς Perdas fittas τῆς Σαρδηνίας, καὶ τὰς μονολίθους στήλας εἰς πολλὰς χώρας, καὶ εἰς αὐτὰς ἐτι τὰς νήσους τῆς Πολυνησίας. Πανταχοῦ δὲ αἱ στήλαι αὗται, φαίνονται ἔχουσαι σχέσιν πρὸς τὴν λατρείαν τοῦ Ἡλίου.

εν τούς κατά τὸν 19ον α
 μεγάλων κύκλων τῆς Βρεττανίας, καὶ τῶν οβελίσκων καὶ κωνικῶν
 λίθων τῆς Αἰγύπτου καὶ Βαβυλῶνος, πρέπει νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν Κί-
 ναν, ὅπως ἴδωμεν αὐτοὺς εἰς τὸν μέγαν Ναὸν τοῦ Οὐρανοῦ, ὡς φαί-
 νεται εἰς τὰ εἰκονογραφημένα νέκ τοῦ Λονδίνου (Illustrated London
 News)· οὗτοι εἶναι μεγάλοι λίθοι ἀνεγερθέντες πρὸς τιμὴν αὐτοκρα-
 τῶρων, Μανδαρίνων, καὶ ἐξόχων συμβάντων. Οἱ μονόλιθοι οὗτοι
 φαίνονται ὄντες τροποποιήσεις τῶν κωνικῶν λίθων, τοῦ ἀρχαιοτάτου
 τούτου τύπου τῆς εἰδωλολατρίας, τῶν ἐγειρομένων ἐν γένει ὑπὸ τῶν
 Ταρταρικῶν λαῶν, ὡς σύμβολα τῆς παραγωγικῆς δυνάμεως τοῦ
 ἡλίου, πολλάκις δὲ συνωδευομένων ὑπὸ ὠρειδῶν λίθων παραστατικῶν
 τῆς γῆς ἢ τῆς θεᾶς τῆς γῆς, καὶ ὧν ἡ συμβολικὴ παράστασις δηλοῖ
 τὸ ὧν τοῦ κόσμου· εἰς ἀμφοτέρους δὲ τοὺς τύπους τούτους ἀποδί-
 δεται καταγωγή φαλλικὴ (ἐορτὴ Ἀθηνῶν) καὶ δικαίως ἴσως. Οἱ πε-
 ριέργοι τρυπητοὶ λίθοι, εὐρεθέντες εἰς πολλὰς χώρας καὶ ἀποτελοῦν-
 τες μέρος μεγάλων κύκλων, ἢ σχηματίζοντες τὴν θύραν τῶν λιθί-
 νων Δρυϊδικῶν μνημείων κλπ., ἔχουσι ἴσως συγγένειαν τινὰ μετὰ
 ἄλλων ἱερῶν λίθων· ἀλλ' οὗτοι φαίνονται ἔχοντες μυστηριώδη
 τινὰ σημασίαν σχετικὴν πιθανῶς πρὸς τὴν ἀρχαιοτάτην δοξασίαν
 τῆς Μετεμψυχώσεως καὶ πρὸς τὴν δοξασίαν νέας τινὸς γεννήσεως,
 ἐπικρατοῦσαν εἰσέτι ἐν Ἰνδικῇ (ἴδε Maurice, Hindostan), καὶ ἐπιζῶ-
 σαν ἔτι εἰς μέρη τινὰ τῆς Ἀγγλίας, ἐνθα διαπερῶσι παιδία δι' ἐσχι-
 σμένων κλάδων, ἢ τεθραυσμένων ῥάβδων ἢ λίθων, πρὸς θεραπείαν
 αὐτῶν ἀπὸ ἀσθενειῶν. Εἰς τὰ λίθινα ἰδρύματα τῶν Δρυϊδῶν (cromlechs)
 αἱ ὀπαὶ αὐταὶ πιθανόν νὰ ἐγίνοντο διὰ τὴν διάβασιν τοῦ πνεύματος
 ὑπὸ τὸ σχῆμα ὄφως, ὅστις εἶναι ὁ μᾶλλον πιστευόμενος ὑπὸ
 πασῶν τῶν Ταρταρικῶν φυλῶν, ὡς παριστῶν τεθνεῶτα πρόγονον.

2). Γ Λ Ω Σ Σ Α.

Νομίζομεν ὅτι δυνάμεθα νὰ βεβαιώσωμεν ἀσφαλῶς, ὅτι ἐκεῖ
 ἐνθα τὰ ἀνωτέρω μνημεῖα ὑπάρχουσι, εὐρίσκονται ἐπίσης Ταρταρικά
 στοιχεῖα εἴτε ἐν τῇ λαλουμένῃ νῦν εἰς τὰς χώρας ταύτας, εἴτε
 ἐν τῇ σωζομένη ἐν ἐπιγραφαῖς γλώσσῃ, φυλῆς ἧτις ἀρχαιότερον
 κατεῖχε ταύτας. Ὁ Max Müller διαιρεῖ τὴν Ταρταρικὴν οἰκογένειαν
 τῶν γλωσσῶν εἰς βόρειον καὶ νότιον· ἡ βόρειος, ἐνίοτε καλουμένη
 Ἀλταϊκὴ ἢ Οὐγγρο-Ταρταρικὴ (Altaic ἢ Ugro Tartaric), διαιρεῖται

εἰς πέντε τμήματα.—Τὴν Τουγγουσικὴν, Μογγολικὴν, Τουρκικὴν,
 Φιννικὴν, καὶ Σαμογεδικὴν (Tungusic, Mongolic, Turkic, Finnic Sa-
 moyidic). Ἡ νότιος, ἢ εἰς τὴν νότιον Ἀσίαν λαλουμένη, διαιρεῖται εἰς
 τέσσαρα τμήματα—τὴν Tamulic ἢ τὰς γλώσσας τοῦ Deccan· τὴν
 Bhotiga, ἢ διὰλέκτους τοῦ Bhotan· τὴν Taic ἢ διὰλέκτους τοῦ Σιάμ,
 καὶ τὴν Malaic ἢ τὰς Μαλαϊκὰς καὶ τὰς τῆς Πολυνησίας διὰλέκτους.
 Δὲν ἔχομεν ἀνάγκην νὰ καταδείξωμεν κατὰ πόσον ὡς ἔγγιστα αἱ
 διαιρέσεις αὗται παριστῶσι τοὺς χαρακτῆρας τῶν ἀρχαιοτάτων λει-
 ψάνων τῶν περιγραφομένων ὑπὸ τῶν ἀρχαιολόγων· ἀλλ' εἰς τοὺς
 προϊστορικοὺς χρόνους ἡ βόρειος διαιρέσις ἀναμφιβόλως συμπερι-
 λάμβανε κατ' ἀνάγκην τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν, τὴν Γαλατίαν καὶ
 τὴν Κεντρικὴν Ἀμερικὴν. Ἡ νότιος δὲ πρέπει νὰ περιεῖχε τὴν Βα-
 βυλωνίαν, τὴν Αἴγυπτον, καὶ πιθανῶς τὴν Ἑλλάδα, τὴν Μελίτην, τὴν
 Σαρδηνίαν, τὴν Ἐτρουρίαν, καὶ ἐπίσης τὸ Μεξικὸν καὶ τὸ Περού.
 Χαρακτηριστικὰ τῆς βορείου διαιρέσεως εἶναι τύμβοι ἢ γεώλο-
 φοι, λίθινα ἰδρύματα καὶ θρησκευτικὰ μνημεῖα τῶν Δρυϊδῶν,
 (tumuli, earth—mounds, cromlechs. and dolmen). Χαρακτηριστικὰ δὲ
 τῆς νοτίου διαιρέσεως εἶναι, πυραμίδες ἐκ λίθων ἢ πλίνθων, στῆλαι
 καὶ οβελίσκοι, σπήλαια λελαξευμένα ἐντὸς βράχων, καὶ ἐκτεταμένα
 προχώματα καὶ ὑδραγωγεῖα. Παρτηρητέον ὅτι εἰς ἀμφοτέρας τὰς
 διαιρέσεις τῶν μνημείων ἐπικρατεῖ ἐν γένει κυκλώπειος χαρακτήρ.
 Εἰς πάσας ταύτας τὰς χώρας δυνατόν, ὡς πιστεύεται, νὰ εὐρεθῶσιν
 ἴχνη Ταρταρικῆς καταγωγῆς, καίτοι εἰς πολλὰς περιπτώσεις ἀσθε-
 νεστάτα, ἔχοντα σχέσιν πρὸς τὰς νῦν λαλουμένας γλώσσας. Ἡ δο-
 ξασία αὕτη ἐνισχύεται καὶ ἐκ τῶν ἀποφάσεων τοῦ τελευταίου
 συνεδρίου τοῦ περὶ τὰ τῆς Ἀνατολῆς ἀσχολουμένου, καθότι
 οἱ ἐν αὐτῷ φιλόλογοι φαίνονται ὁμοφώνως ἀποδίδοντες Ταρταρικὴν
 βᾶσιν εἰς πάσας σχεδὸν τὰς νεωστὶ ἀνακαλυφθείσας ἐπιγραφὰς. Οἱ
 Ἀκαδιανοὶ (Accadian), ἢ Σουμιριανοὶ, οἱ Μῆδοι, ἢ δευτέρα γλῶσσα
 τῶν Περσικῶν ἐπιγραφῶν, καὶ τελευταῖον, οἱ Ἐτρούσκοι, δύνανται
 πάντες νὰ καταταχθῶσιν ὑπὸ τὸ κεφάλαιον τοῦτο. Κρίνοντες ἐκ τῶν
 προϊστορικῶν λειψάνων τῶν Ἐτρούσκων, βλέπομεν ὅτι δὲν ὑπάρχει
 λόγος ν' ἀμφισβητῶμεν τὴν Ταρταρικὴν αὐτῶν καταγωγήν· καίτοι δὲ ὁ
 Δόκτωρ Corssen φαίνεται ἀποδεικνύων ὅτι ἡ γλῶσσα τῶν Ἐτρούσκων
 ἦτο γλῶσσα Ἀριανῆς καταγωγῆς, δὲν δυνάμεθα ὅμως νὰ μὴ σκε-

πιτώμεθα ότι ἡ λίαν διαμφισθητουμένη θεωρία τοῦ κ. Taylor, δύναται νὰ ἀναγνωρισθῆ ἔνδεχομένως ὅτι κατ' οὐσίαν εἶναι ὀρθή. Ἡ ἀλήθεια ἴσως εἶναι, ὅτι οὗτοι ἦσαν μικτὴ φυλὴ, καὶ ὅτι ἡ γλῶσσά των φυσικῶς θὰ ἦτον ἀνάμικτος ἐπίσης, κρατοῦσα ἐν τούτοις μεγαλειτέραν μερίδα λέξεων ἀναλόγως, ἀνηκουσῶν εἰς τοὺς αὐτόχθονας, ἢ λέξεων εἰσαχθεῖσων ὑπὸ τῶν κατακτητῶν· διότι εἶναι καλῶς γνωστὸν ὅτι εὐκολώτερον νὰ κατακίησῃ τις ἔθνος τι παρὰ νὰ μεταβάλῃ τὴν γλῶσσάν του. Οὐχ' ἦττον, ἡ τῶν ἐπιγραφῶν γλῶσσα θὰ ἦτο ἡ τῆς ἱερατικῆς τάξεως—τούτέστιν ἡ τῶν κατακτητῶν. Ἡ «Ἀκαδημία» εἰς τὸ φύλλον τῆς 3ης Ὀκτωβρίου 1874, ἀναφέρει τὴν δοξασίαν τοῦ κόμητος Conestabile, ὅτι ἡ ὑπαρξίς τῶν εἰς τοὺς τάφους τῶν Ἑτρούσκων πλησίον ἀλλήλων εὐρεθέντων τεκμηρίων, τοῦ ἐνταφιασμοῦ καὶ τῆς ἀποτεφρώσεως τῶν νεκρῶν (Cremation), δεικνύει τὴν παρουσίαν φυλῆς κατακτησάσης—τῶν Τούσκων—ἐν τῷ μέσῳ Ἰθαγενοῦς πληθυσμοῦ· δοξάζει δὲ ὅτι οἱ μὲν ἰθαγενεῖς ἐσυνείθιζον τὴν ἀποτεφρωσίν, (Cremation), ἐνῶ οἱ κατακτηταὶ ἔθαπτον τοὺς τεθνεώτας αὐτῶν. Ἄν τοῦτο ἀποδειχθῆ θέλει καταστήσει καταφανές ὅτι εἰς τὴν Ἑτρουρίαν καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας χώρας, ἀριστοκρατία, γενικῶς ξένης καταγωγῆς, εὔρε τὸ μέσον νὰ ὑποτάξῃ, οὐχὶ διὰ τοῦ ξίφους, ἀλλὰ δι' ἀνωτέρου πολιτισμοῦ, ἰθαγενῆ πληθυσμὸν, καὶ νὰ ἀποτελῆ μεταξὺ αὐτοῦ ἰδιαιτέραν τάξιν ἐν γένει, τὴν τῶν ἱερέων καὶ νομοθετῶν τοῦ λαοῦ. Οἱ Μάγοι τῶν Περσῶν, οἱ ἐν Βρετανίᾳ Δρυῖδαι, οἱ Περουβιανοὶ Ἰνκὰς, φαίνονται παραδείγματα τῆς κυριαρχίας ταύτης ὑπὸ μικρᾶς μὲν, ἀλλὰ κάλλιστα ὀργανισμένης ομάδος, κρατούσης εἰς ὑποταγὴν, κυρίως διὰ δεισιδαίμονος τρόμου, μέγαν ἰθαγενῆ πληθυσμὸν· παρατηρητέον πρὸς τούτοις ὅτι εἰς πάσας ταύτας τὰς περιπτώσεις, ἡ γλῶσσα τῶν ἱερέων διέφερε τὰ μέγιστα ἀπὸ τῆς τοῦ κοινοῦ λαοῦ, τοῦθ' ὅπερ δεικνύει ὅτι οὗτος ἀνῆκεν εἰς ἄλλην φυλὴν, ὡς τῷ ὄντι ἡ παγκόσμιος παράδοσις θεωρεῖ αὐτούς. Ὁ κ. Darwin συμπεραίνει ἐκ τῆς μικρᾶς ἐπιτυχίας ἧτις στέφει σήμερον τὰς προσπάθειάς τῶν ἱεραποστόλων, ὅτι θὰ ἦτον ἀδύνατον ὀλίγοι πλάνητες νὰ φέρωσι τὸν πολιτισμὸν ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τοὺς ἰθαγενεῖς τοῦ Περσῶ καὶ τοῦ Μεξικοῦ. Παρατηρητέον ὅμως ὅτι αἱ κατακίησεις τῶν Ἰσπανῶν ἐν Μεξικῷ καὶ Περσῶ διηκολύνθησαν τὰ μέγιστα ἐκ τῆς τῶν Ἰθαγενῶν πεποιθήσεως περὶ τῆς ἐκ Θεοῦ ἀποστολῆς τῶν κατακτητῶν των. Ἡ μὴ

ἐπιτυχία τῶν νεωτέρων ἱεραποστόλων, φαίνεται προερχομένη ἐκ τῆς σπουδαιότητος ἣν οὗτοι ἀποδίδουσιν εἰς τὸ δόγμα. Ἄν ἤρκοιντο νὰ διδάσκωσι εἰς τὸν λαὸν τὴν γεωργίαν καὶ τὴν χρῆσιν τῶν ὄπλων, καὶ νὰ διασκεδάζωσι τοὺς δεισιδαίμονας αὐτῶν φόβους, ἡ ἐπιτυχία αὐτῶν θὰ ἦτον ἀναμφιβόλως τοσοῦτον μεγάλη, ὅση πιστεύομεν ὅτι ἦτον ἡ τῶν πρώτων κττακτητῶν τοῦ Μεξικοῦ, τοῦ Περσῶ, τῆς Ἑτρουρίας καὶ πολλῶν ἄλλων χωρῶν. Ἄλλ' εἰ ἱεραπόστολοι καὶ εἰ ἐμπορευόμενοι τῶν σημερινῶν χρόνων κατώρθωσαν νὰ εἰσάξωσι εἶδος ὑποθετικῆς ἢ παρεισάκτου (*) γλώσσης μεταξὺ τῶν προσηλύτων αὐτῶν, ἢ μὲ τὸν καιρὸν τινὲς τῶν παρεισάκτων τούτων Ἀγγλικῶν ἢ ἄλλων λέξεων, θὰ ἀναμιχθῶσι μετὰ τῆς ἰθαγενοῦς γλώσσης, ὡς τοῦτο ἐγένετο ἤδη, οὕτως ὡς νὰ μεταβάλλωσι τὸ ἰδίωμα αὐτῆς εἰς βαθμὸν ἐπαισθητόν. Ἄναντιρρήτως δὲ ὁ τρόπος καθ' ὃν αἱ γλῶσσαι ἐλάμβανον τροποποίησιν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, ἦτο τοιοῦτος· ἐπὶ τοσοῦτον δ' ἐπηρεάζοντο ἐν γένει, ὥστε εἰς γλῶσσαν καθαρῶς κατὰ τὸ φαινόμενον Ἀριανῆν, (Aryan ἐν Ἰνδικῇ), θὰ εὔρεθῆ Ταρταρικὸν στρῶμα, ποικίλλον ἀναλόγως τοῦ μήκους τοῦ τῆς κατοχῆς χρόνου, τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης φυλῆς· τοῦτο δὲ καθιστᾷ τὴν ἐξέτασιν μόνης τῆς γλώσσης πρὸς ἀναζήτησιν τῆς καταγωγῆς ἐνὸς λαοῦ, ἐσφαλμένον ὀδηγόν. Ὁ Δόκτωρ Birch, εἰς τὸν ἐναρκτήριο ἀποστολῆς λόγον πρὸς τὸ συνέδριον τῶν περὶ τὰ ἀνατολικά ἀσχολουμένων, λέγει περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου.

«Εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς διαφορᾶς τῶν φυλῶν, ἡ ἔθνογραφία ἐπίσης χορηγεῖ ἀνεκτίμητον βοήθειαν εἰς τὰς φιλολογικὰς σκέψεις, αἵτινες μᾶς ὀδηγοῦσιν εἰς τὸν προσδιορισμὸν τῶν σχετικῶν περιόδων τῶν ἀρχαιοτάτων φάσεων τοῦ πολιτισμοῦ τῆς Ἀνατολῆς. Ἡ γλῶσσα μόνη δὲν εἶναι ἐπαρκὲς κριτήριον πρὸς λύσιν ζητήματος τοσοῦτον ἀπομακρυσμένου ἀπὸ τῆς παρατηρήσεως, καὶ τοσοῦτον λεπτοῦ, διότι ἡ μεταβολὴ τῆς γλώσσης δὲν συνεπάγεται πάντοτε τὴν διαφορὰν τῆς φυλῆς. Εἰς τε τὴν ἐθνολογίαν καὶ ἀρχαιολογίαν καὶ φιλολογίαν πρέπει νὰ ἀποτανθῶμεν πρὸς λύσιν τῶν ἐξῆς ζητημάτων: πόθεν ἦλθον οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῆς κοιλάδος τοῦ Νεῖλου, τῶν πεδιάδων τῆς Μεσοποταμίας, τῶν κοιλάδων τῶν Ἰμαλαίων ὀρέων, καὶ τῶν ὄχ-

(*) Παράδειγμα ἔστω ἡ ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου Colenso εἰσαχθεῖσα εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν Κάφρων λέξις Udio—Θεός, πρὸς ἀναπλήρωσιν τοιαύτης ἐλλειπούσης πάντη παρ' αὐτοῖς καὶ ἧς ἡ χρῆσις νῦν εἶναι πάγκοινος.

θῶν τοῦ Yangts Zekiang, τῶν Ἰαπωνικῶν νήσων, τῶν ὀχθῶν τῆς Ἰνδοκίνας, μετὰ τῶν ἐσωτερικῶν αὐτῶν ποικιλιῶν; πόθεν ἦλθον οἱ ἰθαγενεῖς τῶν Ἀνδαμανικῶν νήσων (Andaman Islands); — Ἐν ἐνὶ λόγῳ δι' αὐτῶν θέλομεν σαφηνίσει τὴν γενικὴν θέσιν τοῦ ζητήματος τῶν παναρχαίων ἀποικισμῶν τῶν γενομένων πρὸ τῆς συγγραφῆς τῆς ἱστορίας, ἢ πρὶν ἢ ἡ παράδοσις ἀρχίσῃ νὰ μεταδιβάλλῃ ἡμῖν ὠρισμένως τὸν τρόπον καθ' ὃν ἐγίνοντο οἱ ἀποικισμοὶ οὗτοι.

Τὸ σημεῖον ἄρα ὅπερ, συνδυαζόμενον μετὰ τῶν ὑπαρχόντων μνημείων καὶ τῆς γλώσσης, ἤθελε θεωρηθῆ ὡς ἰσχυρὸς κρίκος συνδέων ὁμοῦ πάντα ταῦτα τὰ ἔθνη τῆς ἀρχαιότητος, ἅτινα φαίνονται σχόντα, ἂν μὴ κοινὴν τὴν καταγωγὴν, τοῦλάχιστον συνοχὴν τινὰ καὶ συνάφειαν πρὸς ἄλληλα κατὰ τοὺς προϊστορικοὺς χρόνους· τὸ σημεῖον τοῦτο, λέγομεν, δεικνύει τὴν ταυτότητα αὐτῶν.

3). ΜΥΘΟΙ ΚΑΙ ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ.

Νομίζομεν εὐχερὲς νὰ βεβαιωθῇ κατ' ἔκτασιν, ὅτι ἂν κατατάξωμεν τὸ ἀνθρώπινον γένος εἰς τὰς κλιῶς γνωστὰς τρεῖς διαίρεσεις τὴν Ταρταρικὴν, τὴν Σημητικὴν, καὶ τὴν Ἀριανὴν, θὰ εὐρωμεν ὅτι αἱ κυριώτεραι θεότητες τῶν Ταρτάρων ἦσαν, ὁ Ἥλιος καὶ ἡ Γῆ. Τὰ ἐκλεχθέντα σύμβολα πρὸς παράστασιν τῆς θεότητος τοῦ ἡλίου, ἦσαν ὁ Γαῦρος, ὁ Κριὸς, καὶ ὁ Φοῖνιξ· ἐνῶ τὰ τῆς γῆς ἦσαν ὁ Ὄφις καὶ ἡ Χῆν. Οἱ Σημίται ἐλάτρευον κυρίως τὴν σελήνην, τὰ σύμβολα τῆς ὁποίας ἦσαν ἡ ἀγελάς, ἡ περιστέρα, καὶ ὁ ἰχθύς· ἐνῶ αἱ θεότητες τῶν Ἀριανῶν (ἐν Ἰνδικῇ) ἦσαν τὰ Στοιχεῖα, καὶ τὰ σύμβολα αὐτῶν ὁ Λέων, ὁ Ἀετὸς, καὶ ὁ Ἴππος. Εἶναι φυσικὸν νὰ ὑποθέσῃ τις ὅτι διὰ τῶν μεταναστεύσεων καὶ τῶν κατακτήσεων, αἱ θρησκεῖαι αὗται ἠδύναντο νὰ ἀναμιχθῶσιν οὕτως, ὥστε νὰ ἐπιφέρωσι τὴν σύγχυσιν· ἀλλ' εἶναι φανερόν ἀναντιρρήτως ὅτι ἡ ὑπεροχὴ τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης τῶν μεγάλων φυλῶν, ἔπρεπε νὰ ἐπιφέρῃ τὴν ὑπεροχὴν τῆς θρησκείας καὶ τῶν συμβόλων τῆς φυλῆς ταύτης, κατὰ τῶν λοιπῶν ὡς ἐρρέθη ἀνωτέρω. Δυσκόλως δυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι πάντα τὰ σύμβολα ἐκάστης φυλῆς ἐγένοντο δεκτὰ ταυτοχρόνως,

(ἀκολουθεῖ)

ΜΑΡΚΕΛΛΑ

ΔΙΗΓΗΜΑ ΠΕΡΙ ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΑΣ

1

Κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1857 ἐπανῆλθον εἰς τὴν πατρίδα μου, μετὰ δεκαετῆ περίπου ἀπουσίαν. Ἀνυπόμονος νὰ ἐπανίδω τὴν γενέθλιον πατρίδα, ἀνεκουφίσθην ἐκ τῆς ἰσχυρᾶς νοσταλγίας, μόνον ὅταν ἀνέπνευσα τὸν εὐώδη ἀέρα τῶν θύμων καὶ τῆς ἀψίνθου τῶν χωρίων μας, καὶ ἐπανεῖδον τοὺς ἀχυρίνους πῖλους τῶν χωρικῶν μας. Ἀμφιβάλλω ἂν ἤμην ποτὲ τοσοῦτον εὐθυμος καὶ εὐχαριστημένος ὡς κατὰ τὰς πρώτας τῆς πλησιάσεώς μου ἡμέρας εἰς τὸν τόπον τῆς γεννήσεώς μου· κατὰ τύχην δὲ συνήντησα ἓνα τῶν προσφιλεστέρων συντρόφων τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας ἐντὸς ξενοδοχείου τῆς λεωφόρου, τὸν κόμητα Ἀλέξανδρον Κομαρώφ.

Μικροὶ τὴν ἡλικίαν, ἐπαίζομεν πάντοτε ὁμοῦ, καὶ συναντηθέντες ἐκ νέου τέλειοι ἄνδρες, ἀπεφασίσθη ἀμέσως μεταξύ ἡμῶν, νὰ διαμείνω ἑβδομάδας τινὰς ξενιζόμενος ὑπὸ τοῦ κόμητος, καὶ συνοδεύων αὐτὸν εἰς τὴν θήραν. Ἐν τῇ καθημερινῇ ταύτῃ συμβιώσει, ἡ ἐνστικτος συμπάθεια τῆς παιδικῆς ἡλικίας, ταχέως μετεβλήθη εἰς ἰσχυρὸν αἰσθημα εἰλικρινοῦς φιλίας. Ὁ Ἀλέξανδρος ἦτον 28 — ἐτῶν ἡλικίας περίπου, ἀνώτερος ἐμοῦ κατὰ τινὰ ἔτη, καὶ ὑψηλοῦ ἀναστήματος, εὐκίνητος, καὶ ἰσχυρὸς τὰς δυνάμεις, εἶχε τὸ στήθος προεξέχον, καὶ στάσιν ὑπερήφανον καὶ ἐπιβλητικὴν· ἡ αὐστηρὰ φυσιογνωμίᾳ του, ἡ σοβαρότης τοῦ βλέμματός του, καὶ ἡ πυρρὰ κόμη του, παρίστων τὸν ἀληθῆ τύπον τῶν κατοίκων τῆς Γαλλικίας. Ὑπῆρχεν ἐν αὐτῷ κάτι τι ἐκ τῆς ἀγρίας φύσεως, τῆς ἀδαμάστου τοῦ Κοζάκου· ἦτον ἀπότομος, σχεδὸν ἀγριὸς τοὺς τρόπους, εἰς ἐκ τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων ὧν ἡ θέλησις εἶναι ἰσχυρωτέρα τῆς τε φύσεως καὶ εἰμαρμένης· ἀλλὰ μ' ὅλον τὸ τραχὺ καὶ ψυχρὸν ἐξωτερικόν του, καὶ τὸ σαρκαστικὸν ὕφος του, εἶχε πνεῦμα εὐθὺ καὶ εὐγενές, καὶ μεγάλην εὐαι-

σθησίαν. Καίτοι δὲ νεώτατος, ἐλέγετο ὅτι περιφρονεῖ τὰς γυναῖκας· τὸν ἀπεκάλουν μάλιστα μισάνθρωπον.

Ἐσπέραν τινὰ ἐνῶ ἐλαμβάνομεν τὸ τέιον, ἀφοῦ ἠλλάξαμεν τὰ κατὰ βρεκτα ἐνδύματά μας μετὰ τὴν ἐπάνοδον ἡμῶν ἐκ τῆς θήρας, τὸν ἠρώτησα περὶ τούτου· εἶναι ἀπλούστατον, μοι εἶπε μειδιῶν. Ἄντι νὰ παραδίδωμαι εἰς τὸ χαρτοπαίγιον καὶ νὰ περιποιῶμαι φιλοφρόνως ὠραίαν γυναῖκα ἄγνωστον, ἐργάζομαι ὡς χωρικός, ἵνα καταστήσω προσοδοφόρους τὰς ἐφθαρμένας ἰδιοκτησίας μου. Ἄντι νὰ ὑποπίπτω εἰς νέα χρέη, πληρώνω τὰ τοῦ πατρός μου. Ἄλλως τε τοσοῦτον ὀλίγον περιφρονῶ τὰς γυναῖκας, ὥστε σκέπτομαι σπουδαίως νὰ νυμφευθῶ. — Σύ; — Ναί ἐγὼ ἀπήντησε· ἡ τάξις θὰ ἐλλείπει ἐντεῦθεν ἐνόσω δὲν ὑπάρχει καλὴ οἰκονόμος εἰς τὴν οἰκίαν μου. — Κάλλιστα! καὶ ποῦ θὰ εὔρης ὅ,τι σοῦ χρειάζεται; — Ἐπιθυμῶ νὰ εὔρω, ἀπήντησεν ὁ φίλος μου μετὰ τῆς συνήθους ἀταραξίας του, καὶ θὰ εὔρω.

Τότε θαυμάζω ὅτι ἔχεις τὴν γεννιότητα νὰ νυμφευθῆς εἰς τὰς σημερινὰς περιστάσεις. Καὶ διατί ὄχι; εἶπεν ὁ κόμης. Δὲν φοβοῦμαι μήπως με ἀπατήσῃ ἡ σύζυγός μου, διότι ἐν ἀνάγκῃ θὰ δύναμαι νὰ ἦμαι ἀὸ ἰατρός τῆς τιμῆς μου». Δὲν ἀρκεῖ τοῦτο θέλω νὰ ζήσω εὐδαίμων καὶ νὰ ἴδω τὴν σύζυγόν μου εὐδαίμονα πλησίον μου· θὰ σοὶ εἶπω ἄλλοτε πῶς σκέπτομαι νὰ πράξω. Ἐχω τὰς ιδέας μου ἐπὶ τούτου· ἀλλὰ τὴν ἐσπέραν ταύτην εἶσε κεκμηκώς, καὶ κατειλημμένος ὑπὸ τοῦ ὕπνου. — Οὐδὲν ὅμως... Μὲ συγχωρεῖτε. Μάθε λοιπὸν ὅτι δὲν θὰ φέρω εἰς τὴν οἰκίαν μου ἐκ τῆς τάξεως τῶν γυναικῶν ἐκείνων αἵτινες ὀνομάζονται τοῦ συρμού, διότι πρὸ πολλοῦ ἐλάβον πείραν τοῦ εἶδους τούτου.

Λέγουσιν ὅτι ἔχαιρες πάντοτε τὴν εὐνοίαν τῶν γυναικῶν, τῷ εἶπον.

Ὡς λέγουσι τώρα ὅτι εἶμαι μισάνθρωπος· εἶπεν ὁ κόμης. Πίστευσόν μοι, διετήρησα τὴν καρδίαν ἀγνήν ἐν τῷ μέσῳ θεελλώδους βίου, ὃν ἐζήσα μεγαλοπρεπῶς. Εἰκοσαετῆς, μετέβην εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ἐφοίτησα εἰς τὰ Πανεπιστήμια τῆς Γερμανίας καὶ τὰ γεωργικὰ αὐτῆς σχολεῖα· ἐπεσκεφθὴν τὴν Ἰταλίαν, Γαλλίαν, Ἀγγλίαν, Ῥωσσίαν, Ἀμερικὴν καὶ τὴν Ἀνατολήν. Εἶδον πολλὰ πράγματα, καὶ μοι συνέβησαν πολλά. Ἠγάπησα καὶ ἠγαπήθην, ὑπέφερα καὶ ἔκαμα νὰ ὑποφέρωσι. Τέλος ὁ κόσμος μοι ἐνέπνευσεν ἀποστροφὴν, καὶ ἐπεθύμησα ζωηρῶς νὰ ἐπανεύρω τὴν ἀπλότητα τοῦ βίου καὶ τὴν γενέθλιον

γῆν. Νύκτα τινὰ, ἐκαθήμην παρὰ τοὺς πόδας τῆς παραδόξου γυναικὸς ἣτις μοι ἐνέπνευσε τὸν τελευταῖον ἔρωτα, εἰς τὸν ἐξώστην τοῦ ἐξοχικοῦ μεγάρου τῆς, κειμένου ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Βοσπόρου, ὑπὸ οὐρανὸν πλήρη ἀστέρων. Ἡ δέσποινα Ἀραβέλλα, παρετήρει τὴν θάλασσαν, ἐνῶ δούλη αἰθιοπίς ἀέριζεν αὐτὴν διὰ ῥιπιδίου κατεσκευασμένου ἐκ φύλλων φοίνικος. Ἀγνοῶ διατί μοι ἦλθεν αἵφνης εἰς τὸν νοῦν τὸ παραμῦθι τῆς τροφοῦ μου· τὸ γνωρίζεις ἀναμφιβόλως — εἶναι τὸ διήγημα τῆς ἀληθοῦς εὐδαιμονίας. Δὲν τὸ ἐνθυμοῦμαι, ἀπήντησα. Ἄκουσον αὐτὸ μοι εἶπεν. « Ὑπῆρχον ποτὲ τρεῖς ἀδελφοὶ κατοικοῦντες ἐντὸς μεγάλου σκιεροῦ δάσους, οὐχὶ μακρὰν τῆς κυανῆς θαλάσσης, ζῶντες ἐκεῖ μόνοι. Ἡμέραν τινὰ ὁ πρωτότοκος εἶπεν· ὀπισθεν τοῦ δάσους, ὑπάρχει ὑψηλὸν ὄρος, καὶ ὀπισθεν τοῦ ὑψηλοῦ ἔρους, ὑπάρχει τόπος εὐρύς καὶ εὐκαρπος. Ὁ δεύτερος εἶπεν· ὀπισθεν τοῦ δάσους ὑπάρχει εἰσέτι ἡ κυανὴ θάλασσα, καὶ πέραν ταύτης πλούσιαι πόλεις. Καὶ ὁ τρίτος εἶπεν· ὁ Θεὸς γινώσκει ἂν ἐκεῖ εὐρίσκονται ἐπίσης δένδρα ὡς τὰ τοῦ δάσους μας, καὶ πτηνὰ ἄδοντα τοσοῦτον ἠδέως ὡς τὰ τοῦ δάσους μας! Ἄλλ' ὁ πρωτότοκος ἐπανελάθε. Ἄς ἀναχωρήσωμεν πρὸς ἀναζήτησιν τῆς εὐδαιμονίας. Ὁ δεύτερος εἶπε. Ναί ἄς ἀναχωρήσωμεν πρὸς ἀναζήτησιν τῆς εὐδαιμονίας, καὶ ὁ τρίτος δὲν εἶπε τίποτε. Καὶ λαβόντες τοὺς καλοὺς μέλανας αὐτῶν ἵππους, καὶ τὰς βαρείας αὐτῶν λόγχας, ἀνεχώρησαν ἅπαντες πρὸς ἀναζήτησιν τῆς εὐδαιμονίας. Ὁ πρωτότοκος διέβη τὰ ὄρη καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν εὐρὺν καὶ εὐκαρπον τόπον· ὁ δεύτερος διέβη τὴν κυανὴν θάλασσαν ἐπὶ πλοίου ὅπως ἐπισκεφθῆ τὰς πλουσίας πόλεις, καὶ ἐζήτησαν πανταχοῦ τὴν εὐδαιμονίαν, καὶ δὲν εὔρον αὐτήν. Ὁ νεώτερος ὁμοῦς δὲν ἐπορεύθη μακρὰν, ἀλλὰ μόνον μέχρι τῶν ἄκρων τοῦ δάσους· ἐκεῖ δὲ ἐλυπήθη ἡ καρδία του, καὶ εἶπε πρὸς τὸν μέλανα ἵππον του. — Προτιμώτερον εἶναι νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὸν οἶκον μας, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ μεγάλου δάσους. — Καὶ ἔστρεψε τὸν ἵππον του πρὸς τὴν διεύθυνσιν ταύτην.

Τότε τὰ δένδρα ἤρχισαν νὰ ψιθυρίζωσιν ἠδέως καὶ προσέκλιναν ἐνώπιόν του ὅπως τὸν χαιρετίσωσι, καὶ τὰ πτηνὰ ἠκολούθουν αὐτὸν πηδῶντα ἀπὸ κλάδου εἰς κλάδον, καὶ ἄδοντα, τὸ δὲ δάσος ἐφαίνετο λέγων αὐτῷ· ἔκαμες καλὰ νὰ ἐπανεῖλθης! Καὶ ὅτε ἐφθασεν ἐνώπιον τῆς οἰκίας του, εἶδε νέαν γυναῖκα μὲ χρυσοῦν κόμην ἣτις ἐκά-

θητο ἐπὶ τοῦ κατωφλίου καὶ ἔνηθε. Ἡρώτησε δὲ τὴν γυναῖκα μὲ τὴν χρυσὴν κόμην: Ποία εἶσαι; Αὕτη τὸν παρετήρησε μὲ τοὺς μεγάλους αὐτῆς γλυκεῖς ὀφθαλμούς, οἵτινες ἐμειδίων καὶ ἀπήντησε: Εἶμαι ἡ Εὐδαιμονία.

Εἶναι ὠραία ἡ ἱστορία σου, ἀνέκραξα.

Τὴν ἐνθυμήθη, ἀπεκρίθη ὁ φίλος μου, κατάλληλως· ἡ νοσταλγία μὲ κατέλαβε. Ἄνεπαύθη μόνον τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἐπανεῖδον τὸ ξύλινον κωδονοστάσιον μετὰ τοῦ ξυλίνου Ἑλληνικοῦ σταυροῦ του, καὶ ὅτε ὁ πατήρ μου, εἰς τὴν πρώτην ταραχὴν τῆς τρυφερᾶς αὐτοῦ συγκινήσεως, ἀφήρει εὐγενῶς τὸ κασκέτον του ὡσανεὶ ἐχαιρέτα ἐπίσημον ξένον, ὅπως μετὰ ταῦτα ῥιφθῆ ἐπὶ τοῦ τραχήλου μου κλαίων.

Εὐρον πολλὰς μεταβολὰς εἰς τὴν οἰκίαν. Ἡ μήτηρ μου εἶχεν ἀποθάνει. Ἡ μόνωσις ἐπεκράτει εἰς τὸν πύργον, καὶ αἱ ἰδιοκτησίαι εὐρίσκοντο εἰς ἀθλίαν κατάστασιν· ἀλλ' ἤμην εἰς τὴν οἰκίαν μου. Ἐξηγήθη μετὰ τοῦ πατρός μου ὅστις μοὶ ἐγκατέλειψε τὴν διεύθυνσιν τῆς οἰκίας. Ἐκτοτε ἐμείνα ἐνταῦθα οὐδένα ἐπισκεφθεῖς εἰσέτι, οὔτε γονεῖς, οὔτε φίλους, οὔτε γείτονας, οὔτε αὐτὴν τὴν γραῖαν τροφόν μου, διαμένουσαν εἰς Ζολοβάδην. Κατέπνιξα ἐν ἐμοὶ πᾶν ὅ,τι καλεῖται αἰσθημα ὅπως διάγω ἐνταῦθα τὴν Εἰδουλλιακὴν ὑπαρξιν μηχανῆς καθαριζούσης τὸν σῖτον. Τὰ κτήματά μας ἦσαν οὐ μόνον παρημελημένα, ἀλλὰ καὶ βεβαρυσμένα ὑπὸ χρεῶν. Ἀπεφάσισα νὰ τακτοποιήσω τὰς ὑποθέσεις τοῦ πατρός μου, ὅπερ καὶ κατώρθωσα διὰ μόνης τῆς θελήσεώς μου.

Ὁ πατήρ μου ἔσχεν εἰσέτι τὸν καιρὸν νὰ ἴδῃ διορθούμενα τὰ πάντα ὀλίγον κατ' ὀλίγον, εἶτα δὲ ἀπέθανε· ἀπώλεσα αὐτὸν εἶναι ἤδη ἕξ μῆνες. Ἐκτοτε ἐμείνα μόνος μετὰ τοῦ γέροντος Γενδρῖκ, ὅστις ἔχει ἡλικίαν ἄνω τῶν 70 ἐτῶν· ἤξεύρω ὁμως ὅτι δὲν θὰ εἶμε παάντοτε μόνος. Ὅσακις εἰσέλθω τὸ ἑσπέρας, κεκαλυμμένος ὑπὸ κονιορκοῦ, καὶ κεκαυμένος ὑπὸ τοῦ ἡλίου, μοὶ φαίνεται ὅτι θὰ εὐρῶ ἐπὶ τοῦ κατωφλίου μου τὴν γυναῖκα τὴν ἔχουσαν τὴν χρυσὴν κόμην, ἀλλ' εὐρίσκω μόνον τὸν γηραιὸν κύνα τὸν τυφλὸν καὶ χωλὸν ὅστις ἀνακινεῖ τὴν οὐρὰν ἅμα ἀναγνωρίσῃ τὰ βήματά μου.

— Ἀπετόλμησα νὰ ἐρωτήσω αὐτὸν περὶ τῶν προτερημάτων τὰ ὁποῖα ἐπεθύμει νὰ ἔχῃ ἡ σύζυγός του.

— Πρὸ παντὸς ἄλλου, ἀπήντησε, θέλω νὰ ἦναι ὠραία καὶ εὐρωσος·

Οὐδεὶς γάμος εὐτυχῆς ἄνευ ἐντελοῦς ὑγείας. Πρὸς τούτοις πρέπει νὰ ἔχῃ νοὴν εὐθὺν, καρδίαν εὐγενῆ καὶ ἀγαθὴν, νὰ γνωρίζῃ νὰ ἐργάζεται, καὶ νὰ αἰσθάνηται τὴν λεπτότητα τῆς τιμῆς ὡς οἱ ἄνδρες.— Τί ἐννοεῖς ταῦτα λέγων; ἠρώτησα. Ἐννοῶ ὅτι ὁ κόσμος οὐδέποτε θὰ ὀρθοποδήσῃ ἐνώσω ἐπιμένουσι νὰ θεωρῶσι τὴν ἔλλειψιν τῆς εὐθύτητος παρὰ τῆς γυναικὶ ἀξιέραστον, καὶ νὰ τὴν ἀποκαλῶσι χαριέντως γυναικείαν ἀδυναμίαν. Πρέπει νὰ συνειθίσωσι αἱ γυναῖκες νὰ ἐννοῶσι ὅτι οἱ νόμοι τῆς τιμῆς εἶναι οἱ αὐτοὶ διὰ τὰ δύο φύλα· τότε μόνον ἡ γυνὴ δύναται νὰ θεωρηθῇ ἴση πρὸς τὸν ἄνδρα κατὰ πάντα. ὡς ἀνατρέφονται σήμερον (ὁ γράφων ἐννοεῖ τὸ 1870) δύναται τις νὰ ἀναγνωρίσῃ αὐταῖς τὰ αὐτὰ δικαιώματα;

— Καλῶς! ἀλλὰ τότε πρέπει σὺ αὐτὸς νὰ ἀναθρέψῃς τὴν συντροφόν σου! — Ὁ κόμης μὲ παρετήρησεν ἐκπληκτος.— Ἴσως ἔχεις δίκαιον μοὶ εἶπε, ἀλλ' ἰδοὺ εἶναι λίαν ἄργά ἤδη. Καλὴν νύκτα φίλε μου! — Καλὴν νύκτα. Ἐχωρίσθημεν. Ὅταν τὸν ἐπανεῖδον τὴν πρωίαν κατὰ τὴν ὥραν τοῦ προγεύματος.— Τὴν περελθοῦσαν νύκτα, μοὶ εἶπε, ὠνειρεύθη μὲ ἀνοικτούς ὀφθαλμούς. Εἶδον τὴν τροφόν μου καθημένην παρὰ τὴν κλίνην μου ἢ διηγουμένην μοὶ τὸ «παραμύθιον» τῆς, καὶ πρὸ τῶν ποδῶν αὐτῆς τὴν εὐδαιμονίαν, νέαν καὶ ὠραίαν. Ὅ,τι μὲ ἐξέπληξεν, εἶναι ὅτι ἡ κόμη τῆς δὲν ἦτο ξανθὴ, ἀλλὰ καστανόχρους· ἐκράτει εἰς τὰς χεῖρας ἄτρακτον, καὶ ἔνηθε· σπριχθεῖς ἐπὶ τοῦ ἀγκῶνος ὅπως παρατηρήσω καλλεῖτερον τὴν ἄγνωστον ἀλλὰ πλήρη χάριτος ταύτην νέαν, αὕτη ἤγειρε τοὺς ὀφθαλμούς τῆς πρὸς ἐμὲ, καὶ ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς τὴν ἀνεγνώρισα.

Μάλιστα, αὕτη ἔχει ὀφθαλμούς κυανοῦς, εἶπεν ἡσύχως ὁ γηραιὸς ὑπηρέτης. — Τί ἔχεις; εἶπεν αὐτῷ ὁ κόμης· περὶ τίνος ὀμιλεῖς; τίς ἔχει κυανοῦς ὀφθαλμούς; — Ἡ Μαρκέλλα. — Ἡ Μαρκέλλα; ποία εἶναι ἡ Μαρκέλλα αὕτη; εἶπεν ὁ κόμης ἐκπληκτος.— Ἡ ἐγγονὴ τῆς γραίας Ἄνια, ἡ κόρη τοῦ Νικήτα Ζορνοχέγκο, ἡ διαμένουσα εἰς Ζολοβάδην, ἀπεκρίθη μετὰ ἀπλότητος ὁ ἀγαθὸς ὑπηρέτης, χωρὶς νὰ ἐννοήσῃ τὴν ἐντύπωσιν ἣν παρήγαγε.— Ἡ τροφός μου ἔχει ἐγγονὴν, εἶπεν ὁ κόμης, ἔχουσαν κόμην καστανόχρου; — Καὶ ὀφθαλμούς κυανοῦς, ἀναμφιβόλως, κύριε κόμη, εἶπεν ὁ ὑπηρέτης. — Τὴν γνωρίζεις; — Λέγουσιν ὅτι εἶναι ὠραία, καλὴ καὶ οὐχὶ ματαιόφρων. Ὁ κόμης κατελήφθη ὑπὸ βραθέως ῥεμβασμοῦ. Εἶναι πε-

ρίεργον εἶπε τέλος. . . . Προσεχῶς πρέπει νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὴν τροφὸν μου.

Ἦτον ἤδη νύξ ὅτε τὴν ἐπαύριον ἐφθάσαμεν εἰς Ζολοβόδην. Τὸ χωρίον ἦτον ἡσυχον· μόνον ἡ θρηνώδης φωνὴ τῆς γλαυκὸς ἠκούετο, ἡ ῥοὴ ὑδάτων, ἐνίοτε δὲ καὶ ὕλακαὶ κυνῶν, ὅταν ἡ ἰσχυρὰ βοή τοῦ δάσους δὲν κατέπνιγε ταύτας. Ὁ κόμης μοι ἔδειξεν ἔπαυλιν πρὸς τὰ δεξιὰ τῆς ὁδοῦ, εἰς ἣν μέγας κύων ἐχρησίμευεν ὡς φύλαξ. Ἐκεῖ, εἶπε, διαμένει ἡ τροφὸς μου· ἀλλὰ δὲν βλέπω πλέον φῶς· κατεκλίθησαν ἤδη ἄς μὴ ἐγείρωμεν αὐτούς.

Μόλις προχωρήσαντες ἑκατὸν βήματα, ἡ αὔρα ἔφερε μέχρις ἡμῶν τοὺς φθόγγους ἄσματος, ὅπερ ἐφαίνετο ἀποτεινόμενον πρὸς ἡμᾶς· ἡ μελωδία ἦτον ἀλλόκοτος, καὶ ἡ φωνὴ μᾶλλον καταπληκτικὴ εἰσέτι. Γνωρίζεις τὸν ἦχον τοῦτον; ἠρώτησεν ὁ κόμης σταθεῖς.

Εἶναι τὸ ἄσμα τοῦ Ῥισιῦ (1).

Κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ἐπῆλθεν ἡρεμία, καὶ ἠδυνήθημεν νὰ διακρίνωμεν τὰς λέξεις τῆς περιπαθοῦς καὶ θρηνώδους μελωδίας ταύτης. Ἴδου αἱ στροφαὶ τοῦ ἄσματος.

*Μὴ ἐπισκέπτεσαι τὰς καλύβας, τῶν γραῖδίων τῶν ποτηρῶν,
Διότι πράξεις καταχθονίους, διενεργοῦσιν ἐντὸς αὐτῶν.*

*Φοβοῦ ἂν ἴδῃς ἐν τῇ ἐστίᾳ, φλόγας καὶ λάμπωσι κυκλιθόν,
Ὡ! σὲ λυποῦμαι διότι λεία, θὰ εἶν' ἡ ψυχὴ σου τῶν μαγισσῶν,
Εἶναι ἀδύνατον πλέον τότε νὰ διαφύγῃς χεῖρας αὐτῶν*

*Ἐκὼν καὶ ἄκων αἰχμάλωτός των, θὰ ἀκολοιθήσῃς καὶ! βαθυθόν,
Τὰς παραλόγους αὐτῶν θελήσεις· θὰ εἶσαι δοῦλος ἀναισθητῶν!*

Εἶναι γυναικὸς φωνὴ, εἶπεν ὁ κόμης, μία τῶν ὑψιφώνων ἐκείνων αἰτινες φαίνονται ἄδουσαι ἐκ τῶν μυχιῶν τῆς ψυχῆς. Ἐκ νέου δὲ οἱ φθόγγοι ἐκυμαίνοντο περίξ ἡμῶν ὡς πνεύματα φιλικὰ ἐπιθυμοῦντα νὰ εἰδοποιήσωσιν ἡμᾶς περὶ τοῦ κινδύνου ὃν διατρέχομεν.

2.

Ἀπεπλανήθημεν εἰς τὸ δάσος. Ὁ ἥλιος ἦτον ἤδη περὶ τὴν δύσιν του, καὶ εἰσέτι δὲν ἠδυνάμεθα νὰ ἐξέλθωμεν τοῦ δάσους.

(1) Ἄσμα δημοτικὸν τῶν κατοίκων τῆς Γαλλικίας, ὅπερ ὑπαινίττεται τὰς ἐσπέρας καθ' ἃς συνέρχονται ὅπως νήθωσι, ὀμιλήσωσι, διηγῶνται ἱστορίας, καθαρρίζωσι τὸν ἀραβότον, καὶ παραδοθῶσιν εἰς πᾶν εἶδος δεισιδαιμονίας.

Ἦδυνάμεν νὰ ὀργισθῶ, εἶπεν ὁ κόμης, ἂν δὲν ἦμην ὁ αἴτιος τῆς ἀποπλανήσεώς μας· ἀλλ' ἔχεις τὸ δικαίωμα νὰ μὲ ἐπιπλήξῃς.

Δὲν σκέπτομαι νὰ πράξω τοιοῦτον τι, εἶπον αὐτῷ γελῶν· εἴμεθα πολὺ καλὰ ἐνταῦθα· καὶ ἐκάθισα ἐπὶ τοῦ κορμοῦ δένδρου νεωστὶ κεκομμένου.

Τὸ φρονιμώτερον εἶναι νὰ καθίσωμεν, εἶπεν ὁ φίλος μου, νὰ φάγωμεν τῆς ζωτροφίας μας καὶ νὰ φωνάζωμεν κατὰ διαλείμματα. Ὁὰ διέλθη βεβαίως ἐντεῦθεν κυνηγὸς τις ἢ ξυλοκόπος, ἢ κόρη συλλέγουσα μύκητας (ἀμανίτες). Ἦρξατο δὲ τότε κραυγάζων ὦ! ὦ! — ὦ! ὦ! ἀπήντησε τὸ δάσος. Ἀμφότεροι ἠρξάμεθα κραυγάζοντες, ἀλλὰ μόνη ἡ ἡχώ ἀνταπήτησεν ἡμῖν. Ἀπαυδήσαντες νὰ φωνάζωμεν ἐκαθήσαμεν ἐπὶ τῶν φύλλων Ἐλάτης, ἅτινα ἐκάλυπτον τὸ ἔδαφος, ὅπως φάγωμεν τὰ λείψνα τῶν ζωτροφιῶν μας. Μετὰ μίαν ὥραν ἡ νύξ ἤρχισε νὰ καλύπτῃ τὰ πέριξ ἡμῶν ἀντικείμενα, ἡμεῖς δὲ πάντοτε εἴμεθα εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν· οὐδεμία φωνὴ φιλικὴ ἤρχετο πρὸς βοήθειαν ἡμῶν. — Ἐλθε, εἶπε τέλος ὁ κόμης· θὰ ἀποπειραθῶμεν εἰσέτι, διότι πρέπει ἐπὶ τέλους νὰ ἐξέλθωμεν τῆς φυλακῆς ταύτης.

Μόλις ἀνήγγειλε τὴν ἀπόφασιν του, καὶ ὁ ἦχος φωνῆς ἐπληξε τὰ ὦτα μας—ἦτον ἡ γλυκεῖα καὶ χαρίεσσα ἐκείνη φωνὴ ἣν ἔχομεν προηγουμένως ἀκούσει, ἣτις ἐπανελάμβανε τὰς αὐτὰς στροφάς.

*Μὴ ἐπισκέπτεσαι τὰς καλύβας τῶν γραῖδίων τῶν ποτηρῶν,
Ὡ! ὦ! ἀνέκραξα δι' ὅλης τῆς ἰσχύος τῶν πνευμόνων μου.
Διότι πράξεις καταχθονίους διενεργοῦσιν ἐντὸς αὐτῶν.*

Φερομένη ἐπὶ τῶν διακυμάνσεων τῆς μελαγχολικῆς μελωδίας, ἡ φωνὴ ἐφαίνετο πλησιάζουσα.

Ὡ! μάγισσα! ἀνέκραξεν ὁ κόμης. Ποῦ εἶσαι;

Φοβοῦ μὴ ἴδῃς ἐν τῇ ἐστίᾳ, φλόγας καὶ λάμπωσι κυκλιθόν

Ἡ φωνὴ ἦτον ἤδη πλησιέστατα ἡμῶν ὅταν ἐτελείωσε τὴν ἐπομένην στροφὴν.

Ὡ! σὲ λυποῦμαι διότι λεία, θὰ εἶν' ἡ ψυχὴ σου τῶν μαγισσῶν.

Διεῖδον ἀναμέσον τῶν δένδρων τὸ ὑψηλὸν ἀνάστημα νέας χωρικῆς διευθυνομένης πρὸς ἡμᾶς. Τί θέλετε; εἶπεν αὕτη διὰ τῆς γλυκείας αὐτῆς φωνῆς, σταθεῖσα εἰς ἀπόστασιν τινὰ καὶ ρίπτουσα ἡμῖν βλέμμα ἀτενές, σχεδὸν ἐχθρικόν.

Ἀπεπλανήθημεν, τῇ εἶπεν ὁ κόμης. Μὴ τρέχετε εἰς τὰ δάση,

ἀφοῦ δὲν γνωρίζετε τὸν δρόμον, ἀπήντησεν ἡ νέα μὲ τόνον ἐπιπλήξεως.

Ἐτήρησα σιωπὴν, καὶ στραφεὶς πρὸς τὸν κόμητα εἶδον αὐτὸν βεβυθισμένον εἰς ἄφωνον ἐκπληξιν ἐνώπιον τῆς νέας ταύτης κόρης, ἣτις ἐτήρει στάσιν τολμηρὰν, σχεδὸν ὑπεροπτικὴν, ὡς ἐὰν εἶχε συνείδησιν τῆς παρθενικῆς αὐτῆς βασιλείας. Λαμπρότης καθαριότητος ἠκτινοβόλει ἐπὶ τοῦ χιτῶνος καὶ ἐπὶ τοῦ ἀτόμου τῆς. Ἦτον ὠραία ἀναντιρρήτως ἀλλ' ἡ ὠραιότης αὐτῆς δὲν ἦτον ἐξ ἐκείνων αἰτινες ἀνάπτουσι τὴν φλόγα τοῦ ἔρωτος ἐκ πρώτης ὄψεως, διεγείρουσαι πάθη θυελλώδη· ἦτον ὠραιότης ὑψηλοτέρας φύσεως, ἐξ ἐκείνων ὧν ἡ θεὰ τέρπει τὴν καρδίαν. Ἦτον ὑψηλοῦ ἀναστήματος, φέρουσα μετὰ μοναδικῆς χάριτος τὴν τοσοῦτον χαρίεσσαν καὶ ἐρωτότροπον ἐνδυμασίαν τοῦ χωρικοῦ μας. Ὁ λαιμὸς καὶ οἱ γυμνοὶ βραχίονες αὐτῆς ἦσαν ἠλιόκαυστοι, αἱ δὲ χεῖρες ἔφερον τὰ ἴχνη τῆς ἐργασίας. Τὸ πρόσωπον αὐτῆς, ὡσειδὲς, μὲ χαρακτηριστικὰ ἀρμονικὰ, ἦτον ἐπίσης ἠλιόκαυστον, τὰ χεῖλη αὐτῆς ῥοδινά. Μεταξωτὴ κόμη ἐκυμάτιζεν εἰς βοστρύχους μικροὺς ἐπὶ μετώπου εὐγενοῦς καὶ καθαροῦ, ἀλλ' ἐπανέπιπτον ὀπισθεν τῆς κεφαλῆς εἰς δύο μεγάλους πλοκάμους περιδεδεμένους ὑπὸ ἐρυθρῶν ταινιῶν. Οἱ μεγάλοι αὐτῆς κυανοὶ ὀφθαλμοὶ ἐφαίνοντο εἰσέτι μεγαλείτεροι καὶ διαυγέστεροι ἐντὸς τοῦ μέλανος τῶν μικρῶν αὐτῆς βλεφαρίδων.

Δὲν εἶναι ὁ ἀληθὴς τύπος τῆς Μυλωθροῦ, (de la Fornarina ἐρωμένης τοῦ Πετράρχου) μοὶ εἶπεν ὁ κόμης γαλλιστί, χωρὶς νὰ στρέψῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς.

Ἡ νέα κόρη ἠννόησεν ὅτι ἐπρόκειτο περὶ αὐτῆς· χωρὶς δὲ νὰ μοὶ ἀφήσῃ τὸν καιρὸν νὰ ἀπαντήσω, ἀνέκραξε συνοφρουμένη μετ' ἀγανακτικῆσεως. Τί μὲ θέλετε τότε; τί λέγετε μεταξύ σας; ἐχάσαμεν τὸν δρόμον, ἀπήντησεν ὁ κόμης θέλεις νὰ μᾶς ὀδηγήσης;

Δὲν ἤξεύρετε λοιπὸν νὰ ὀδηγεῖσθε διὰ τοῦ ἡλίου ἢ διὰ τῶν δένδρων; εἶπεν αὐτὴ μὲ ὕφος σκεπτικόν. — Πῶς τοῦτο;

Παρατηρήσατε, εἶπεν αὐτὴ πλήττουσα διὰ τῆς χειρὸς τὸν κορμὸν τοῦ πλησιεστέρου δένδρου. Τί βλέπετε ἐδῶ; χόρτα. — Καὶ ἐδῶ; εἶπεν αὐτὴ δεικνύουσα τὸ ἀντίθετον μέρος τοῦ κορμοῦ τοῦ δένδρου. Ἐδῶ δὲν βλέπω τίποτε. Μάλιστα, εἶπεν αὐτὴ. Ἐξετάσατε τὰ δένδρα

ταῦτα· ἔχουσιν ἅπαντα χόρτα ἐπὶ τοῦ ἐνὸς μέρους μόνον καὶ πάντοτε ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐκεῖ ἔνθα εὐρίσκονται τὰ χόρτα εἶναι ὁ βερρᾶς. Μειδιάμα ἀπεκάλυψε τοὺς λευκοτάτους ὀδόντας τῆς. — Θέλεις νὰ μᾶς δείξῃς τὴν ὁδόν; εἶπεν ὁ κόμης. — Ἴνα ὑπάγητε ποῦ; — Εἰς Λέσνον. Ἐλθετε λοιπὸν εἶπεν αὐτὴ. — Καὶ ἤρξατο βαδίζουσα πρὸς τὰ ἔμπρὸς καὶ ἡμεῖς τὴν ἠκολουθήσαμεν.

Πῶς ὀνομάζεσαι; ἠρώτησεν ὁ κόμης μετὰ τινα λεπτά. Οὐδεμίαν ἀπάντησιν. — Σὲ ἐρωτῶ πῶς ὀνομάζεσαι; ἀπήντησεν οὗτος μετὰ ὑψηλοφροσύνης.

Μήπως σὲ ἐρωτῶ τὸ ὄνομά σου ἐγώ; ἀπήντησεν αὐτὴ μὲ ψυχρότητα. — Δὲν στερεῖται λογικῆς ἡ μικρὰ μάγισσα, εἶπεν ὁ κόμης. — Πόθεν σοῦ ἔρχονται οἱ ὠραῖοι οὗτοι ὀφθαλμοί; ἐπρόσθεσεν οὗτος ἀμέσως.

Ἄντὶ νὰ ἀπαντήσῃ αὐτὴ, ἐτάχυνε τὸ βῆμα. Ὁ κόμης τὴν ἐπρόφθασε καὶ ἐβάδιζε πλησίον αὐτῆς. Μοὶ ἀρέσκεις, τῇ εἶπε. — Αὐτὴ τὸν παρετήρησε μόλις χωρὶς νὰ ἐκφέρῃ λέξιν.

Ἐλθὲ εἰς τὴν οἰκίαν μου, ἐπέμεινε λέγων ὁ φίλος μου· εἶμαι πλούσιος, θὰ μείνης εἰς τὸν πύργον μου, θὰ ἐνδύεσαι δι' ὀλοσηρικοῦ καὶ βελούδου, θὰ ἔχῃς πολυτίμους λίθους, καὶ γουναρικά, θὰ ἐξέρχῃσαι δὲ ἐφ' ἀμάξης συρομένης ὑπὸ τεσσάρων ἵππων λευκῶν ὡς τὸ γάλα. — Ἡ δυστυχὴς κόρη ἐρυθρίασασα, ἀνέκραξε μετὰ φωνῆς διακοπτομένης ὑπὸ λυγμῶν. — Διατί μὲ ὑβρίζετε; — Δὲν ἠθέλησα νὰ σὲ ὑβρίσω, εἶπεν ὁ κόμης. — Ἐν τίνι δικαιώματι μοὶ ὀμιλεῖτε οὕτω; ἐπανάλαβεν αὐτὴ· ὁ Θεὸς ἔκαμε τοὺς ἀνθρώπους πάντας κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον· εἰς μάτην εἴσθε κόμης· ἐνώπιον αὐτοῦ εἶμαι ἀξία ὑμῶν. Διατί λοιπὸν μὲ προσβάλλετε;

Ἄλλ' ἰδὲ σὺ αὐτὴ, εἶπεν ὁ κόμης. Εἶσαι ὠραία κόρη, μοὶ ἀρέσκεις· πῶς νὰ πράξω; Μήπως νομίζεις ὅτι πρέπει νὰ σὲ νυμφευθῶ;

Δὲν τὸ φρονῶ, εἶπεν αὐτὴ διαρρηγνυμένη εἰς γέλωτα· πῶς ἠδυνάμεθα νὰ ζήσωμεν ὁμοῦ; ὡς ἵππος καὶ γάτος ἐζευγμένοι εἰς τὸ αὐτὸ φορεῖον. Ἄλλ' ἂν θέλῃς νὰ εἴπῃς ὅτι δὲν εἶμαι ἀρκούντως καλὴ ὥστε νὰ γίνω σύζυγός σου, σοὶ ἀπαντῶ ἐγώ, ὅτι εἶμαι πολὺ καλὴ ὥστε νὰ γίνω ἐρωμένη σου. Εἶσαι καλὴ κόρη, εἶπεν ὁ κόμης μετὰ ζέσεως· σὲ ἀγαπῶ ἤδη ἔτι μᾶλλον. Δός μοι τὴν χεῖρά σου. — Αὐτὴ ἐδίστασε. Δός μοι τὴν χεῖρά σου — ἐπανάλαβεν οὗτος μετὰ

τόνου ἐπιτακτικοῦ· αὐτὴ ὑπήκουσε. Ἦρχισαν νὰ βαδίζωσι πλησίον ἀλλήλων ἕως οὗ ἐξήλθομεν τοῦ δάσους· ἦτο νύξ, οἱ ἀστέρες ἔλαμπον ἤδη.

Ἴδου ἡ ἀτραπὸς, εἶπεν ἡ νέα ἐκτείνουσα τὸν βραχίονα! δὲν δύνασθε πλέον νὰ ἀποπλανηθῆτε. Κύψασα δὲ ἔδρεψεν ἄνθος, καὶ ἔμεινεν ἀκίνητος ἀπέναντι ἡμῶν.

Ποῦ κατοικεῖς; ἠρώτησεν αὐτὴν ὁ κόμης.

Οὐδ' ἀπήντησεν, οὐδ' ἐκινήθη τῆς θέσεώς της.

Ποῦ δύναμαι νὰ σὲ ἐπανίδω; ἐπέμεινε λέγων ὁ φίλος μου.

Διατί θέλετε νὰ μὲ ἐπανίδητε; εἶπεν αὐτὴ ρίπτουσα πρὸς αὐτὸν βλέμμα παράδοξον.

Ἔστω! εἶπεν ὁ κόμης, θὰ δυνῆθῶ νὰ σὲ ἐπανεύρω. Ἐπὶ τοῦ παρόντος εὐχαριστῶ καὶ καλὴν νύκτα. — Ἐτεινεν αὐτῇ τὴν χεῖρα· βλέπων δὲ οὐ αὐτὴ ἔκρυπτε τὴν ἑαυτῆς, τὴν ἔλαβε βιαίως καὶ ἀπεχαιρέτισεν ἀφαιρῶν τὸν πῖλον του· εἰσήλθομεν εἰς τὴν ἀτραπὸν τὴν ὁποίαν αὐτὴ πρὸ ὀλίγου μᾶς εἶχεν ὑποδείξει.

Καλὴν νύκτα! ἀνέκραξεν αὐτὴ ὀπισθεν ἡμῶν· εἶτα δὲ ἤρξατο βαδίζουσα καὶ ἐγένετο ἄφαντος.

Ὁ κόμης τὴν παρετήρησεν ἀπομακρυνομένην. Πρέπει ἵνα ἡ γυνὴ αὐτὴ καταστῇ ἰδική μου, ἐψυθύρισε.

Καὶ πῶς; τῷ εἶπον. — Δὲν ἤξεύρω τίποτε εἰσέτι· εἶπε· ἀλλ' αἰσθάνομαι ὅτι αὐτὴ εἶναι ἰδική μου, ὅτι αὐτὴ πρέπει νὰ γίνῃ ἰδική μου.

Τὴν ἐπαύριον εἰσήλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν μου λίαν πρωτῶ· εἶχε τὸ ἦθος συγκεκινημένον, καὶ περιεφέρετο ἐντὸς τοῦ δωματίου· ἐπὶ τέλους στὰς ἐνώπιον τοῦ παραθύρου, εἶπε μετὰ φωνῆς ἀκουομένης μόλις. — Πιστεύεις εἰς τὰς ὀπτασίας; — Διατί ἡ ἐρώτησις αὐτῆς; — Ἐγὼ πιστεύω, μοι εἶπεν· ἡ μήτηρ μου ἔδλεπεν ἐνίοτε· αὐτὴ προησθάνετο πράγματα μέλλοντα νὰ συμβῶσι μετὰ πολὺν χρόνον. — Ὅτι ἔλεγον ὅτι εἶσαι ὄνειροπόλος, ἂν δὲ σὲ ἐγνώριζον, τῷ εἶπον. Δὲν εἶμαι ὄνειροπόλος μοι εἶπε· ἀλλ' ἔχω προαισθήματα ἅτινα ἐντυποῦνται εἰς τὸν νοῦν μου ἀκουσίως μου, καὶ ἐπὶ τέλους γίνονται ὀράματα· πάντοτε δὲ ταῦτα πραγματοποιοῦνται ἀκριβῶς.

Καὶ ποῖον εἶναι τὸ προαίσθημα ὅπερ σὲ ταραττεῖ τώρα; — Σοὶ εἶπον ὅτι ἤθελον νὰ νυμφευθῶ, ἐπανελάβεν ὁ κόμης. Ὁνειρεύθη τὴν τροφὸν μου, καὶ πρὸ τῶν ποδῶν αὐτῆς ἦτον ἡ «Εὐδαιμονία» μὲ

χαρακτηριστικὰ γυναικὸς ἐχούσης κόμην καστανόχρουν, καὶ μεγάλους κυανοῦς ὀφθαλμούς· ἡ γυνὴ αὐτὴ εἶναι ἡ ἀγνωστος τοῦ δάσους, καὶ ἡ ἀγνωστος αὐτῆ, εἶναι ἡ Μαρκέλλα, ἡ ἐγγονὴ τῆς τροφοῦ μου, καὶ — θὰ ἰδῆς — ἡ Μαρκέλλα αὐτὴ θέλει γίνεαι σύζυγός μου.

Μήπως ἔχασες τὸ λογικόν σου;

— Ἠξεύρω τί λέγω. Προσθέτω δὲ ὅτι θὰ εἶμαι εὐδαίμων μετ' αὐτῆς ὡς οὐδέποτε θνητὸς ὑπῆρξε. — Εἶσαι λοιπὸν ἀποφασισμένος; — Μήπως πρόκειται περὶ ἀποφάσεως; εἶπεν ὁ κόμης. «Προβλέπω» ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θὰ λάβῃ χώραν. Εἶδον τὴν Μαρκέλλαν οὐχὶ ἐνδεδυμένην ὡς χωρικὴν, ἀλλὰ φέρουσαν ἐσθῆτα ἐκ βελούδου, καὶ περικυκλωμένην ὑπὸ τῶν τέκνων της. . . . Μετὰ μεσημβρίαν θὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς τροφοῦ μου, καὶ ἡ Μαρκέλλα θὰ κάθηται ἐπὶ τοῦ κατωφλίου τῆς καλύβης της, ἀσχολουμένη εἰς τὸ νῆθειν.

3.

Κατελήφθη ὑπὸ συγκινήσεως ὅτε τὸ ἑσπέρας τῆς αὐτῆς ἡμέρας, διερχόμενοι τὸ χωρίον Ζολοβάδ, ἐπλησιάζομεν εἰς τὴν ἑπαυλιν τοῦ Νικήτα Τσορνοτζέγκο. Οὐδεὶς ἐφαίνετο εἰσέτι· ἡ θύρα τοῦ περιβόλου ἦτον ἡμινηεωγμένη, καὶ ὁ φρουρῶν κύων ἦτον ἀλυσσίδετος. Ἐντὸς τῆς αὐλῆς ἦτον ἀμαξίδιον χωρικὸν ἐν ᾧ ἦσαν ἐζευγμένοι τρεῖς κάτισχνοι ἵπποι, ἐξ ὧν μία φορβὰς θηλάζουσα τὸν πῶλον αὐτῆς, φέροντα κωδωνίσκον ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ. Καθ' ἣν στιγμήν διηρχόμεθα πρὸ τοῦ ἀμαξιδίου, ἐφάνη ἐνώπιόν μας ἡ ξυλίνη οἰκία λευκοτάτη καὶ ἀχυροσκεπῆς· ἐπὶ τοῦ κατωφλίου τῆς οἰκίας ἐκάθητο νέα κρατούσα ἄτρακτον, καὶ νήθουσα, καὶ παρ' αὐτὴν λευκὴ γαλῆ τεταμένη εἰς τὸν ἥλιον· ἡ νέα ἠγειρε τοὺς ὀφθαλμούς καὶ ἐσκίρτησε· ἦτον ἡ ἀγνωστος τοῦ δάσους.

Σὺ εἶσαι ἡ Μαρκέλλα; ἠρώτησεν ὁ κόμης.

Τί ἐπιθυμεῖτε; ἀπήντησεν αὐτὴ.

Ἡ μάμμη σου εὐρίσκεται εἰς τὴν οἰκίαν; — Μάλιστα εἶναι ἐνταῦθα, λάβετε τὸν κόπον νὰ εἰσέλθητε.

Εἰσήλθομεν.

Ἐν τῷ μέσῳ δωματίου καθαροῦ ἐκάθητο ὀκταετὲς παιδίον ἐπὶ σκολυθρίου (σκαμνάκι) γυμνόπου, φέρον ἐπὶ κεφαλῆς πῆλινον ἀγγεῖον

ἀντί πίλου· ἀνὴρ ἡλικιωμένος κατεγίνετο νὰ κείρῃ τὴν ἐκτὸς τοῦ ἀγγείου κρεμαμένην κόμην αὐτοῦ.

Ποῦ εἶναι ἡ τροφὸς μου; ἠρώτησεν ὁ κόμης.—Τί τρέχει; ἠρώτησε φωνὴ ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ δωματίου· ποῖος μὲ ζητεῖ; Ἀμέσως ἐφάνη ἐπὶ τῆς θύρας σεβασμία γραῖα ὑψηλοῦ ἀναστήματος καὶ λευκόθριξ.

Στηρίξασα δὲ τὸ βλέμμα τῆς ἐπὶ τοῦ κόμητος. — Θεέ μου, ἀνέκραξε μετὰ δισταγμοῦ, εἶναι δυνατόν; Σὺ εἶσαι Σαχιχά;

Ἄλλ' ὁ κόμης ἐκράτει αὐτὴν ἤδη εἰς τὰς ἀγκάλας του, καὶ ἡ γραῖα ἐκλαίει μετὰ λυγμῶν καὶ κτεφίλει τὸ ἡλιοκαυστον αὐτοῦ πρόσωπον. Σαχιχά, τέκνον μου, προσφιλές μοι τέκνον! ἔλεγε· δόξα τῷ Θεῷ πόσον εὐρωστος φαίνεσαι! καὶ ἡ γενειὰς αὐτῆ τὴν ὁποίαν φέρεις, τώρα; Ἔλθετε λοιπὸν πάντες, Μαρκέλλα, Νικήτας, Εὐα, ἔλθετε! Ἴδου τὸ τέκνον μου, ὁ Σαχιχά μου.

Ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ, ἡ καλύβη ἐπληρώθη, καὶ περιέργοι νέαι κεφαλαὶ παρετήρουν ἡμᾶς.

Ἴδου ὁ γαμβρός μου Νικήτας Τσορνοχέγκος, εἶπεν ἡ τροφός· ἐλθέ λοιπὸν νὰ χαιρετήσης τὸν κ. Κόμητα.

Κύριε, τὰ σεβάσματά μου, εἶπεν ὁ χωρικός μετὰ μικρᾶς στενοχωρίας καὶ χωρὶς νὰ ἀφήσῃ τὴν ψαλίδα ἣν ἐκράτει ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. Καλῶς ἤλθατε. Ἀλλὰ ποῦ λοιπὸν εἶναι ἡ Μαρκέλλα;

Ἡ Μαρκέλλα ἐπλησίασε. Εἶναι ἡ δευτέρα μου κόρη, εἶπεν ὁ Νικήτας· ἰδοὺ ἡ πρωτότοκος. Νέα γυνή, ὠραιότητα μὲ μέλαιναν κόμην καὶ φυσιογνωμίαν ἀνατολικήν, κρατοῦσα παιδίον, ἕκαμεν ὑπόκλισιν μειδιῶσα. Εἶναι ἡ κόρη μου Εὐα, καὶ ἰδοὺ ὁ σύζυγος αὐτῆς Βοδάκ — ἔδειξε διὰ τοῦ δακτύλου νέον χωρικὸν ὅστις τὴν στιγμὴν ταύτην ἦλθε νὰ φιλήσῃ τὸν ὦμον τοῦ κόμητος.—ἔχουσι τρία τέκνα ἤδη καὶ τὰ ἰδικά μου εἶναι ἐπίσης ἐδῶ. Πλησίασον ὀλίγον Λίσκα! ἠνάγκασε μικρὰν ἀγρίαν, δεκατετραετῆ νὰ ἔλθῃ μέχρῃς ἡμῶν, ἀλλ' ἠδυνήθημεν νὰ ἴδωμεν μόνον τὸν ὠραῖον στρογγύλον αὐτῆς πώγωνα.

Ἡ γραῖα ἐφάνετο λίαν εὐτυχῆς λαλοῦσα, καὶ ἐμειδία πρὸς τὸν κόμητα. Πόσον εἶσαι ὠραῖος καὶ ἰσχυρός! εἶπεν αὕτη τέλος. Καὶ ἔγεινες χρηστὸς ἀνὴρ· ἤξεύρω τὸ πᾶν παρὰ τοῦ γέροντος Γενδρὶκ· θὰ ἤρχομην ἤδη νὰ σὲ ἴδω, ἀλλὰ δὲν ἔχω πλέον τὰς εἰκοσαετέας κνήμας μου. Μαρκέλλα, φέρε λοιπὸν κάτι τι, ὀλίγον γάλα, ἀγαπητή μοι.

Ἡ Μαρκέλλα δὲν ἀπήντησε. Οἱ μεγάλοι αὐτῆς ὀφθαλμοὶ διετέ-

λουσαν προσηλωμένοι μετὰ περιέργου ἐκφράσεως περιεργείας καὶ θαυμασμοῦ ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ κόμητος.

Δὲν ἔχομεν μεγάλα πράγματα, ἀλλὰ νομίζω ὅτι ἔχομεν ὀξύγαλα (γιαγοῦρτι), βούτυρον, τυρὸν, καὶ ἄρτον· ἤξεύρεις τέκνον μου πῶς εἶναι τὰ πράγματα παρ' ἡμῖν.

Ἔχετε τὰ χρειώδη, εἶπεν ὁ κόμης. Ἀφήσατε τὴν ἐθιματαξίαν μὲ ἡμᾶς. Ὁ φίλος μου εἶναι ἐντόπιος.

Ἡ γραῖα μᾶς ὠδήγησεν εἰς τὸ δεύτερον δωματίον καὶ μᾶς προσεκάλεσε νὰ λάβωμεν θέσεις ἐπὶ τοῦ μακροῦ θρανίου τοῦ ἐντὸς τοῦ δωματίου. Ὁ Νικήτας ἐπλησίασε τὴν τράπεζαν, ἐνῶ ἡ τροφὸς λαβοῦσα τὴν Μαρκέλλαν ἐκ τῆς χειρὸς, ἤγαγεν αὐτὴν ἐνώπιον τοῦ κόμητος. — Παρατήρησον αὐτὴν, εἶπεν αὕτη. Εἶναι τὸ χαδεμένον μου παιδίον, ὡς σὺ, σὺ ἐπίσης. Εἶναι καλὴ κόρη... δεκαοκταετῆς, καὶ εὐθεῖα ὡς νέον δένδρον, καρδία ἀγαθὴ, ὡς σὺ! Μάθε τέκνον μου ὅτι ἂν δὲ ἦσο κόμης, μέγας ἄρχων, αὕτη δὲ χωρική, θὰ ἦτο σύζυγος ἀξία σοῦ.

Τί λέγεις μάμμη; διέκοψεν ἡ Μαρκέλλα, ἥτις ἠρυθρίασε καθ' ὑπερβολὴν ἰδοῦσα ὅτι ὁ κόμης τὴν παρετήρει.

Καλὰ! δὲν βλάπτει, εἶπεν ἡ γραῖα· φέρε πάντοτε τὸ ὀξύγαλά σου· φέρε ἐπίσης γλυκὺ γάλα διὰ τὰ παιδιά.

Ἡ Μαρκέλλα ἐξελθοῦσα ἐπανῆλθεν ἀμέσως φέρουσα ὀξύγαλα πυκνότατον· παρηκολουθεῖτο δὲ ὑπὸ τῆς Λίσκας φερούσης κίτρινον βούτυρον καὶ τυρὸν ἐπὶ χλωρῶν εὐρέων φύλλων, καὶ μέλινα ἄρτον. Ὁ πατὴρ τῆς Μαρκέλλας μᾶς ἔδωκε δύο κοχλιάρια ξύλινα· ἤρχισαμεν νὰ τρώγωμεν πρὸς μεγάλην εὐχαρίστησιν τῆς οἰκογενείας, ὑφ' ἧς παρεκινούμεθα νὰ τιμήσωμεν τὰ προσφερθέντα. Ὁ γαμβρός τῆς τροφοῦ, Νικήτας, ἦλθεν ἐπειτα φέρων δοχεῖον πλῆρες γάλακτος. Καλὰ, μῆτερ, εἶπε· ἰδοὺ τὸ γάλα τῶν παιδίων. Καλὰ, εἶπεν αὕτη, ποῦ εἶναι τὰ μικρά; Τὰ δύο παιδιά ἦλθον τέλος, καὶ λαβόντα τὰ ξύλινα κοχλιάρια αὐτῶν, ἤρχισαν νὰ τρώγωσι τὸ γάλα. Ὁ ἥλιος εἰσῆρχετο ἐντὸς τοῦ δωματίου· αἱ χιλιδάνες ἔχουσαι τὴν φωλεάν των ἐπὶ τῆς ἀτέγης, εἰσῆρχοντο καὶ ἐξήρχοντο διὰ τῆς ἀνοικτῆς θύρας ὅπως φέρωσι τροφήν εἰς τὰ πειναλέα μικρά αὐτῶν. Αἰφνης ἐξῆλθον κάτωθεν τῆς ἐστίας δύο μικροὶ ὄφεις διευθυνόμενοι πρὸς τὰ παιδιά· ἠγέρθη νομίζων ὅτι ἐκινδύνεον.

Μὴ δίδετε προσοχὴν εἰς τὰ ἔρπετὰ ταῦτα, εἶπεν ἡ γραῖα τροφός· εἶναι οἱ οἰκογενειακοὶ ἡμῶν ὄφεις, ἔχοντες τὴν φωλεάν των ὑπὸ τὴν ἐστίαν, καὶ ἐξερχόμενοι ἅμα ἀκούσωσι τὰ παιδία τρώγοντα μετ' αὐτῶν. Συντρώγουσι, καὶ πολλάκις ἀμφοτέροι κατακλίνονται εἰς τὴν κοιτίδα τοῦ μικροτέρου.

Ὁ ὄφης εἶναι ἀθῶον ζῶον, προσέθηκεν ὁ κόμης, εἰς δὲ δὲν πρέπει τις νὰ δυσπιστῇ· εἶναι ὁ φίλος τοῦ χωρικοῦ καὶ ὁ σύντροφος τῶν τέκνων του· θὰ τὸν συναντήσης εἰς πολλὰς οἰκίας, καὶ λέγεται ὅτι φέρει εὐτυχίαν.

Εἶναι ἀληθές, εἶπεν ὁ Νικήτας.

Οἱ δύο ὄφεις ἀνωρθώθησαν, καὶ ἐβύθησαν τὰς μικρὰς λεπτάς αὐτῶν γλώσσας ἐντὸς τοῦ γάλακτος ὅπερ ἔτρωγον μετὰ τσαύτης προθυμίας, ὥστε τὰ μικρὰ ἤρχιζον νὰ φοβῶνται διὰ τὸ δεῖπνον των. Ὁ πρωτότοκος ἤγειρεν ἀποτόμως τὸ κοχλιάριόν του καὶ ἐκτύπησε κατὰ κεφαλῆς τὸν πλησίον αὐτοῦ πίνοντα ὄφιν· οὗτος ἀπεσύρθη, παρετήρησε περὶ αὐτὸν διὰ τῶν μεστῶν πονηρίας μικρῶν αὐτοῦ ὀφθαλμῶν, προσῆλθε παρὰ τῷ νεωτέρῳ, καὶ ἤρξατο πίνων τὸ γάλα αὐτοῦ.

Ἀληθές εἰδύλλιον εἶπεν ὁ κόμης.

Δὲν ἔκρυπτε τὴν εὐχαρίστησιν ἣν εἶχεν εὐρισκόμενος μετὰ τῶν κελῶν τούτων ἀνθρώπων· καὶ ἐγὼ αὐτὸς ὑφιστάμην τὴν ἐπιρροὴν τοῦ γαληνιαίου καὶ ἀπηλλαγμένου καταιγίδων τούτου βίου· ἔσχον κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην οἰονεῖ μεμακρυσμένην ἀποψιν τῆς ἀληθοῦς εὐδαιμονίας.

Ἡ Μαρκέλλα ἐκάθητο ὀλίγον παράμερα· ἔνηθε καὶ ἐφαίνετο μὴ προσέχουσα πρὸς ἡμᾶς.

Παρατήρησον αὐτὴν τώρα μοὶ εἶπεν ὁ κόμης· δὲν ἐννοῶ πῶς ἠδυνήθη νὰ συγκρίνω πρὸς στιγμὴν τὴν ἰδεώδη ταύτην ὠραιότητα πρὸς τὴν *Fornarina*· τότε ἦτο σχεδὸν νύξ. Σήμερον αὕτη μοὶ ἀναμνησκει ἑτέραν εἰκόνα ἐκφράζουσαν θαυμασίως τὴν ὑψίστην ἀγιότητα γυναικειάς φύσεως ἀγνῆς καὶ εὐγενοῦς. Ἀλλ' εἶναι καιρὸς νὰ ἀναχωρήσωμεν. Ἡγέρθη, ἐφίλησε τὴν γραῖαν αὐτοῦ τροφόν, ἔσφιξε τὴν χεῖρα τῶν δύο χωρικῶν, εἶτα τὴν τῆς Εὐας καὶ Λίζας, ἐθώπευσε τὰ παιδία, καὶ τότε μόνον ἐπλησίασεν εἰς τὴν Μαρκέλλαν.

Ἵγίαινε! εἶπεν αὐτῇ. Ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ ὑμῖν ἀληθῆ εὐδαιμονίαν! ἀπήντησεν αὕτη προσελθὼν τοὺς γαληνίους αὐτῆς ὀφθαλμοὺς ἐπ' αὐ-

τοῦ. — Καὶ νὰ οὐ διατηρήσῃ τοιαύτην οἶα εἶσαι! ἐπανελάβεν ὁ κόμης δίδων φίλημα ἐπὶ τοῦ μετώπου της. Αὕτη ἀνεσκίρτησεν εἰς τὴν ἐπαφὴν τῶν χειλέων του.

Καλὴν νύκτα! Καλὴν νύκτα εἶπεν αὕτη.

Διήλθομεν τὸ χωρίον σιωπῶντες μέχρι τῆς ἄκρας τοῦ δάσους. Ἐκεῖ ὁ κόμης ἐκάθισε, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐζήτησαν τὸν ἀγροτικὸν οἰκίσκον ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἡ Μαρκέλλα ἐγεννήθη, καὶ ἔνθα διήρχετο βίον τοσοῦτον γαλήνιον, τοσοῦτον ἀπλοῦν καὶ τοσοῦτον ἀγνόν. Ἐμεινεν ἐπὶ πολὺν χρόνον σιωπηλός, εἶτα δὲ εἶπε χαμηλοφώνως. Τὴν ἀγαπῶ. — Ἀλέξανδρε! εἶπον. Τί θέλεις νὰ κάμω, εἶπε, δὲν δύναμαι νὰ πράξω τίποτε. — Σὺ ἀνθρωπος ἰσχυρὸς καὶ δὲν δύνασαι! Ὁ ἀληθὴς ἔρωσ, μοὶ εἶπε, γεννᾶται ἐκ τοῦ πρώτου βλέμματος ὅπερ ἀνταλλάσσουσι δύο ψυχαί. Τοιοῦτος ἔρωσ, εἶπον, εἶναι μόνον πάθος τῶν αἰσθήσεων. Συμφωνῶ, εἶπε· ἀλλ' εἶναι ἡ βῆσις παντὸς αἰσθήματος σοβαροῦ καὶ βαθέως· ἀνευ τούτου, δὲν ὑπάρχει ἔρωσ, δὲν ὑπάρχει εὐδαιμονία!

Συγχωρήσατέ μοι· νομίζω ὅτι λέγω ἀνοησίας· δὲν ἔχω διαθέσειν νὰ φιλοσοφῶ τὴν ἐσπέραν ταύτην.

Ἡγέρθη, καὶ ἀκουσίως του ἴσως ἐπανελάβε τὴν ὁδὸν τοῦ χωρίου, ὠθούμενος ὑπὸ τῆς μυστηριώδους ἐκείνης δυνάμεως τῆς δεσποζούσης τῆς θελήσεως. Ἡκολούθησα αὐτόν. Ἦτο ζοφερὰ νύξ. ὁ κόμης ἔστη καὶ μετ' ὀλίγον ἠκούσθη φωνὴ ἀδουσα τὸ γνωστὸν ἡμῖν ἤδη ἄσμα.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὁ κόμης ἐπεσκέπτετο καθ' ἐκάστην ἐσπέραν τὴν Μαρκέλλαν. Σπανίως μοὶ ὠμίλει περὶ αὐτῆς ἰδιαιτέρως. Ὁ ἔρωσ του ἦτο δειλὸς καὶ ἀγνός.

Ἡμέραν τινα μοὶ εἶπε: Ἄχθες ἦτον ἡ ἑορτὴ τῶν γενεθλίων της· εἶναι ἀκριβῶς δεκαοκταετής. Τῇ προσέφερον περιδέριον ἐκ κοραλίου, ἐλπίζων ὅτι θὰ τὴν εὐχαριστήσω· αὕτη ἀπεποιήθη τὸ δῶρον οὐχὶ ἀπὸ ὑπερηφάνειας, ἀλλὰ ἀπὸ λύπης, καὶ ἠθέλησε νὰ μὲ ἐπιπλήξῃ ὅτι τὴν ἠγνόησα κακῶς.

Μήπως ἐπιθυμοῦμαι ἄλλο τι; τῇ εἶπον ἐπίτηδες. Σὲ ἀγαπῶ πολὺ καὶ ἐπιθυμῶ νὰ σοὶ τὸ ἀποδείξω. Τί δύναμαι νὰ πράξω διὰ σέ;

Αὕτη ἐδίστασε πρὸς στιγμὴν, εἶτα δὲ ὅτε οὗτος ἔλαβε τὴν χεῖρά της μετὰ συγκινήσεως — Διδάξατέ με, εἶπε. — Πῶς τοῦτο; εἶπον, δὲν ἠγνόουν κατὰ πρῶτον.

Διὰ τῆς ὠραίας αὐτῆς χειρὸς μοὶ ἔδειξε τοὺς ἀστέρας οὔτινες ἔλαμπον ἐπὶ τῶν κεφαλῶν μας. Εἶπέ μοι τί εἶναι ἐκεῖ! Ποῖος κρατεῖ τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην εἰς τὸν οὐρανόν; Ἐξηγήσατέ μοι τὰ θαυμάσια ταῦτα. Διατι βλέπομεν τὰ φυτὰ φυόμενα καὶ μαραινόμενα κατόπιν; Διατι τὰ ζῶα ἔρχονται εἰς τὸν κόσμον, καὶ διατι ἀποθνήσκουσι; Ποία τύχη μᾶς ἐπιφυλάττεται;

Παρετήρουν αὐτὴν κρατῶν τὴν χειρὰ της ἐντὸς τῶν ἰδικῶν μου, καὶ δάκρυα ἔρρευσαν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν μου».

Ἀπὸ τριῶν ἐβδομάδων ὁ κόμης δίδει μαθήματα εἰς τὴν μαθήτριάν του. Ἐργάζεται ὡς συνήθως ἐπιμελῶς· ὅταν δὲ τελειώσῃ τὴν ἐργασίαν του, ἰππεύει καὶ διευθύνεται εἰς Ζολοβάδην, ἔνθα φθάνει συνήθως περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου. Ἡ Μαρκέλλα τὸν περιμένει εἰς τὴν θύραν, θωπεύει τὸν ἵππον του, καὶ τὸν ὀδηγεῖ ἡ ἴδια εἰς τὸν σταῦλον ὅτῃν ὁ κόμης ἀφιππεύσῃ.

Δὲν εἴσθε πολὺ κουρασμένοι; τὸν ἐρωτᾷ καθ' ἣν στιγμὴν πρόκειται νὰ ἀρχίσῃ τὸ μάθημα.

Οὐδέποτε εἶμαι κουρασμένος, ἀπαντᾷ μειδιῶν, καὶ ἀρχίζει.

Τὴν διδάσκει γραφὴν, ἀνέγνωσιν, καὶ ἀριθμητικὴν, ἀλλ' ἀποφεύγει νὰ τὴν κουράσῃ. Δὲν διδάσκει ὡς διδάσκαλος τοῦ σχολείου· γνωρίζει νὰ δίδῃ ζωὴν εἰς πάντα τὰ ἀντικείμενα περὶ ὧν λαλεῖ.

Προσηλωμένη ὀλοκλήρως εἰς τὴν διδασκαλίαν του, ἡ ἀμαθὴς αὕτη κόρη, σχετίζεται μετὰ τῶν ἀρχαίων ἡρώων, καὶ μανθάνει τὰ μυσῆρια τῆς φύσεως. Ὁ κόμης φέρει αὐτῇ βιβλία, ἀρχὴν ποιούμενος ἐκ τῶν ἀριστουργημάτων τῆς ῥωσικῆς ποιήσεως, τῶν ἀσμάτων του Κολζῶφ, τῶν «Ἀπομνημονευμάτων κυνηγοῦ καὶ τὴν Ὀνεγίνην».

Ὅταν ὁ κόμης ἰππεύῃ ἐκ νέου, ἡ Μαρκέλλα κρατεῖ τὸν ἀναβολέα καὶ τὸν εὐχαριστεῖ μετὰ συγκινήσεως· μίαν φορὰν μάλιστα αὕτη ἐφίλησε τὴν χειρὰ του.

Προχθὲς εὐρίσκω τὸν κόμητα ἀναγινώσκοντα τὸν Faust. — Μήπως σκοπεύεις νὰ γράψῃς ἐπίκρισιν; εἶπον αὐτῷ. — Ὅχι, μεταφράζω, εἶπε. Ἴδωμεν· ἔλαβον ἓν φύλλον χάρτου. — Εἰς διάλεκτον τῆς Ῥωσικῆς *petit Russien*, καὶ εἰς πεζὸν λόγον, εἶπον! Μήπως προτίθουσαι νὰ δώσῃς πρὸς τύπωσιν ταύτην; — Ὅχι εἶπεν, ἀλλ' εἶναι διὰ τὴν Μαρκέλλαν. — Εἶναι λοιπὸν σοβαρὸν τὸ πρᾶγμα; Εἶσαι πεπεισμένος ὅτι θὰ ἐπωφεληθῇ τῆς διδασκαλίας σου; (ἰκολουθεῖ).

Η ΜΕΛΙΣΣΑ
ΤΗΣ ΕΡΜΟΥΠΟΛΕΩΣ

---

*Τιμή ἐνιαυσίου συνδρομῆς πληρωτέα μετὰ τὴν παραλαβὴν
τοῦ πρώτου φυλλαδίου.*

Διὰ τὴν Ἑρμούπολιν	φράγκα 15.
Διὰ τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα	» 16:50
Διὰ τὴν Ἀγγλίαν, Αὐστρίαν, Τουρκίαν, Αἴγυπτον, Γαλλίαν καὶ Ἰταλίαν ἐν ἡμισυ εἰκοσάφραγκον.	
Διὰ τὴν Ῥωσσίαν ρούβλια ἀργυρᾶ	10.

Ὁ δεχόμενος τὸ πρῶτον φυλλάδιον τοῦ Περιδικοῦ λο-
γίζεται συνδρομητὴς καὶ ὑποχρεοῦται εἰς τὴν προπληρωμὴν
τῆς συνδρομῆς ὡς ἄνω.